

Luceafărul®

FONDAT 2009 • ISSN 2067 - 2144

ANUL IV • NR. I (37) • IANUARIE 2012

Împărat și proletar

... ..

Sfărmași statuia goală a
Venerei antice,
Ardeți acele pânze cu corpuri
de ninsori;
Ele stârnesc în suflet ideea
neferice
A perfecției umane și ele fac să
pice
În ghearele uzurei copile din
popor!

Sfărmași tot ce atâță inima lor
bolnavă,
Sfărmași palate, temple, ce
crimele ascund,
Zvârliți statui de tirani în foc,
să curgă lavă,
Să spele de pe pietre până și
urma sclavă
Celor ce le urmează pân' la al
lumii fund!

Sfărmași tot ce arată mândrie
și avere,
O! dezbrăcați viața de haina-i
de granit,
De purpură, de aur, de lacrimi,
de urât -
Să fie un vis numai, să fie o
părere,
Ce fără' de patimi trece în
timpul nesfârșit.

... ..

DIN CUPRINS:

•FOTOGRAFIA LUI
EMINESCU/ LUCIA OLARU
NENATI

•I.D.MARIN—100,
EMINESCOLOGUL I.D.MARIN/
GHEORGHE MEDIAN

•THEODOR DAMIAN, 60 ANI/
GEORGICĂ MANOLE

•DORINȚA POETICĂ A
SEDUCȚIEI/ DUMITRU LAVRIC

•EMINESCU MONOLOG ÎN ALB
ȘI NEGRU/ D.M.GAFTONEANU

•SĂ PĂSTRĂM ȘTERGARUL/
ANA MARIA MALUȘ

•ATUNCI A RĂSĂRIT
LUCEAFĂRUL/ VIORICA LAVRIC

•MANIFEST LITERAR,
PRIMĂVARA CULTURII
ROMÂNEȘTI

Sunt lăcrimioarele-nflorite...

Veronica Micle

Sunt lăcrimioarele-nflorite
Și când duios mă uit la ele
La tine mă gândesc, iubite,
Și-mi amintesc vremile-acele

Când înflorite lăcrimioare
Cu drag îmi trimeteai tu mie,
Și când era în orice floare
Un semn de-amor, de bucurie.

Ah! florile atunce date
N-a mai rămas nimic din ele –
În vânt sunt toate spulberate,
Simțirea ta, vremile-acele!

CUPRINS

EDITORIAL	FOTOGRAFIA LUI EMINESCU/ LUCIA OLARU NENATI	3
POESIS	PRIN TARA DE SUS (CU GÂNDUL LA EMINESCU)/ VASILE LARCO	4
ISTORIA CULTURII	I.D. MARIN—100 PERSONALITĂȚI BOTOȘĂNE—EMINESCOLOGUL I.D. MARIN—100 DE ANI DE LA NAȘTEREA/ GHEORGHE MEDIAN	5
ANIVERSARI	THEODOR DAMIAN A ÎMPLINIT 60 DE ANI/ GEORGICĂ MANOLE	7
INTERVIU	ZECE ÎNTREBĂRI PENTRU THEODOR DAMIAN/ GEORGICĂ MANOLE	9
EMINESCIANA	DORINȚA POETICĂ A SEDUCȚIEI/ DUMITRU LAVRIC	11
EMINESCU—162	DR. FRANCISC ISZAK, MEDIC CURANT AL LUI MIHAI EMINESCU/ IONEL BEJENARU	12
EMINESCIANA	PE URMELE LUI MIHAI EMINESCU—XXXII. MIHAI EMINESCU LA BRĂILA/ NICOLAE IOSUB	13
	EMINESCU. MONOLOG ÎN ALB ȘI NEGRU, PARODIE PAMFLET/ D.M. GAFTONEANU	15
TABLETA (I)	NUMAI POETUL/ VASILE LEFTER	16
EMINESCIANA	NOI PIESE LA TEZAUURUL MEDALISTIC EMINESCIAN/ MIHAI C.V. CORNACI	17
ISTORIA CULTURII	CORRESPONDENȚA CARE FACE ISTORIE: ALEXANDRU D. FALIBOGA—EUGEN D. NECULAU (III.A.) / IONEL BEJENARU	18
POESIS	NINGE PESTE IAȘI / TOADER RĂDUȚĂ	19
ISTORIA CULTURII	MĂNĂSTIREA POPĂUȚI ȘI TÂRGUL BOTOȘANI/ NICOLAE IOSUB	20
	EPISTOLARUL ROMÂNESC VII. „AM MAI MULTĂ INIMĂ DECÂT RAȚIUNE”/ DUMITRU LAVRIC	22
	TURISM CULTURAL CU EMINESCU/ ALINA COJOCARU	26
	TEATRUL POPULAR BOTOȘĂNEAN III. CARACTERISTICI/ DUMITRU LAVRIC	27
APARIȚII EDITORIALE	ACTA MOLDAVIAE SEPTENTRIONALIS, X, 2011 / DAN PRODAN	28
SEMNAL EDITORIAL	VERUS POETA! VERUS AMICUS! TEODOR JACOTĂ—PERSONALITATE MULTIPLĂ.../ ION ISTRATE	30
NOTE DE LECTOR	DUMITRU TIGANUIC: „FILE DIN DUMINCA ORBULUI”/ VASILE LEFTER	31
ISTORIA CULTURII	SĂ PĂZIM CU GRIJĂ ȘI TERGARUL/ ANA MARIA MALUȘ	32
COMENTARII	MOTIVUL SCRISORII... (NE)PIERDUTE/ MIHAELA-PAULA MANOLE	33
CARTEA	CONSTANTIN DRACSIN—POEZII/ AL.D. FUNDUIANU	34
POESIS	OMAGIU, MIHAI EMINESCU/ LIA RUSE	35
COMENTARII	ATITUDINEA ELEVILOR FAȚĂ DE TEMELE PENTRU ACASĂ/ GHEORGHE BURAC	36
DOCUMENTAR/ IN MEMORIAM	DUMITRU (MITICĂ) SÂRBU—INVĂȚĂTOR, DESCENDENT AL UNEI FAMILII SECULARE DIN VORNICENI/TEODOR EPURE	38
COMENTARII	TRADIȚIA ȘI TERGARULUI ÎN COLINDĂ/ ANA MARIA MALUȘ	40

REVISTA LUCEAFĂRUL

FONDATĂ 2009

ISSN 2067 - 2144

PUBLICAȚIE LUNARĂ

Fondatori:

Ion Istrate	Olimpius Istrate
Ioan Burtilă	Dumitru Lavric
Elisabeta Roman	Angela Paveliuc-Olariu
Georgică Manole	Lucian Manole
Marian Mazarovici	

Director: Ion Istrate

Redactor șef: Georgică Manole

Colegiul de redacție:

Secretar de redacție: Ana Maria Maluș

Redactor și administrator site: Doru Ștefănescu

Redactori:

Dumitru Lavric	Ionel Bejenaru
Steliana Băltuță	Gheorghe Median
Cezar Vasilescu	Gheorghe Burac
Lucian Manole	Nicolae Iosub
Mihai C. V. Cornaci	Alina Cojocaru
Gruia Cojocaru	Alexandru D. Funduianu
Dan Prodan	Ioana Matfeev
Cătălina Constantinovici	D.M. Gaftoneanu

© Coperta I: Bust Mihai Eminescu

© Coperta III: © Editura Agata

Editor: Editura Agata, 2011

Conținutul acestei reviste nu reprezintă în mod oficial opinia Revistei Luceafărul, a cărei unică responsabilitate este de a publica opiniile colaboratorilor ei. Răspunderea privind corectitudinea și coerența informațiilor prezentate, precum și eventuale consecințe revine autorilor, conform prevederilor legale.

Adresa redacției:

REDACȚIA REVISTEI LUCEAFĂRUL
România, Botoșani,
str. 1 Decembrie, nr. 25 (Centrul Istoric),
Email: redactiarevistei@luceafarul.net
www.luceafarul.net

ESEU	PLATA PENTRU DEZLEGAREA DE GLIE/ GRUIA COJOCARU	41
	ESEU CU ... LORDUL NEA ALECU/ CEZAR VASILESCU	42
EVENIMENTE	CUCORĂNI—3 GENERAȚII / STELIANA BĂLTUȚĂ	43
	ATUNCI A RĂSĂRIT LUCEAFĂRUL/ VIORICA LAVRIC	44
MANIFEST LITERAR	- PRIMĂVARA CULTURII ROMÂNEȘTI	45
EVENIMENT	- DE ZIUA POETULUI/ GHEORGHE LAZĂR	46
ALBUM FOTO		47

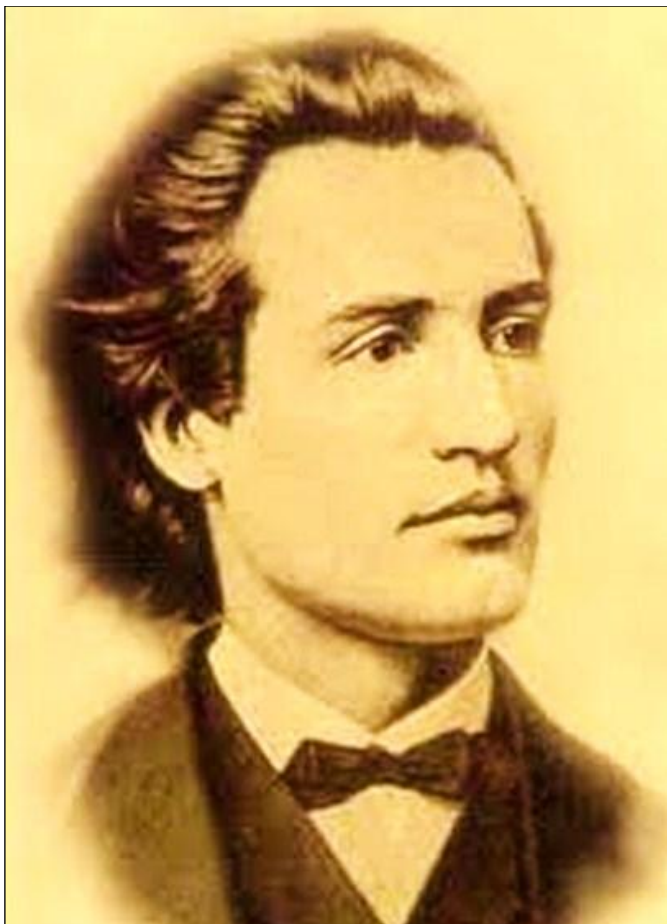

Lucia Olaru Nenati

FOTOGRAFIA LUI EMINESCU

Am primit de la cineva una dintre cele patru fotografii ale Poetului înrămată în chip de tablou, pe carton galben, vechi, nu știu dacă realizată ca fotografie sau desenată fin în peniță. Este ultima lui fotografie, aceea în care lumina lui este stinsă, figura prăbușită în interior de prea marea combustie care a consumat-o, de prea multă oboseală care l-a ajuns.

Am așezat-o la loc de cinste, dar nu-mi plăcea s-o privesc; mă întrista și mă apăsa nedefinit figura lui de acolo. Nu-mi rosteam explicit nici în gând că nu-mi place, că nu mă simt în largul meu în fața tabloului cu chipul lui învins, ca un memento al perisabilității omenești. Apoi, după o călătorie la Bălți, în Basarabia, aceea care mai păstrează invincibil și incorijibil, oricâte lecții i s-ar fi administrat ca să se „civilizeze”- precum incașii la venirea spaniolilor – sufletul robust și îndelung vibrator al esențelor românești, după ce propriul meu suflet, nici el mai corijibil sub acțiunea acelorași forțe de reeducare (precum cele celebre de la Pitești!) s-a întîlnit cu al lor, într-o combustie afectivă greu de povestit, ca amintire a celui moment de concentrare a energiilor luminate aduse împreună în ultima zi de lumină deplină a unei veri, ei mi-au dat un dar neîntîmplător. Era chipul lui Eminescu, țesut pe un covor, dar chipul acela tânăr; fotografia din epoca vieneză, cu plete negre de voevod, cu ochii de vultur tânăr țintiți spre depărtarea idealului, cu chipul parcă nu din carne, ci din fildeș dăltuit de Verocchio ori de Michelangelo; cu nimic mai prejos decît acela al lui David din Florența; cu fruntea aceea despre care în timpul vieții lui colegi nemți de la Viena și Berlin spuneau în șoaptă

înfiorată: „eine denkenstirne!” (o frunte de gînditor!); cu gura aceea superbă, perfect desenată, irezistibilă, cu expresia ei dulce-mîndră, decît care nu știu să fi văzut vreodată una mai frumoasă; cu expresia lui, deopotrivă bărbătească și vitează, dar și copilăresc adorabilă!

Privesc de o viață chipul acesta, încerc să-l înțeleg, mai ales că mi s-a dat de sus cîndva nemăsuratul dar de-a fi fost obligată să fac acest lucru prin profesie, (din păcate, mai mult poate pentru el, decît pentru mine, care oricum nu mă voi depărta de el în viața asta și dincolo de ea, forțele întunericii, <dark side!>, au întrerupt această legătură atunci cînd au devenit conștiente de „nocivitatea” ei pentru scopul lor ocult). Privesc și simt mereu fascinația ei irepreșabilă, fiind în căutarea tainei, a explicației pentru care această fotografie, acest chip anume, este, categoric, cel mai multiplicat chip al vreunui român din lumea asta. Nu cred că cineva, nici cu cele mai sofisticate mașini de numărat bani sau valori, ar putea să socotească de cîte ori a apărut pe lume imaginea acestei fotografii. Pe caiete de școală, pe cărți, pe tablouri și afișe, ca și pe bani, pe orice emblemă românească, pe orice insignă, pe orice însemn românesc, această poză a lui își trimite, iar și iar, privirea vulturească în vînt către depărtarea idealului, chiar dacă cel ce o privește nu știe de loc să rostească sau să conștientizeze aceste cuvinte sau

noțiuni. Dar cu toții simt ceva anume care –i face să dorească subconștient să reproducă la nesfârșit această imagine, aproape instinctiv; așa încât, fie dacă numai și pentru atât ar fi venit pe lume Eminescu, doar ca să facă această fotografie, și tot n-ar fi trăit în zadar! În definitiv, nici măcar nu e o exagerare absurdă această eventualitate, căci doar în vremea de acum fotomodelele, deci persoanele care-și vând chipul pentru a crea și perpetua o anume imagine, sunt printre cei mai bine plătiți oameni din lume! Dar când ne gândim câtă valoare reală a mai și produs purtătorul acestei imagini, nu putem cuprinde cu gândul meritul cosmic al acelui om care atât de repede a schimbat imaginea aceasta pe aceea, ultima, strigăt mut al consumării rapide a omului pe pământ, precum frumusețea superbă de-o zi a florii trandafirului japonez.

O privesc și încerc să înțeleg clar, să-mi explic puterea ei de fascinație asupra poporului român și nu numai, comparabilă doar cu puterea de fascinație a Giocondei care a încremenit sub unda surîsului ei valuri de admiratori, începând cu propriul ei Pygmalion, Leonardo. Poate că o explicație ar putea fi citită astfel: acest popor a ieșit dintr-o demnă sămânță latină azvârlită de vânt departe, în mijlocul a trei mari mase etnice străine, precum „la mijloc de codru des”; altoită pe o altă demnitate autohtonă, aceea traco-dacă, învinsă, dar niciodată umilită. Națiunea cea nouă a fost însă, înghesuită și amenințată mereu de altele, mereu oprimată și agresată și, mai ales, umilită, ca pentru o vinovăție apriorică, aceea de-a fi reușit să apară și să se mențină pe lume ca un accident deranjant în planurile și rosturile trufase ale atâtor altora. Demnitatea ancestrală a acestui popor, obligat la încovoiere și umilință, nu o dată izvorâtă din slăbiciunea lui interioară, își resimțea parcă mereu aspirația spre verticalitate, „dorul de ce-i nemărginit”. Iar atunci când a văzut acest chip și l-a resimțit ca propriu, al său, el i-a devenit emblematic, poate nu atât pentru existent, deci nu atât pentru fenomen ci, mai ales, pentru entitatea de la capătul aspirației, pentru noumen. Poate că Eminescu nu reprezintă, cum s-a spus, nu o dată cu multă răutate, întru totul ceea ce este poporul român în realitate, dar precis el este ceea ce poate și aspira să fie în proiecția sa virtuală, este polul său ideal. Iar chipul său de perfecțiune umanistă antică din acea poză emblematică exact asta arată, ceea ce poate și vrea să fie, în adâncul său, sufletul românesc și mai mult decât orice, este emblema sa de demnitate, este răzbunarea secolelor de umilință impusă sau învinsă, este speranța pe care o poartă în sine, precum ghinda stejarul, că această emblemă îi va fi cândva reală; este mândria că măcar printr-un singur reprezentant al său emblema aceasta s-a realizat, s-a întrupat în atâta incomensurabilă și poate nu încă de toți înțeleasă, dar percepută, valoare demonstrată.

Fiecare creație, fiecare nouă întrupare are o oră a ei, fastă sau nefastă, habent sua fata libelli, cum spuneau latinii noștri străbuni, ceasul bun sau ceasul rău cum spun bunii noștri din bătrâni. Ca atare, nu ne putem uimi îndeajuns de ce astre (ce „stele cu noroc”) și-au întâlnit zborul lor mândru ca să reverse ocrotitoare atâta dragoste și noroc peste clipa aceea pământească fastă în care un aparat, încă rudimentar și nesigur, din copilăria tehnicii fotografice, a clipit scurt și fumegător, captând pentru atâta neînvinsă eternitate tainică minune a unui chip trecător, în chiar cea mai deplină clipă a frumuseții lui neasemuite când părea a fi un zeu și poate chiar era!

PRIN ȚARA DE SUS (CU GÂNDUL LA MIHAI EMINESCU)

Vasile Lărco

Trecând, nu poți să nu oprești,
Venind din zările albastre,
Și să săruți la Ipotești
Icoana poeziei noastre.

Săruți, îngenunchezi ușor,
Faci semnul crucii spre Iisus,
Te duce gândul la izvor
Și la **Luceafărul** de sus.

Spre **Lacul** cel cu nuferi plin,
Înconjurat de falnici tei,
La **Floarea-albastră**, la suspin
Adânc pornit de dragul ei.

La buciul din vâr de deal
Ce sună-a jale uneori,
La **Făt-Frumos**, făr' de egal,
Să-l vezi o dată și să mori.

Dar și la **Plopii fără soț**
Te duce gândul să rămâi
La pândă și să prinzi un hoț
Ce fură dragostea dintâi.

Te duce gândul zburător
La cerbii ce vin să se-adape,
Iar eu **Mai am un singur dor**
Să fiu mereu de voi aproape!

LUI MIHAI EMINESCU

Un înger pe vecie ești,
Luceafăr sfânt, cu mândru nume,
Ce-ai răsărit în **Ipotești**
Să luminezi întreaga lume!

DARURI

Cel Sfânt ne-a dat al mării val,
Pădurile, înalții munți,
Și-un brav poet național
Cu opera înaltei frunzi.

CU GÂNDUL LA INEGALABILUL MIHAI EMINESCU

Deși se-așterne peste ani zăpada
Și dalbe flori, noi nu-l uităm defel,
Iar c-a fost mare, iată și dovada:
Că foarte mulți nu încăpeau de el!

LUCEAFĂRULUI POEZIEI ROMÂNEȘTI

Tu luminezi o lume-ntunecată
Dar e-o imagine ce clar surprinde:
Că-n viața asta veșnic zbuciumată
De unii nici lumina nu se prinde!

I.D. MARIN – 100

PERSONALITĂȚI BOTOȘĂNENE – EMINESCOLOGUL I.D.MARIN O SUTĂ DE ANI DE LA NAȘTERE

Gheorghe Median

S-a împlinit, în ziua de 3 ianuarie, un secol de la nașterea unuia dintre cei mai importanți oameni de cultură botoșăneni ai epocii contemporane, profesorul, scriitorul, cercetătorul și, nu în ultimul rând, eminescologul I.D.Marin.

Născut în localitatea Stăncești, din apropierea Botoșanilor, dublu licențiat, în anul 1940, al Universității din Cernăuți: română – istorie și pedagogie – sociologie, cu aptitudini care-l recomandau pentru o strălucită cariera universitară, I.D.Marin a ales să-și lege destinul de satul natal, unde a trăit și și-a desfășurat cea mai mare parte a activității sale.

A fost un eminent profesor și pedagog, și spre deosebire de cei mai mulți dintre colegii săi, a desfășurat o asiduă muncă de cercetare, concretizată în colecționarea de vestigii ale trecutului, de la silexuri paleolitice și ceramică neolitică, la documente medievale și numismatică și în elaborarea a numeroase studii și comunicări științifice.

Prezent la cele mai importante manifestări științifice organizate de filiala botoșăneană a Societății de științe istorice și filologice, printre ai cărei membrii fondatori s-a numărat, sau de Muzeul județean de istorie, I.D.Marin s-a remarcat prin înalta ținută științifică a comunicărilor sale și prin noutatea punctelor de vedere aduse în tratarea subiectelor abordate. În mod deosebit, s-a distins prin studierea vieții lui Mihai Eminescu, a legăturilor sale cu Ipoteștii, rodul cercetărilor sale constituindu-l cărțile “Eminescu la Ipotești”, apărută în anul 1979 la Editura “Junimea” din Iași și “La Ipoteștii lui Eminescu”, rămasă în manuscris, care l-au consacrat ca pe unul dintre cei mai importanți eminescologi români.

Cu siguranță, evenimentul căruia îi dedicăm rândurile de față, va fi marcat de instituțiile de cultură ale județului și de mass-media locală, care vor prezenta, sub varii aspecte, personalitatea comemorată. În completarea celor ce se vor spune și scrie, propunem cititorilor lectura unui interviu acordat de I.D.Marin scriitorului Dorel Schor, pentru ziarul “Clopotul”, din 5 august 1971, în care, profesorul de la Stăncești, sintetizează cele mai importante realizări ale sale pe plan științific, cele care, în fapt, i-au conferit locul pe care-l are în istoria culturală a Botoșanilor.

- Sănateți un om “bântuit” de pasiuni. Ce v-a plăcut, de când și de ce?

- Am pornit de la o carte filosofie – “Teoria undulațiilor universale” a lui Vasile Conta, acum vreo 40 de ani. Așa am descoperit filosofia, mai bine-zis, un îndemn spre filosofare, pentru a citi filosofie. Am descoperit că poți filozofa fără a fi filosof. Și un țaran în capul ogorului poate face filosofie. Dar prima mea pasiune a fost pentru compuneri, încă de la școala primară. Apoi la Școala normală din Botoșani, am primit și un premiu pentru așa ceva. Țin minte și acuma, mi-am cumpărat o pereche de ghete, “Învieră” lui Tolstoi, două prăjituri și am reparat o hodorogă de bicicletă cu banii aceia. Apoi am dat diferența de liceu și bacalaureatul cu George Murnu, la Iași. M-au pasionat și de aceea am studiat, româna cu istoria și pedagogia cu sociologia. Am terminat cu “foarte bine” și iată-mă cu două licențe. Au vrut să mă oprescă asistent universitar dar...

- Ce lucrare ați pregătit pentru doctorat?

- O temă mai puțin obișnuită. Eu sânt un om al satului. Am ales subiectul “Cum își cresc țararii copiii”. Am folosit o bibliografie foarte vastă, internațională, pentru că m-a interesat fenomenul de pretutindeni. Țararii își educă copii de mii de ani fără cărți de specialitate și n-o făceau rău. Am tipărit și lucrarea de licență intitulată: “Pedagogia lui Creangă”.

- Vă propun o trecere în revistă a lucrărilor tipărite, într-o ordine, pe cât posibil, cronologică... De pildă pe teme pedagogice...

- La Botoșani în “Revista școlii” am publicat o primă lucrare, apoi alta în “buletinul “Eminescu”. Am publicat în revista “Făt Frumos” și în “Revista de pedagogie”, mai târziu la revistele “Studii și articole de istorie” și “Limba și literatura română”, în volumul “Botoșani – istorie și contemporaneitate”.

- Sănateți fără îndoială un om legat de sat. S-a văzut aceasta și în preocupările dv.de cercetare?

- Am publicat un studiu intitulat “Evoluția țărănimii botoșănene între 1864 – 1907”, studiu care vine cu brazdă nouă în istoria de la împrăștierea de la 1864 și până la răscoală. Alt studiu se ocupă de de primii 30 de ani din viața școlilor comunale din județul Botoșani. Documentele mi-au relevat niște lucruri formidabile despre inițiativa dom-

niturului Cuza și dorința inimaginabilă de a învăța a țărănilor de pe la noi. Și iarăși, am o lucrare intitulată „Contribuții la studierea curților domnești din Moldova”.

- Moldova, dar mai ales Botoșaniul și nu odată comuna în care trăiești, au stat în centrul atenției dv. Ce alte lucrări, publicate sau nu, v-au solicitat în anii din urmă?

- Poate o să vă intereseze o lucrare, pe care o am în manuscris, despre „Curtea domnească de la Botoșani ca centru militar”. Sau poate „Rolul Flămânzilor în răscoala de la 1907”. Am mai scris despre „Folclorul în opera lui Tiberiu Crudu” și despre „Rolul politic al familiei Arbore în istoria Moldovei”.

- Aveți o anumită metodă de lucru? Vă propuneți cu precădere anumite teme pe care le urmăriți apoi?

- Sânt unele idei pe care le urmărești mulți ani, de multe ori se conturează pe parcurs, apoi nu-ți mai dau pace. De pildă, lucrez acum la un studiu „Ipoteștii și Eminescu” - temă care mă preocupă de prin 1940. O să-mi spuneți că s-au scris câteva cărți pe tema asta. E adevărat. Dar nici una n-a venit de la izvoare, referindu-ne chiar la propriu aici. Mă bazez, 90 la sută, pe material inedit în această monografie. Și veți vedea, se vor corecta multe din cele spuse despre Eminescu.

- Ați cercetat numeroase documente, ați purtat o vastă corespondență, de mulți ani, cu nume sonore din istoriografia literară. Aceste scrisori au desigur astăzi o valoare documentară, sânt o dovadă de preocupare, de legături cu cărturarii moldoveni.

- Da... Păstrez printre altele, scrisori de la Tiberiu Crudu, Artur Gorovei, Emanoil Bucuța, Scarlat Callimachi, Al. Husar, I. Nenițescu, Dumitru Furtună, Leca Morariu și alții. Au fără îndoială o valoare documentară și sânt destui autori de monografii de prin București, care vin să le citească...

- Spuneți-mi câteva cuvinte despre „Monografia comunei Stănțești” care constituie o preocupare mai veche a dv.

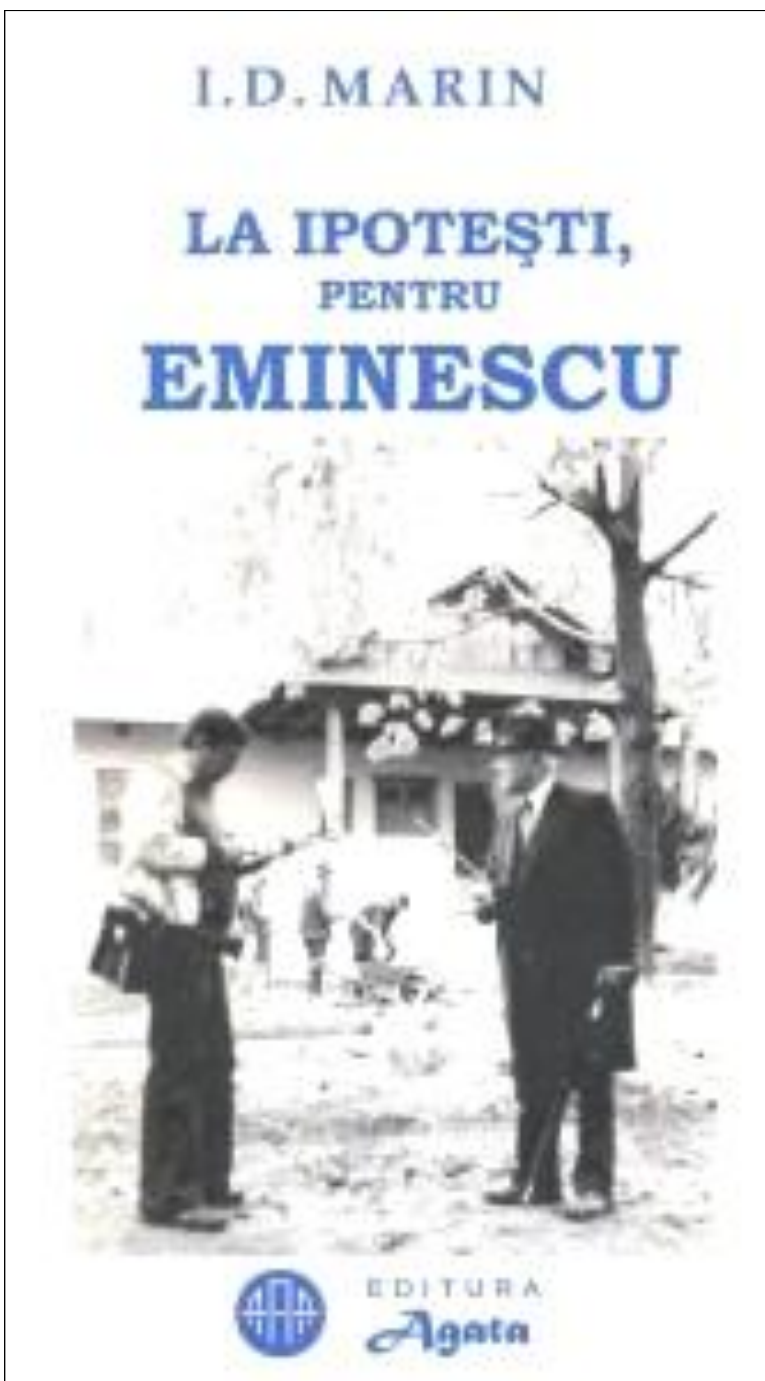
- E o lucrare bazată în totalitate pe material de arhivă. E multă muncă, există doar atâtea domenii, e nevoie de hărți, istoria are meandrele ei. Aș fi împărțit bucuros hamurile, dar am tras singur. Am câteva subiecte și pentru monografia Botoșaniului, pe direcții care n-au fost încă cercetate. Iorga spunea că fiecare petec de pământ își are o istorie a lui, dar trebuie să tragi bine cu urechea ca s-o auzi și trebuie și un dram de iubire ca s-o înțelegi. Mă gândesc cumva să folosesc aceste lucruri ca motto la monografie.

- Aș avea o ultimă întrebare. Aveți două licențe și preocupări care v-ar fi îndreptățit la o carieră universitară. Considerați faptul că ați locuit întreaga viață la țară, ca pe un apostolat?

- Apostolat am făcut la Agafton și la Baisa cu ani în urmă, când m-am ocupat de toate, de pildă am văruiat cu mâna mea școala. Apoi n-a mai fost apostolat. La Sulița, unde am stat o vreme, am pregătit elevi cu care mă mândresc. Nu mi-e rușine când mă uit în urmă. În zilele noastre, nici vorbă nu mai poate fi de izolare într-un sat. Pot, de aici, face cercetări de arhivă, ajung la mine toate cărțile care mă interesează, am liniștea care-mi trebuie pentru lucru. Toate sânt frumoase, dacă-ți plac. Mie îmi place aici!

P.S. Întrebările reporterului, n-au făcut referire, la modul în care I.D. Marin a fost perceput de contemporanii săi. Intrucât, din modestie, interviuatul n-ar fi făcut nici o trimitere la aprecierile asupra activității sale, Dorel Schor își încheie interviul cu dedicația lui Augustin Z.N. Pop pe volumul „Noi contribuții documentare la biografia lui Mihai Eminescu”:

„Scumpului coleg, profesorul I.D. Marin din Stănțești, cu caldă prețuire pentru știința sa istorică, pentru harul său didactic, pentru colaborarea și omenia sa superioară – aceste pagini din al doilea tom al „contribuțiilor” care îl citează cu autoritate și condescendență, semn al devotamentului perfect și al omagiului”.

THEODOR DAMIAN A ÎMPLINIT 60 DE ANI

Georgică Mandle

Oborât din stirpea unor Vasile Voiculescu sau Tudor Arghezi, Theodor Damian, recunoscut drept scriitor român din SUA, poet, teolog, eseist de factură creștin – ortodoxă, și-a pus creația sub influența benefică a ortodoxismului. A rezultat de aici un demers estetic original, bine primit în țară și străinătate.

Obişnuit să trateze cu seriozitate tot, de la experiențe minore (cu câtă migală își perfecționa în copilărie mersul cu cercul, a făcut sute de aplicații pentru a realiza acele „tangente” uluitoare și atât de necesare în câștigarea unui joc de fotbal de masă etc.) până la experiențe majore (s-o amintim doar pe cea prin care o afecțiune i-a adus, după cum spunea Horia Ion Groza, „mirosul brizei morții și o dificilă intervenție chirurgicală”), Theodor Damian își pune viața sub semnul a două concepte prefiguratoare de destin: cel al **expatrierii** și cel al **călătoriei**. Există, pornind de aici, câteva mari etape: **etapa copilăriei**, petrecută în Botoșani în proximitatea lui Eminescu și a celorlalte mari personalități pe care le-a dat spațiul amintit și despre care afirmă adesea: „*Trăiesc aceste amintiri în mod constant. Cuantificarea aici este imposibilă. Toată copilăria mea, faza „botoșăneană”, e-n mine. Vie și neștirbită. Lucrătoare. Formatoare și transformatoare. Orice cititor va recunoaște ceva din ea în fiecare din volumele mele de poezie. E adevărat că și contactul meu cu Botoșani se desfășoară ca un ritual. Aproape anual am venit la Botoșani de când m-am stabilit în America (1988). Am și familia mea acolo, prieteni din copilărie și cimitirul”; etapa Neamț*, despre care spune: „*Eu m-am expatriat la vârsta de 14 ani când am plecat de la Botoșani, în mijlocul copilăriei aș zice, la seminar la Neamț, la mănăstire. N-am vrut acest lucru. Cu toate consecințele acestui exil, absolut extraordinare, neprevăzute de mine, atunci am simțit dezrădăcinarea și am încercat să prind rădăcină în loc străin, ca un copac cu două sau mai multe rădăcini”; etapa București*, „...unde n-a fost un exil, pentru că Bucureștiul l-am visat și l-am dorit”. Din această perspectivă, etapa București a fost mai mult o izbăvire. Aici va absolvi Institutul Teologic (1975) și tot aici va susține doctoratul cu teza „**Implicațiile spirituale ale teologiei icoanei**” (1999); **etapa Elveția**, unde a stat patru ani pentru studii la Institutul Ecumenic Bossey de la Universitatea din Lausanne. Aici înființează parohia românească „Sf. Trei Ierarhi”, Cenaclul Literar „Mihai Eminescu” și revista „Adusu-mi-am aminte”. Nici această etapă n-a fost un exil fiindcă și-a dorit-o; **etapa America**, începută la 21 de ani. Era deja la Sibiu unde îndeplinea două misiuni: preot slujitor la Catedrală și secretar de redacție la „Telegraful român”. Încurajat de Înalț Prea Sfințitul Mitropolit Antonie Plămădeală și stăpânit de dorința sinceră de a studia, a fost admis ca bursier la Princeton University unde, în 1990, a terminat un program de masterat în teologie. Constatând că

într-o anumită zonă a cartierului Queens nu era biserică ortodoxă românească, înființează biserica „Sfinții Apostoli Petru și Pavel”, unde este preot paroh și azi. Într-o ordine normală, despre care Theodor Damian îi place s-o considere „*cu uși deschise din partea lui Dumnezeu*”, înființează Institutul Român de Teologie și Spiritualitate Ortodoxă (aprilie 1993).

Tot în America înființează și conduce revista „**Lumină lină**”, despre a cărei titlu spune că „*ne duce cu gândul la celebrul poem al lui Ioan Alexandru, marele poet creștin, din păcate suficient de uitat. Sintagma profundă vine însă din secolul II și se păstrează și astăzi ca în acele începuturi*” (vezi „Nord Literar”, nr.2 din 2010). Într-o altă prezentare a revistei, Theodor Damian adaugă: „*Revista are o rubrică academică în care includem literatură și istorie. Când spun literatură spun proză, poezie, critică, teatru. Are o rubrică de viață comunitară. Este sprijinită de Institutul Român de Teologie și Spiritualitate Ortodoxă și de mine personal. Este organul de presă al Cenaclului Literar „Mihai Eminescu*”.

La Fordham University (New-York) își susține doctoratul cu teza „**Teologia Icoanei la Sfântul Teodor Studitul**”. Din 1992 predă la Colegiul Metropolitan din New-York, la Facultatea de Științe Sociale și Educație unde este titularizat în 1993. Tot în 1993 înființează Cenaclul Literar „Mihai Eminescu”.

Există și **un mod de a ființa** a lui Theodor Damian, concentrat pe trei planuri și surprins excepțional de Nicholas Buda: **poetic, sacerdotal și pedagogic**. Conștient de menirea sa pe acest pământ, Theodor Damian n-a contestat această paradigmă, mai mult, în „*Gândacul de Colorado - ziarul românilor de pretutindeni*” o întărește: *Relația dintre poetic, sacerdotal și pedagogic în cazul meu este echivalentă cu cea între filozofie (căci asta predau la facultate în principal), poezie (căci asta fac din copilărie) și*

teologie (căci întru aceasta îmi constă menirea). Nu există incompatibilitate între aceste trei, dimpotrivă ele sunt complementare. Ele sunt daruri de la Dumnezeu și în același timp abilități care se dezvoltă prin practică neîncetată. Ca dar, teologia vine din vocație, poezia din inspirație și filosofia din înțelepciune”.

Încheiem cu un citat din Gellu Dorian, cel care îi cunoaște foarte bine opera: „Theodor Damian scrie o poezie simbiotică, rezultat al unui misticism bine dozat, în coabitare cu filosofile lumii de rând, ajungând astfel la o poezie de o originalitate frapantă (...) care dezvăluie clar profilul unui poet rafinat în spiritul esențelor estetice”.

POESIS

Theodor Damian

POETUL POARTĂ TEMPLUL

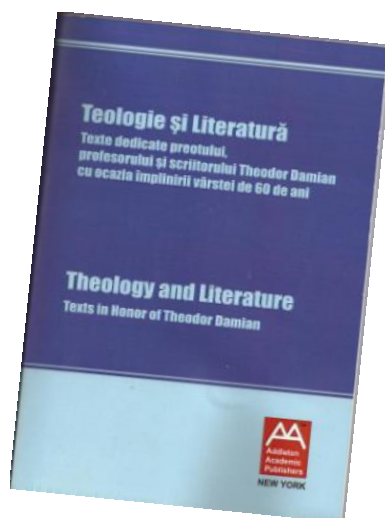
Andreei Montiel

Am adormit pe piatra
mormântului meu
citind poezia pe sub
zidurile Moreliei
studenți, muncitori și funcționari
se opresc să asculte
sunetul sacadat al poetului
îngropat în grija de multe
poetul sună ca un clopot
limba cuvântului cheamă
rătăcitorii

Andreea Montiel își caută mama
printre versurile volumului ei
așa cum fulgerul își caută victima
îngropată-n scânteii
vrea s-o ajutăm și noi
dar nu se știe cine răzbate
până în ziua cea de apoi

Gerardo Correra
își citește poeziile-n gând
așteaptă momentul să fulgere
pentru a ne conduce
cu pîntenul versului său
scânteii scăpătând
spre albastrul adâncului
everything must go
a căuta, căutare
cuvântul de bază al poeziei
ce moarte nu are

De aceea poetul poartă templul
cu sine
ca melcul prin misterele humii
poetul călcând încet prin versul profetic
prin Morelia, cetatea profeților lumii

ESHATOLOGIE

lui Marcel

Privesc spre ziua aceea
Cu ochiul îngerilor
De sub stejarul din Mamvri
Cu duh de împărășanie
Din același potir
Timpul trece
Dar nu mă mai mir
Mă bucur doar că lasă urme
Să mă pot întoarce
De unde-am plecat
Cu gândul acesta te caut
Te-am căutat
De la Cozmești la Neamț
Și la Botoșani
Cu gândul acesta mă uit înapoi
Și merg înainte
Spre împărăția de o mie de ani.

CA EGIPTEANCA CEA IZBĂVITĂ

Luna se înalță
peste peștera
ca o lumină lină a sfintei slave
peste credinciosul îngenunchiat
în rugă
ea nu știe peste ce trece
cum nu știe el ca-i îngenunchiat
în deșertul cu ape bolnave
ce mâine nici n-au să mai curgă

Atunci ai să muți munții
din loc
ca Maria Egipteanca
cea izbăvită de stricăciune
când te rogi
dar nu mai știi unde ești
și ce faci
căci deja ai devenit
rugăciune

Georgică Manole

ZECE ÎNTREBĂRI PENTRU... THEODOR DAMIAN

Georgică Manole: *Sunteți preot, iar studiile teologice și practica de zi cu zi vă recomandă ca unul dedicat ortodoxiei. Pe de altă parte, există voci care vă așează o mare parte a creației poetice sub semnul discursului optzecist. Nu trăiți un sentiment al dedublării?*

Theodor Damian: Întrebarea mi se pare interesantă și provocatoare. Și așa trebuie să fie întrebările unui interviu. Răspunsul meu, scurt, este că preoția și literatura nu înseamnă dedublare, ci complementitudine deoarece întrebarea nu ar trebui să implice un „ori, ori”, ci un „și, și”; cu alte cuvinte preocupările duale sau multiple din viața cuiva nu trebuiesc înțelese ca excluzându-se reciproc, ci în sensul completării reciproce, al complementarității. Și dv. sunteți scriitor și cadru didactic. Sunt aceste două calități și domenii necesarmente contradictorii? În niciun caz. Dimpotrivă. Atunci de ce ar fi preoția incompatibilă cu scrisul, cu literatura? Desigur că nu există aici niciun fel de contradicție, ci dimpotrivă, de complementaritate. Nu mai invoc nici exemplele istorice naționale și universale unde prelații Bisericii au fost totodată creatori de cultură, și nici nu mai formulez argumente filosofice pentru a demonstra teza.

Totuși mi se pare că răspunsul la această întrebare trebuie dat în funcție de modul cum se înțelege conceptul de „dedublare”. Ce înseamnă dedublare? După DEX, înseamnă două aspecte deosebite în contradicție unul cu altul, dacă vrem ruptură interioară care face ca cele două aspecte să alterneze, când unul, când altul, definind persoana și acțiunile ei, dacă vrem, schizofrenie.

Ori, în cazul oricărei persoane cu multiple preocupări, fie că e cazul dv., al meu, sau al altcuiva, problema productivității pe multiple planuri nu trebuie înțeleasă ca schizofrenie, pentru că această multifuncționalitate nu indică o ruptură interioară, o schismă (de aici, schizofrenie) ci dimpotrivă, o armonie interioară bazată pe un tip de stabilitate intelectuală și psihologică ce face posibilă multipla angajare cu succes în acele diverse (uneori nu așa de diverse) domenii.

Deci, răspuns la întrebare: Nu, nu trăiesc nici un fel de sentiment al dedublării.

G. M.: *Credeți în unitatea creștinilor?*

Th. D.: Da, cred în unitatea creștinilor. Nu într-o unitate sărăcitoare, unde se pretinde depersonalizarea omului (sau a credinței și acțiunilor sale) prin participarea sau includerea sa într-un colectivism de tip gregar, ci în acea unitate care, ca în cazul persoanelor Sf. Treimi, presupune distincția. *Unitas in diversitas*. Diversitatea este un dar divin, dar și un model divin pentru viața omului. Nu sunt de acord

cu cei care văd în diversitate un blestem. În acest caz, cred că e acolo o frică destabilizantă pe care acei oameni o simt datorită unei unilateralități interioare sau altui complex asemănător. Eu văd în diversitate o binecuvântare.

G.M.: *În ce constă contribuția ecumenismului la mărturia creștină în lumea actuală?*

Th. D.: Contribuția ecumenismului la mărturia creștină în lumea actuală este foarte importantă. În contextul în care alte religii, ca islamismul, se extind cu o forță fără precedent în geografiile tipic creștine, ecumenismul înseamnă mărturia noastră comună despre Iisus Hristos cel mort și înviat pentru mântuirea lumii. Orice mărturie are valoarea ei intrinsecă. Dar fiecare mărturie e diferită. Ca într-o simfonie unde fiecare sunet are propria sa valoare, dar împreună, în armonie, crează forța, sublimul. Nici o mărturie creștină nu e de lepădat în contextul unei lumi care are nevoie de această mărturie.

G. M.: *Ce răspuns le dați celor care spun că cele zece porunci „le restrâng libertatea personală”?*

T.H.: Cele zece porunci nu restrâng libertatea personală, ci o oferă. Dacă eu dau o lege care te obligă să nu ucizi, atunci această lege asigură libertatea tuturor celor care

ar putea fi uciși de alții. Ucigașul, la rândul lui poate fi ucis, de asemenea, ca atare libertatea se încheie unde unul îl ucide pe altul și ucigașul e ucis de un altul. Libertatea trebuie înțeleasă ca un context unde oamenii pot crește împreună, fiecare putând să-și urmărească propriul țel spre fericire. Pentru aceasta însă e nevoie de legi care să reglementeze principiile armoniei sociale și să ofere persoanei șansele de împlinire a idealurilor ei.

Libertatea nu înseamnă anarhie, haos, pentru că haosul duce la distrugere, iar distrugerea anihilează libertatea. Cu alte cuvinte, teologic vorbind, libertatea trebuie înțeleasă nu în a face rău ci în a face bine, așa cum e definit acest bine de către o anumită comunitate, societate.

Cineva poate merge cu gândul la teoria sistemelor potrivit căreia un lucru există numai în măsura în care ordinea și armonia există, atât la nivel interior, cât și la nivel exterior. Când armonia și ordinea se strică, nu mai există libertate pentru că nu mai există nimic, decât haos. Concluzia: libertatea înseamnă posibilitatea, șansa omului de a se manifesta în sfera binelui, nu în cea a răului. Mai sunt multe cărți de vorbit aici.

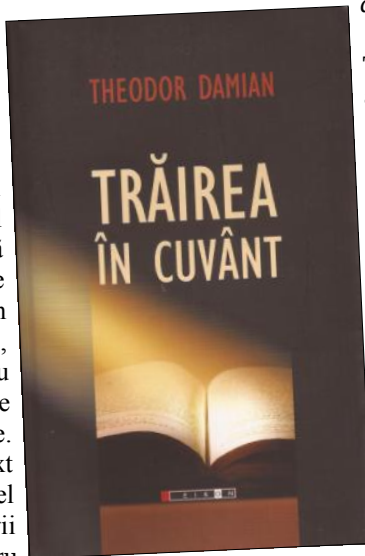
Dar arunc și un gând spre ulterioară reflecție: iubește și fă ce vrei. Cum trebuie înțeles acest imperativ?

G. M.: Istoria religiilor pune interpretarea Scripturii sub semnul a patru dimensiuni: literală, simbolică, morală și spirituală. E suficient?

Th. D.: Nu cred în numerizarea modurilor în care trebuie înțeleasă Scriptura. Întrebarea indică patru feluri. În istoria veche a creștinismului existau nu patru ci două școli, sisteme, moduri de concepere a interpretării Sf. Scripturi: modelul literal al școlii din Antiohia și modelul alegoric al școlii din Alexandria. Aici, iată sunt două modele numai, nu patru. În alte cazuri se prezintă și modelul istoric, absent din lista din întrebare. Mai există modelul criticii textuale, tot nemenționat în întrebare. Și încă altele. Eu nu cred că trebuie să ne divizăm în funcție de câte modele de interpretare putem concepe. Dimpotrivă, cred că în Sf. Scriptură orice text trebuie interpretat în două contexte, cel apropiat și cel depărtat, în scopul înțelegerii adecvate a mesajului textului sacru pentru creșterea duhovnicească a credinciosului.

De fapt, dacă mă uit la întrebare mai în detaliu, pot nota că împărțirea interpretării Sf. Scripturi pe cele patru sensuri este destul de artificială pentru că, de pildă, sensul moral și sensul spiritual, deși distincte, ele ar putea intra logic într-o singură categorie: moral-spiritual, pentru că moralitatea este expresia spiritualității. Cu alte cuvinte fac ceea ce fac (moralitate) în funcție de trăirile mele interioare ale relației mele cu Dumnezeu (spiritualitate). S-ar putea face de asemenea comentarii despre interpretarea literală, ce este și ce implică ea, la fel și despre cea simbolică.

G. M.: Cititorul ar fi interesat să știe cum l-ați descoperit pe Eminescu?

Th. D.: Pe Eminescu l-am descoperit în mai multe feluri: pelerinaje la Ipotești, de mic copil, prin ideea de creație literară (în care m-am angajat de tânăr), și prin studierea aprofundată și interpretarea operei marelui poet.

G. M.: Copilăria e ca o lume mirifică prin faptul că are o serie de „mituri” numai ale ei, și aș aminti grădina, casa, camera de oaspeți, țarina etc. Care sunt „miturile” copilăriei lui Theodor Damian?

Th. D.: La această întrebare aș putea să vă răspund printr-un text de o carte. Mă voi limita însă, nu la o descriere, ci la o superficială enumerare: mitul alergatului cu cercul (și cu sârma), mitul colectării de tot felul de lucruri: timbre, cioburi de sticlă, bățalii cu pietre (fiecare grup avea câte o movilă de pietre în dreptul unui stâlp de telegraf și celălalt grup, la fel, în dreptul următorului stâlp, și apoi ochirea și aruncarea), bățalii pe câmpul Dresleucii cu săbii confecționate din cozi de mătură (de lemn), etc.

G.M.: Locuiți de ani buni în New-York. Celebra scriitoare americană Susan Sontag spune despre acest megaoraș: „Pentru mine, New-York-ul e ceva ce câștigi, obții sau alegi. (...) Ceea ce îmi place la New-York este calitatea sa de oraș-destinație, de oraș-lume, cu adevărat cosmopolit. New-York-ul este de fapt cel care face America posibilă”. De ce ați ales New-York-ul și nu alt oraș american?

Th. D.: Am ales New York-ul pentru că aici am avut șansa să obțin o bursă de studii pentru doctoratul meu american de la Fordham University, New York, și pentru că în New York se află cea mai mare comunitate românească din SUA și visam să-mi fac aici parohie, cenaclu, institut, ceea ce am și făcut.

G.M.: Care este raportul scriitorului Theodor Damian, trăitor în SUA, cu spațiul natal?

Th. D.: Raportul meu cu spațiul natal este extrem de strâns. Cât timp mi-au trăit părinții, indiferent unde m-am aflat, am venit anual la Botoșani. După ce au plecat la Domnul, am venit poate puțin mai rar, dar totuși am venit chiar dacă pentru o zi sau două, să-mi văd locurile inimii, să întâlnesc câțiva oameni de suflet, să respir aerul copilăriei. Și în luna martie – când vin în țară – voi poposi din nou la Botoșani.

G. M.: N-ar fi corect să faci un interviu cu Theodor Damian și să nu-l întrebi despre revista „Lumină lină”, o publicație de succes.

Th. D.: Revista *Lumină Lină* se află în al 17-lea an de apariție. O editez trimestrial. Ea se vrea un pod de legătură peste ocean, între românii din SUA și cei de acasă. Aștept colaborări din partea botoșănenilor! Vă adresez dv. și colegilor dv. de la *Luceafărul* un an nou cu cele mai alese bucurii și frumoase împliniri.

EMINESCIANA „DORINȚA” – POETICA SEDUCȚIEI

Dumitru Lavric

Ciudat, foarte ciudat mod imperativul! Acoperă modalitatea ordinului tiranic și a rugăciunii umile, e potrivit pentru a înflăcăra sau potoli mulțimile, dar și pentru alinarea în singurătate și reculegere, poartă spre lume blestemul și ruga, nu lipsește din alba vrajă dar nici din neagra magie, manipulează grosolan sau seduce precum cântecul sirenelor (iconii feminității), modulează vocea învingătorului și a învinsului, instaurează ordine și produce dezordine, înființează și desființează (vezi filosofia celei mai răspândite înjurături românești), e cuvântul cel dintâi, instaurator al cosmosului și va fi cel din urmă, se instaurează tiranic și provocator asupra viitorului dar are și ambiția de a modifica trecutul, îl folosește Creatorul dar și Creatura, e fecundant dar și castrator, însoțește nașterea și moartea, îl folosește Faust dar și Mefisto, amantii dar și dușmanii, Orfeu dar și Lucifer, unește și desparte suflete, pune în stare de dialog sacral și profanul, e contextualizat când dramatic, când comic, are făptură de himeră și se refugiază sub chipul indicativului sau conjunctivului, se asociază cu adverbul pentru a-și întări forța de persuasiune, prefixează timbral marile creații lirice (folclorice sau culte) în care *Je* vorbește despre *Moi*. E puternic marcat suprasegmental, beneficiază de aportul gesticii și mimicii, atrage spre sine vocative și interjecții, își trimite spiritul peste întreaga comunicare...

Imperativul verbului *a veni* este semnul indexal care organizează *tiranic* conținutul și desfășurarea discursului liric așezat sub titlul *Dorința*, cuvânt amintitor de enigmaticul *dor* – unul din cele trei cuvinte românești selectate pentru dicționarul U.N.E.S.C.O.; *vino* este adevăratul nucleu semantic al textului, a cărui forță generatoare se manifestă încă din faza de avânt și e vizibilă în fluxul verbal și emoțional desfășurat după o sintaxă a emoției care favorizează acea magie a limbajului: activitatea de *producere* devine *seducere*.

„Adevăratul destinatar al limbajului poetic – crede Maria Corti – este cel care, urmând instrucțiunile textului, depășește pragul semanticii textuale și, printr-un proces invers celui parcurs de poet, recuperează parțial avântul”. (*Principiile comunicării literare*, pag. 114)

Forța emoțională a imperativului se impune mai întâi, orfeic, asupra naturii, însușindu-i și umanizând-o în acord cu sufletul romantic al veșnicului îndrăgostit: izvorul tremură, florile de tei se înfioară iar baterea de vânt e blândă...; a vorbi în această ambianță ocrotitoare

de „singurătate” nu pare potrivit căci o natură narcotizantă unește fluiditatea îndrăgostită și pulsația vegetală ca un colorism matriceal ce pregătește voluptatea visului: aici ființa se cosmicizează, ia cunoștința de starea originară a lumii, se simte ocrotită matern, iubește fără riscul de a fi alungată din paradis...

Tot imperativul organizează strategia inițiativă a textului, bazată pe o adevărată *arhitectură a ispitelor*, apropierea dragostei împlinite fiind jalonată de verbe fie la prezentul conjunctivului, fie la viitorul indicativului, folosit uneori popular sau în forme inverse: *să alergi, să cazi, să desprind, să ridic, șede-vei, vom fi singuri, or să cadă, s-o culci, vom visa, îngâna-ne-vor*; toate aceste selecții ale paradigmatelor verbale păstrează ceva din *big-bang* -ul inițial ordonat, pe care însă îl

temperează spre o *dulce violență* ce își are totuși punctul culminant în figura erotică a sărutului, un sărut prădalnic, devorator și posesiv, distanțat vizibil de sărutul explorator (prea adolescentin) sau cel curtenitor (prea socializat): „Sensul sărutului este: pentru mine sunteți o hrană” – afirmase Montherlant. Nu lipsesc din această *ars amandi* eminesciană tandrețea și duioșia întreținute și de vraja muzicală orchestrată genial: poazia e un monolog în care există un *dialog latent*, fiind depistabile elementele subtextuale ale destinației; sigur că versul ține și *de zețar* (poezia se adresează și privirii), dar Eminescu se adresează aici, în primul rând, auzului: muzica interioară se dezvoltă în lungi acorduri, favorizate și de apelul la o singură pereche de rime în fiecare catren care se transformă în distih învăluitor și legănător („Un cântec sau descântec pe lume s-a lăsat” - e vremea ivirii Zburătorului...); muzica întreține și necesara solemnitate care ferește poezia de orice sugestie ce ar depăși firescul „omenesc, prea omenesc”; orchestrarea sunetelor are și valoare picturală, Eminescu având acea capacitate rară de a *desena prin sunete*, fonetica textului sugerând lumina și umbra, apropierea și depărtarea...

Inscripție potrivită pentru brâncușiana *Poartă a sărutului*, *Dorința* eminesciană figurează – ca în celebra serie rodiniană *Sărutul*, după care baletul imperial din Sankt-Petersburg a realizat un memorabil spectacol - eternitatea – dragostei în eternitatea naturii: omul va exista atâta timp cât se va putea adresa sieși și lumii modulând valorile infinite ale imperativului dialogic. Fie ca de această *tiranie* a imperativului ce guvernează nașterea, dragostea și moartea, omenirea să nu se elibereze în veci!

EMINESCU – 162

Ionel Bejenaru

DR. FRANCISC ISZAK, MEDIC CURANT AL LUI MIHAI EMINESCU

Născut la 16 octombrie 1827 în Lembergul Galiției, Fr. Iszak urmează aici, în orașul natal, primele studii, apoi Academia Tehnică (vezi Ionel Bejenaru, „Dicționarul Botoșănenilor”, Casa Editorială MOLDOVA, Iași, 1994).

Polon de origine, devine, ca și conaționalii săi, un adversar neînduplecat al stăpânirii austriace din Galiția, iureșul Revoluției de la 1848 găsindu-l înrolat în Garda Academicienilor.

Urmează Medicina la Viena.

Prigoana și persecuțiile politice, dezlănțuite de austriaci în Galiția, îl fac să emigreze în Moldova, la Herța, în ținutul Dorohoi, unde va profesa ca ajutor de chirurg (1851-1854). Își completează studiile de medicină la Würtzburg (Bavaria) – chirurgie și obstetrică - , luându-și doctoratul cu teza „Disertatio de cystis ovarii” (1857).

Revenit în Moldova, Comitetul Sănătății îi acordă permis de liberă practică, în 1858, practicând la Iași. Ca, din 1861, să fie numit medic la Spitalul Sf. Spiridon din Botoșani, apoi medic primar al orașului Botoșani.

Își servește patria adoptivă, România, în Războiul Neatârării, de la 1877-1878, ca medic militar clasa I al Regimentului botoșănean 16 Dorobanți, distingându-se prin înființarea unui spital pentru „căutarea răniților ostași români”. Ministerul de Război îi adresează mulțumiri și-l decorează.

Ca medic în Botoșani, își câștigă repede o bună reputație, fiind un apreciat diagnostician. Bunătatea sufletească, sollicitudinea, sociabilitatea sunt trăsăturile sale comportamentale.

Iată de ce, în acel 1887, când Mihai Eminescu își găsea refugiu la buna sa soră Harieta, aici, la Botoșani, aceasta îl caută pe doctorul Iszak, doar-doar ar mai putea salva starea nefericitului poet. De altfel, Harieta își împărtășește gândurile domnișoarei Cornelia Emilian - „Cred și sunt convinsă că Doctorul Isac are să-l vindece. Poate veți zice de ce nu l-am chemat decât în timpul din urmă, iată de ce: El este bolnav de inimă și s’au abzis cu totul de a face vizite, la nimeni. Văzând că eu am căzut bolnavă, cunoscând adevărata mea durere ce o port fără nici un ajutor, l’a mișcat moralmente așa de tare, că s-a hotărât a-l căuta el singur, la care binefacere manifestează în fiecare zi, pot zice pozitiv, că azi de este Mihai în viață, numai lui Isac o datorește și ne va rămânea lui Mihai și mie, în tot restul vieții, ca ceva sfânt numele lui” (s.n.). Era în iunie 1884.

DOCTORUL FRANCISC ISZAK

Dr. Fr. Iszak realizează realmente adevăratele cauze ale bolii poetului, uneori cuvintele îi sunt tăioase față de confrății medici, care l-au tratat, superficial sau eronat, pe poet. Dr. Iszak se zbate, se zbate mereu, stabilește legături la Viena, făcând tot ce era posibil pentru a-l salva. Este mereu prezent în căsuța unde locuia Eminescu. Este mereu cu el, *Scrisorile Harietei către D-na și D-ra Emilian*, o adevărată cronică a prezenței lui Mihai Eminescu în Botoșanii natali, în 1887-1888, sunt edificatoare, surprind dăruirea și sufletul mare al dr. Iszak. Ce contrast izbitor cu indiferența oficialităților botoșănene de atunci!

Acesta a fost dr. Francisc Iszak. A murit la 1 februarie 1907, la Botoșani, sărac, așa cum l-a numit Nicolae Iorga „doctor fără arginți”. Monumentul funerar din Cimitirul „Eternitatea” din Botoșani îi păstrează memoria. I-o păstrăm și noi, neîntinată, cu pioșenie, așa cum o păstrăm și renumitului său pacient, marele Eminescu.

Nicolae Iosub

PE URMELE LUI MIHAI EMINESCU - XXXII

MIHAI EMINESCU LA BRĂILA

Orașul Brăila este unul dintre orașele importante ale țării noastre care a avut norocul să-l aibă ca oaspete pe Mihai Eminescu, unde fratele său, căpitanul Matei Eminovici, a lucrat și locuit o bună perioadă de timp în acest oraș- port la Dunăre.

Mihai Eminescu a trecut de cel puțin de două ori prin orașul Brăila; prima dată cu trupa de teatru condusă de Iorgu Caragiale, în vara anului 1867, și a doua oară în 1869, în drum spre Galați, cu trupa de teatru condusă de Mihail Pascaly.

În turneul de teatru din anul 1867 pe care trupa lui Iorgu Caragiale o întreprinde prin mai multe orașe din Muntenia a fost cuprins și orașul Brăila, unde s-au dat câteva reprezentații în Sala Teatrului Național, a cărui baze le pusese în 1852, Constantin Halepliu. Spectacolele s-au dat în sala Ralli, care din 1860 fusese luată în primire de Fany Tardini, actriță cu care Eminescu plecase în turneul din Ardeal, în anul 1865.

Trupa lui Iorgu Caragiale, care în vara anului 1867 dădea câteva spectacole la Giurgiu, rămâne fără sufleor și îl găsește pe Eminescu în port, cu un geamantan de cărți, citind din Schiller. Eminescu acceptă postul de sufleor în trupa lui Caragiale, fiind bucuros că va face o muncă mai plăcută decât verificarea banițelor cu grâu în port.

Din trupa lui Iorgu Caragiale făceau parte o serie de actori rămași fără contracte, precum: Alecsandrina Teodorescu, Ecaterina Dumitreasca, Anetta Constantinescu, Lina Popescu, muza reală care l-a vrăjit cu frumusețea ei pe Mihai Eminescu, Susana Caminschi, Șt. Mihăileanu, G. Brătianu, Găvănescu și alții.

Piese jucate în acest turneu se găsesc transcrise de Eminescu în *Manuscrisul românesc 3215* din colecția Bibliotecii Academiei Române: *Smeul nopții* de Hipolite Lucas, vodevilul *Margo Contessa*, traducere din franceză de T. Profiriu, *O palmă*, comedie boulevardieră franceză, *Fundarea mănăstirii Argeș* de Ioan Pennescu, *Rigoletto* de V. Hugo, *Jertfa lui Avram și Rezelul cel mare de la Skafia*.

În luna iunie 1869, trupa lui Pascaly, în drum spre Galați, unde trebuia să prezinte o serie de spectacole, trece prin orașul Brăila. Chiar dacă trupa nu a dat spectacole și aici, actorii au poposit pentru odihnă și au vizitat orașul. Trupa este însoțită de Mihai Eminescu în acest turneu prin

Actorul Iorgu Caragiale
Fotografie de Otto și Jean
Bieliz din Botoșani

Piața Sf. Arhangheli și Teatrul „Maria Filotti” din Brăila

Bust Eminescu de Radu Pencea, 15 iunie 1995

Dumitru Panaitescu-Perpessiciu

Brăila- Gara Fluvială Română- Ilustrată din 1909

Moldova, care a cuprins orașele Galați, Iași, Cernăuți și Botoșani, la finalul căruia Eminescu va rămâne la Ipotești. Acest turneu este consemnat în revista „Familia” nr. 24/15 iunie 1869 din Oradea: „D-l M. Pascaly cu trupa sa petrece la Galați, de unde va merge la Iași, și de acolo va veni prin Bucovina în Transilvania și Banatu” și în „Curierul de Iași” nr. 25 din 22 iunie 1869.

Este posibil ca Mihai Eminescu să mai fi trecut prin Brăila și altădată, știind că Matei, fratele poetului, a locuit în Brăila în perioada 1880-1887, într-o casă de pe bulevardul Carol la nr. 174. El era sublocotenent în Regimentul V de linie al Garnizoanei Brăila. La Brăila Matei Eminovici se căsătorește cu profesoara Matilda Ilian Iosifescu, cu care a avut doi copii, pe Victor și Lelia. Victor Eminescu va deveni avocat, practică jurnalistică și de la el ne-a rămas o scrisoare către magistratul Corneliu Botez din 13 aprilie 1909, în care vorbește despre poet și familia Eminovici. De la el aflăm că la moartea poetului s-au găsit „o mulțime de monezi antice” și două caiete groase legate în marochin în care Mihai Eminescu intenționa să-și scrie poeziile.

La Brăila a venit de două ori și Gheorghe Eminovici: în 1880, la căsătoria lui Matei și în 1881, pentru aproape două luni de zile. Împreună cu Matei ei pun la cale căsătoria lui Mihai dar acest plan nu le reușește. La nunta lui Matei, Mihai Eminescu nu poate participa (este anunțat cu întârziere), dar credem că a participat Aglaia și Nicolae Eminovici.

În stațiunea Lacul Sărat de lângă Brăila se va trata sora poetului, Harieta, timp de trei ani la rând: 1887, 1888 și 1889. În luna iulie 1887, Harieta vine la Lacul Sărat, în perioada când Mihai era la tratament la Halle și o găsim și în 1889, după moartea poetului. De aici va scrie Corneliu Emilian din Iași o scrisoare în care vorbește despre moartea și înmormântarea lui Mihai.

În orașul Brăila s-a publicat pentru prima dată în țară capodopera poetului, poemul *Luceafărul*, după ce în luna aprilie 1883 se publicase în „Almamahul Societății Studențești România Jună” din Viena. La Brăila poemul *Luceafărul* este publicat de Alexandru Djuvara, în nr. 12 din 25 iulie 1883 al ziarului „Dunărea”, ziar și tipografie înființate în anul 1838 de cărturarul Ioan Penescu. Tot Alexandru Djuvara va traduce poemul *Luceafărul* în limba franceză, chiar înainte de traducerea lui în limba germană de către Mite Ktremnitz. *Luceafărul* este publicat la Brăila chiar înainte de a fi publicat în revista Junimii, *Convorbiri literare*. Se presupune că A. Djuvara a luat poemul din almanahul apărut la Viena.

Este foarte probabil ca, prin aceasta, Alexandru Djuvara, poet de real talent, să-și fi manifestat disprețul pentru gestul lui Macedonski de a fi publicat vitriolanta epigramă (Un X, pretins poet, acum/ S-a dus pe cel mai jalnic drum/ L-aș plânge dacă-n balamuc/ Destinul lui ar fi mai bun/ Căci până ieri a fost nebun/ Și nu e azi decât năuc!”), într-un moment în care Eminescu se afla bolnav, internat în spital și în imposibilitatea de a se apăra.

Cum relațiile dintre Macedonski și mai tânărul său emul, Alexandru Djuvara, erau extrem de încordate, gafa lui Macedonski a fost sancționată, poate mai aspru decât s-ar fi cuvenit, din partea unuia care frecventase lucrările cenaclului *Literatorul*.

Mai important decât toate acestea este faptul că Alexandru Djuvara publica poemul la Brăila și-l însoțea de o

notă critică: „Luceafărul este un țel la care obștea privind simte ochii obosiți și rămâne orbită de atâta lumină. Poetul însă, cu privirea-i străvăzătoare, ațintind ochii spre dânsul, fură o rază din nepipăita lumină, și încheagă pe fruntea lui o neperitoare aureolă.

Să sfârșim însă, căci fiecare rând este un minut răpit poetului; să tăcem, și să lăsăm glasul-i limpede să vă șoptească în strofe de aur povestea luată de pe plaiul nemuriri” (Al. Djuvara- *M. Eminescu- „Dunărea”, Brăila, 25 iulie 1883*).

Este, în afara discuțiilor care se vor fi purtat la Junimea, după ce Eminescu îl va fi citit, că aceasta este prima apreciere critică publicată într-o revistă.

Alexandru Djuvara, om politic liberal, publicist și orator de mare talent a editat ziarele în limba franceză „L’ Etoile Roumaine” și „La Liberté Roumaine”. El îl cunoaștea pe Mihai Eminescu de la București, iar la moartea poetului, apare pe lista de subscripție pentru înmormântarea lui, cu suma de 60 lei, imediat după Maiorescu. Nu a putut participa la înmormântarea lui Mihai Eminescu, fiind în acel moment la Brăila, după cum scrie Brăneanu lui Maiorescu: „Am scris d-lor Socec și Djuvara, singurii străini în listă, așa ca să nu se simtă deloc atinși. D. Socec mi-a răspuns; de la d. Djuvara care e la Brăila, n-am primit încă nici un răspuns” (Augustin Z.N. Pop- *Întregiri documentare la biografia lui Eminescu-1983*). Se deduce din scrisoare că Eminescu și Djuvara se cunoșteau destul de bine, amândoi fiind redactori de ziare.

Astăzi, orașul Brăila are centrul și strada Carol cu clădiri vechi ca pe timpul când poetul a fost cu trupa de teatru. Clădirea portului, hotelul și teatrul mai există și astăzi.

Brăilenii cinstesc memoria poetului Mihai Eminescu, prin manifestări culturale intitulate „Eminesciana”, manifestări ce au ajuns la ediția XXI-a, ridicarea unui bust în parcul orașului, realizarea unor expoziții și materiale filatelice.

Cele 20 de ediții „Eminesciana”, ținute fără întrerupere la Brăila, începând cu 1983, au însemnat un exemplu de omagiere a poetului care le-a vizitat orașul în două rânduri și unde s-a publicat, prima dată în țară, poemul *Luceafărul*, cea mai importantă operă a poetului.

Prezența la Brăila a celor mai avizate voci critice specializate în opera eminesciană a făcut ca Eminescu și, mai apoi, *Revista Lui Eminescu*, editată aici, să devină repere de istorie a cul-turii și a literaturii române.

Eminescologul Dumitru Panaitescu - Perpessicius, născut în Brăila, în casa de pe Strada Cetății nr. 70, și-a închinat întreaga viață pentru a edita monumentală operă a poetului iar casa sa, astăzi un valoros muzeu, cuprinde și numeroase din cărțile dedicate lui Mihai Eminescu, piese autentice de mobilier, materiale iconografice și multe vitrine cu cărți. Perpessicius a donat peste 7000 de volume acestui muzeu.

Bibliografie:

1. Augustin Z. N. Pop-*Întregiri documentare la biografia lui Eminescu*- Ed. Eminescu-București, 1983
2. Augustin Z. N. Pop -*Contribuții documentare la biografia lui Mihai Eminescu*- Ed. Academiei R.P.R.- 1962
3. Gellu Dorian și Emil Iordache- *Pașii Poetului*-Ed. Timpul Iași, 2000
4. Ion Filipciuc-*Înspre alt Eminescu*- Ed. Augusta Timișoara, 1999

EMINESCU. MONOLOG ÎN ALB ȘI NEGRU

PARODIE-PAMFLET. CREAȚIE DEDICATĂ ANIVERSĂRII A 162
DE ANI DE LA NAȘTEREA POETULUI.

Motto:

„Toți trăim sub același cer,
dar nu toți avem același
orizont.” (K. Adenauer)

Dorel Mihai Gaftoneanu

Pentru neo-scribi? Vetuste. Antice deșertăciuni.
Pentru mine? Actuale. Capodopere. Minuni.
Tot la fel. Mereu aceleași. Chiar și peste un mileniu.
Eminescu? Da, trăiește. Prin talentul său de geniu!

... Dați-mi harpa de aramă! Harpa mea de pe mormânt!
Am adus cântări mulțime. Astăzi iar voiesc să cânt.
Măine e «aniversara»! În mănunchi mai strâng o rază.
Printre stânci de piatră seacă. Stând ca îngerul de pază.
Grav, plutesc prin zări înalte, de sublim încununate.
... M-a cuprins melancolia. Grea mai ești, singurătate!
Iar cu ziua care vine, ce, în două, taie... luna,
Lângă multele trecute, mai adaug... încă una!
Când vor bate miezul nopții, orologii austere,
Voi vorbi. Încă o dată. Purtând aripi de mistere.
... Este ceasul meu de taină. Ora magică. Ocultă.
Lasă-ți lumea ta de vise! De dorințe. Și ascultă!
Preot. Filozof. Sau critic. Împărat. Și proletar.
Cap îngust. Sau minte largă. Scriitor. Sau demnitar.
Cereți cânturi de iubire? Alegorice imagini?
... Versuri lungi, rimate rânduri! Ornamente peste pagini!
În zadar, în colbul școlii, sunt legat de paragraf.
Șlefuit, cobor prin vremuri. Printr-un bard-cristalograf.
Un discipol. Îi sunt mentor. Mi-aș dori, mai mulți să fie.
Oameni ancorați puternic. Caractere. Poezie.
Strâns legați de cei din urmă. Clasicii literaturii.
Faruri vechi, alexandrine. Stâlpi ai artei și culturii.
(... Ce șoptești atât de tainic? Spune-o clar și răspicat!
Vine timpul de schimbare! Drumul este înfundat!)
Iarăși este sărbătoare. Într-un început de an.
Și revin în lumea voastră. Bun prilej. De Cal Troian.
Peste lumea cea cu neguri, eu apar să dau lumină.
Opera mi-i monumentul. Tocol meu? De aur. Mină.

Știu, degeaba, șterg cu mâna petele de pe oglindă...
Peste ani, apar grămadă. Carii care rod în grindă.
Iată, pentru scurtă vreme, voi da timpul înapoi,
Sunt, o zi, nu mai mult, una, musafirul printre voi.
Cu privirea mea adâncă, plină de severitate,
Întrebându-vă, prieteni, despre ce lăsați în spate.
Unii, plini de pasiune, mă purtați către extaz,
Când vă urmăresc discursul în reflexe de topaz.
Alții, prin cuvinte goale, rău mă umpleți de obidă,
Agramăți «eroi», «florete»... Mici ve(n)dete de coridă!
De un veac și jumătate, le adun la... exegeză,
Dar mereu apar «trofee»... Or fi scrise... din viteză?
Poezie, proză, teatru. Textul e lipsit de haz.

Relevante? Cărți puține. Rar, icoane pe «privaz».
Și când răsfoiesc ce scrieți, fără să aveți chemare,
Spun din nou: Nimic nu vine fără bruma de sudoare!
Mintea. Inima. Talentul. Nu se poate fără ele.
Dragoste adevărată!... Adormite păsărele!
Celor ce mă știți prea bine, nu am a vă spune multe,
Voi vorbi atunci la ziduri! Măcar vor să mă asculte!
(Au urechi ? Nenumărate! Mari cât... tronul unui domn,
Vă vor auzi ce spuneți. Chiar și ce vorbiți în somn!)
... Viața mea? Venin și farmec. Farmec trist neînțeles.
Cânt din nou. Cu lira spartă. Sunete? Încă mai ies...
... Am deprins Memento mori! Am trăit Mortua est!
Suflet trist. Astru prin ceruri. Printre vârfuri-Everest.
... Hugo, «Sheikspir» ... Goethe, Schiller și alți gânditori
germani.
Cu Ovidiu și Horațiu. Floarea vechilor romani.
... Ștefan, Dragoș sau Istrate. Din Moldova. Domnitori.
Aron Pumnul. Mureșanu. Sau Știrbei. Nemuritori.
... Cinci scrisori. Cinci nestemate. Epigonii? Scumpă perlă.
Dionis privind motanul. Somn adânc. În patul-șperlă.
... Doine. Elegii. Eterne. Și accente de baladă.
Marele Constantinopol. Antica Șeherezadă.
... Dacă treci râul Selenei. Prin veneții inundate.
Vei descoperi Egiptul. Piramidele ciudate...
... Teme grele. Din istorii. Din natură. Sau iubiri.
Peste veacuri. Colosale. File de jurnal. Priviri.

... Măr de ceartă. O Veneră. O crăiasă din povești.
Fără corp. O... frumusețe. Rădăcini împărătești.
... Oda. Glossa. Și Adio! Călin-file de poveste.
Drumul meu? Un... lanț de aur. Zbor de vultur peste creste.
... Rugăciunea, învierea... O, rămâi, rămâi cu bine!
Omul și divinitatea... Ce departe sunt de tine!
... Univers de căi lactee. Veacuri roase de tăcere.
Codrul. Lacul. O dorință. Un album. De revedere.
... Mă revăd. Copilul vesel. Ce cutreier prin pădure.
Seculară. Necuprinsă. Fără spaimă de secure.
... Din desiș coboară cerbii. La izvor să se adape.
Cu penetul ca sideful. Lebăda plutind pe ape.
... De primejdie să scape. Cu ochi mari. Mereu pe fugă.
Ciute. Zvelte. Iepurașii. Din palatul-buturugă.
... Stelele răsar pe boltă. Umbre nori. Se duc. Și vin.
Iese luna dintre codri. E o ploaie cu senin.
... Lungă, grea călătorie. Seara. Asfințit. Pe dealuri.
Pe aceeași ulicioară. Râul. Șarpe printre maluri.
... O fantomă ce străbate întunericul cel rece.
Dragoste fără speranță? O himeră, val ce trece!
... Aș privi nemărginirea printre păsări călătoare,
De-aș avea floarea albastră la fereastra dinspre mare...

... Glasul mării. Cu mânie. Rege. Mugetul de valuri.
Năbădăi. Furtună. Clocot. În colinde-recitaluri.
... Vântul ce abia adie. Ielele. Cu pași pierduți.
În urât și sărăcie, prea arar se nasc virtuți.
... Aprig, crivăful de iarnă peste case se așterne.
Spulberând în straturi fulgii. Din văzduh, ninsoarea cerne.
... După cântecul de nuntă. "Făt-frumos". Un nou născut.
Cel din tei sau cel din lacrimi. Compozit. Din fier și lut.
... Nordului, o stea perenă. Diamantul poeziei.
Apă vie. Nesecată. Din Fântâna Blanduziei.
... Creaturi învălmășite. Văd orașul furnicar.
Copie itinerantă. Mapamondului-bazar.
... Câți mi-au înțeles mesajul? Știu că a avut răsunet.
Grav ecou. În viața-fulger. Astăzi a ajuns un tunet!
... Iliada, Odiseea. Epopei de pus în ramă.
Un Orfeu am fost. Cel Mare. Am scris mult și fără teamă.

... Scrieri ample. Cât un munte. Poezii nemuritoare.
Consacrat. Posterității. O legendă. Nume mare.
... Totuși, de vor trece anii și voi adormi odată,
Mi-aș dori măcar aceasta. O imagine curată.
Doar un dor mai am. Doar unul. Aparent neînsemnat.
Când voi fi pământ, vreau lacrimi. Nu voiesc mormânt bogat.
Dați-mi freacă de codru printre frunzele uscate.
Florile recunoștinței. Rouă de eternitate.
Nici statui și nici coroane. Nici reclame în vitrine.

Un regret le depășește! Dacă m-ați iubit pe mine !
Unii mi-au rămas prieteni. Altora le sunt un zeu.
Nu puțini, chiar mă ignoră. Operă și jubileu.
Fluviul lor- mereu cu volburi- niciodată n-o să sece,
Sunt trecut de pragul morții. Și rămân la toate rece.
... Viitor etern, de aur. Iată, ce-ți doresc eu ție...
Viața. Patria. Prezentul. Conștiința mereu vie.
... Juni corupți, ai noștri tineri... Străzile le sunt înguste.
Vise? Roiuri de albine. Traiul? Roiuri de lăcuste.
... Văd cum este dus pe scenă tot noroiul din culise...
Iar Icarul fără aripi se visează un Ulișse!
... Încă bănuie strigoi! Nu lipsesc «(l)imitatorii»!
"Plebea". "Fonfi". "Găgăuții". Ziși- atotcunoscătorii.
... Au trecut în goană anii. Rareori, "crestați", «cu moț».
Curg colinele de clipe. Printre plopii fără soț.
... Epigrame. Și catrene. Aforisme. Și sonete.
Jurnalism. Filozofie. Pagini retro? Desuete?
Când vorbiți despre aceasta, nici nu vreau să vă ascult.
Ignoranță! Incultură! Să le iert? Ar fi prea mult!
La un secol și mai bine, basta, nu mai sunt la modă?
Vai de voi și steaua voastră! Unde ești, Tu, Tepeș Vodă?
... O "rețetă". Garantată. Celor care scriu. Secret.
Providența? Provocare. (Numai bună de antet!)
Shaw. Destin. Și acțiune. Regele Pygmalion.
Un Luceafăr. Demiurgul. Un titan. Hyperion.

TABLETA (DE IANUARIE)

NUMAI POETUL!

Vasile Lefter

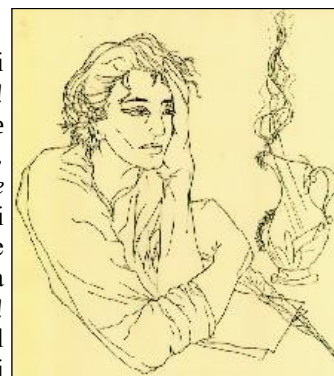
Toboșarii TIMPULUI bat tobele Nemuririi, apropiindu-ne cu fiecare pas de sfârșitul fără sfârșit, înălțându-ne pe culmea recunoștinței. Cu pompă, cu raport de gală ne trezesc din inconștientul cotidian, vestindu-ne un alt 15 ianuarie, o zi aniversară, o zi cu esență de aștri, în care s-a ivit din NEFIINȚĂ o speranță de dăinuire – **Mihai Eminescu.**

A curs iarăși peste noi TIMPUL, ciclic și imperturbabil. Am rămas însă aceiași muritori care aleargă după efemerele bucurii și visează la cățărarea pe creanga aducătoare de mulțumire permanentă. Dar SUFLETUL? SIMȚIREA? Matricea sensibilă românească? Când ne vom întoarce ochii spre valorile acestei țări sufocate de sfātuitori dinăuntru și din afară? Când ne vom regăsi ființa în colosul artistic, lingvistic al tuturor timpurilor carpato-dunărene?

A vorbi despre Eminescu doar „la aniversară” este aproape o blasfemie. În loc să ne fie cuminăcătura de fiecare zi, rămâne de multe ori doar o fugară aducere aminte. Cel care ne veghează destinul cu priviri ce ard este, deopotrivă, și „liră de argint”, și „glas cu durere”, și „fire întoarsă”, și „rege al poeziei”, și „enigmă nesplicată”, și Bogdan, și

Ștefan, și Nour, și Dionis.

Eminescu e mit și aparține TIMPULUI mitic! Eminescu e **Luceafărul** ce „mii pustiuri scânteiază”, călăuzitor pe „mișcătoarele cărări”, care se vede aici și aiurea, străfulgerând simțurile obosite ale muritorilor și țara de gheață a gândirii! Eminescu e al românilor și al Planetei, prea puțin slujit de ai săi! Eminescu se încifrează cu fiecare mână care se adaugă unui azi „nepăsător și rece”, uimit și înțelegător, murmurând o rugă din înalturi. La ceas aniversar, vă implor „trestii gânditoare” ale acestui pământ: **Iubiți-l pe Mihai cel Mare al Spiritului românesc!** Numai atunci poetul ne va fi aproape, luminându-ne „cărarea strâmtă” pe sub „umbra de răchiți”. Atunci ne vom răscumpăra sufletul vândut neguțătorilor de iluzii, strigând TIMPULUI: **O rămâi !!!**

NOI PIESE LA TEZAUURUL MEDALISTIC EMINESCIAN

Mihai C.V. Cornaci

Sub acest titlu prezentăm și în nr. 7 (31) 2011 al revistei placheta comemorativă la împlinirea a 122 de ani de la trecerea în eternitate a poetului Mihai Eminescu.

Era a doua din seria propusă de Clubul Colectorilor de Medalii Eminescu de pe lângă Cercul Militar Național după placheta editată la aniversarea a 161 de ani de la nașterea Poetului.

Sub semnul aceluiași editor, anul acesta, pentru aniversarea din 15 ianuarie 2012 a fost pusă în circulație placheta prezentând portretul al treilea al Poetului (Iași, Atelierul Nestor Heck, iulie 1884).

Seria acestor emisiuni va fi finalizată pe data de 15 iunie 2012 cu portretul al patrulea când pe plan național vor fi editate ca și la aniversarea actuală mai multe piese din sfera numismaticii în scopul omagierii celui mai frecventat subiect din medalistica românească.

Placheta unifață (54 x 69 mm) într-un oval central (44,5 x 32,5) portretul trei Eminescu în semi-profil spre dreapta, încadrat simetric de două ramuri cu frunze de laur.

Fiecare ramură are câte 15 frunze, ceea ce în viziunea artistului medalist este o trimitere la zilele de 15 ianuarie și 15 iunie.

Un dreptunghi întrerupt încadrează compoziția centrală. Latura din stânga interior este preluată de numele artistului medalist „C. DUMITRESCU” autorul întregii emisiuni.

În partea superioară este trecut textul: MIHAI EMINESCU: 1850-1889

Simetric, în partea inferioară, pe un sector matisat: „EXPOZIȚIE DE MEDALII EMINESCU C. M. N. – C. C. M. E. - 15-01-2012”

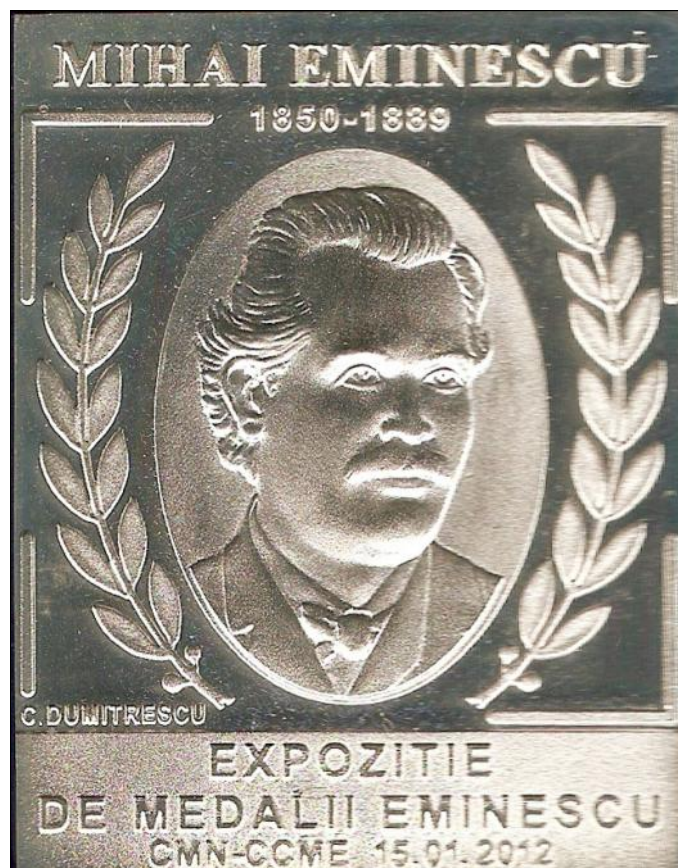
Întreaga realizare este în excizie;

Tirajul de 40 exemplare din tombac a fost acoperit cu:

- argint 30 exemplare;
- aur 10 exemplare;

Ca și la emisiunile anterioare, cu același portret vor fi editate insigne și medalioane mici din argint (care la 1 martie pot deveni măștișoare).

Plachetele au fost distribuite contra cost membrilor clubului în casete speciale din pluș de culoare albastră.

Facem mențiunea că Poetul a avut în general rețineri în a se fotografia.

Fotografia realizată în 1884 la Iași s-a datorat abilității prietenilor apropiați ce l-au determinat în a accepta o fotografie de grup.

Redăm în acest sens mărturia lui A. C. Cuza proaspăt membru al „Junimii” și apropiat al Poetului în ultimii ani de viață:

...„În sfârșit, într-o zi, profitând de bunele lui dispoziții, l-am luat de pe terasa otelului Traian, împreună cu Wilhelm Humpel și cu Petru V. Grigoriu

Și așa, îmbrăcat în costumul său alb de vară, cum era, ne-am dus la atelierul de fotografie Nestor Heck, unde a consimțit a se fotografia, însă numai în grup, alături de noi.

Ne-am și așezat împreună. După indicațiile noastre însă, fotografii l-a scos numai pe dânsul, ceea ce nu puțin l-a supărat mai apoi, văzându-se amăgit ca un copil”. (Constantin Parascan, „Eminescu și Creangă la Junimea, Editura „TIMPUL” Iași 2002 p. 134)

Gestul celor trei apropiați de a nu fi și ei alături cu Eminescu rămâne admirabil, pentru faptul că doreau să-i facă fotografia, spre a rămâne imaginea lui posterității.

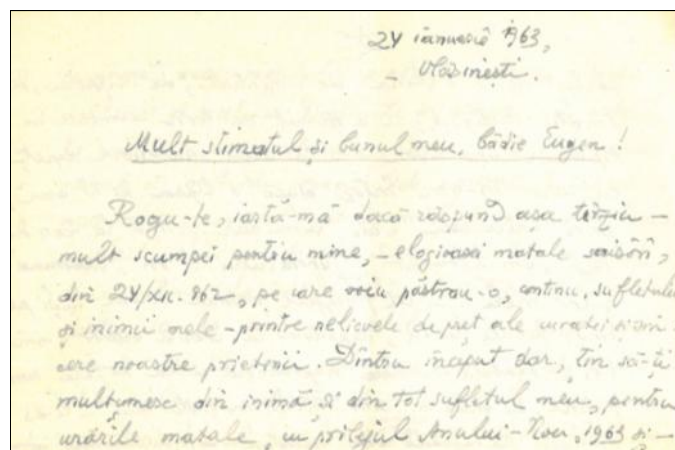

CORRESPONDENȚA CARE FACE ISTORIE: ALEXANDRU D. FALIBOGA - EUGEN D. NECULAU (III.A.)

Ionel Bejenaru

24 ianuarie 1963, Vlăsinești- „Rogu-te, iartă-mă dacă răspund așa târziu mult scumpei pentru mine, elogioasei matali scrisori, din 24/XII 1962, pe care voi păstra-o, continuu, sufletului și inimii mele, printre relicvele de preț ale curatei și sincere noastre prietenii. Dintru început dar, țin să-ți mulțumesc din inimă și din tot sufletul meu pentru urările matali, cu prilejul Anului Nou, 1963 și, la rândul meu, îngădui-mi să-ți reînnoiesc, din partea mea, aceleași urări de bine și de sănătate, atât matali, cât și bunei matali soții, domnița Anicuța, cât și întregii matali familii, cu prilejul Anului Nou, 1963, pe care îl dorim un an de liniște și de pace! Desigur, că te vei fi mirat de-această lungă tăcere a mea. Crede-mă însă de la început, te rog, iubite bădie, că, după întoarcerea mea din drumul de recunoaștere și de unele reconstituiri a unui trecut din ilegalitatea-mi, cu vreo 40 de ani în urmă, pe meleagurile Bucureștilor, la întoarcere, spun, cum am venit încărcat ca o albină, de amintiri, de impresii, de emoții înșfârșit, a trebuit să torn, măcar în tiparul unei ciorne, tot acest material, repet, cu care m-am întors după o lipsă de 15 ani, prin București. Iată cum dar,... încă la 200 de pag.(ini) am adăugat „Jurnalului” și „Însemnările mele”, cu prilejul acestui drum!... Și pe când, bunule bădie, depănam la cronica acestor amintiri, deodată s-abate năprasnica iarnă de față, cum puține eu însumi am întâlnit în viața mea, le-aș număra pe degetele unei mâini...-atât de puternică iarnă, prin gerurile ei, dar și prin abundența ei de zăpadă, de-s încărcate pământurile grădinilor de-atâta „floare albă”, iar mogâldețele noastre de căsuțe, cu niște „căciuloaie albe”... abia se mai zăresc din șleahul satului. Ferestrele și pân-și ușile... nu mai cedează gerurilor de-afară!... Viețuiesc la un singur foc pe zi, din cauza lipsei de lemne și credeți-mă c-am stat, bucată de vreme, lângă „Însemnările mele”, cu tradiționalul sac de paie, la picioare... până am întrerupt și orice activitate de cameră... Azi, chiar..., după regulamentaru-mi foc dela orele 9 a.m., mă-ncotoșmănez și încep în urmă acea regulată „plimbare”, pe direcția aceleași și aceleași diagonale a camerei... În astfel de condiții, mult stimată bădie, la o asemenea nevoie a naturii, spun... de la o vreme te trezești nuș-cum, complet rupt de viață, de oameni, de lume înșfârșit!... Și-i mai bine de 3 săptămâni de când gerul ține continuu! La noi, de pildă, la Vlăsinești, în perioada dintre 10-19 ian. c. , gerul s-a menținut între minus 33-36 grade sub zero(sic), ca-n zilele de 20-21 să se coboare sub 37-38 gr. s. z., de să rămâie apoi, din nou, în jurul lui minus 30-33, când continuă și până azi... ne-o buimăcit, spun! Desigur că, la o așa neașteptată calamitate, aș putea zice, de la sine se întrerupe și orice legătură cu viața de-afară. Înărmurești și stai cu mâinile încrucișate, pentru că la asprimea gerului de-afară și în imensitatea albului de-afară, nu-i de la o vreme nici zăre de om! Și chiar dacă, din

cineștie ce caz de forță majoră, mai apare câte o ființă în micul orizont înșelător, omul însuși îți pare o arătare, în fața unui așa de ireal fantastic de iarnă!...Om, în toată firea, numai ce-l vezi că se strânge și parcă privește îngrozit! S-au găsit nenorociri prinprejur - unii mâncați de lupi, alții digerați pur și simplu în sanie... Iată dar, încă una din cauzele principale, pentru care am întârziat atâta, mult bunul meu bădie Eugen. Cu aceeași întârziere, de altfel, răspund și altor prieteni ai noștri, prietenul nostru Bițu Ficiuc, inv. pens. din „Zugravi”, Cuței și lui Mărgeluș, cari mi-au scris că sunt aproape de izbânda spațiului locativ, la Iași. Ca și părintele Furtună, la Dorohoi, înșfârșit. De altfel, copiii lor dela Iași mi-au scris că, în Dorohoi noștri, această trecută familie de intelectuali, a cărturarului Furtună, trăiește în nemaipomenit de grele condiții de viață, căci de lucru, nu mai vorbesc!... Îți poți închipui în ce mizerie luptă, dacă se încălzesc, cu toții, în jurul unei lampe de gătit! Și măcar eu nu mă pot mișca! De s-ar alege o vreme, mai c-aș da o fugă până la ei! Teribile-s dar și valurile timpului! Între alte, înșfârșit, mult stimată bădie, pe deasupra unei astfel de urgii a vremii, am avut nuș-cum să-ți mărturisesc și eu o încercată bucurie în prag de An Nou... Îngădui-mi să-ți confiez că, la 30 Decembrie 1962, am fost chemat la Suceava, unde - cu prilejul celei de a XV-a Aniversări a proclamării R.P.R., 1962-am fost decorat cu Ordinul „Steaua Republicii Populare Române”... „pentru merite deosebite în instaurarea și consolidarea regimului democrat-popular”, în R.P.R., decorație, spun, însoțită de Brevetul Consiliului de Stat al R.P.R., semnat de Tov. Gheorghiu-Dej. Am încercat, repet, o mare satisfacție morală, la cei 70 de ani ai mei, și după un trecut al ilegalității de-atâta sbucium pentru mai binele oamenilor și poporului nostru de jos! Iartă-mă, te rog, dacă am crezut nimerit să-ți împărtășesc, și matali, această Distincție a Patriei Socialiste! Dar, cum coincidența face să primesc, în aceeași zi, și prețioasele matali îndemnuri și deosebite aprecieri a

modestelor mele puteri de minte, de inimă și de suflet, ambele amintiri, și recunoștința Noii Patrii și rândurile matală, mă rețin și mă entuziasmează parcă să mai trăiesc o clipă și pentru restul ce-l mai datorez acestei Patrii, cât și bunilor mei prieteni!... Totul e în funcție însă, în cele din urmă, dragul meu bădăie, numai și numai de sănătatea noastră!.../ Revenind dar, mult stimat și dragă bădăie Eugen, la aleasa și distinsa matală scrisoare din 24/XII..., țin, încăodată, să-ți mulțumesc și să-ți exprim și toată afecțiunea sufletului meu pentru caldele și mișcătoare matală aprecieri cari, îngădui-mi să afirm că, ele, se conturează, cu vârf și îndesat - când e vorba și de mai mult adevăr - distinsei matală personalități, prin vasta cultură la care ai ajuns și lucrările pe care le-ai dat până acum și-n plină creație chiar, prin strădania unei perseverente munci de ani de zile, în slujba aceleiași Patrii și Poporului său! Încât, câtă dreptate avea marele nostru povestitor, Mihail Sadoveanu, să aprecieze încă de demult - poate prima dată - în cronica unei adevărate culturi pentru poporul de jos (încă de când ai început-o d-ta, pe meleagurile Ungurenilor!) - marile scriitor, repet, a apreciat, încă de pe atunci, originea muncii d-tale, ca direct dela izvoarele și nevoile poporului nostru de jos - mult mai adâncă chiar, decât a sociologului Gusti chiar, ca, pe cât de curată și sinceră, pe-atât fără nicio imitație, nici un interes personal și fără umbra unui orgoliu măcar... Exemplul muncii matală, stimat frate, fiu al umilului factor poștal din Ungureni vechiului ținut al Botoșanilor, trebuie apreciat deci în adevărata lumină a istoriei noastre, ca singurul exemplu a unei munci - de nealterare, de nemijlocire, de adevărată cultură, a vremurilor noastre chiar, întru ridicarea poporului nostru de jos și aici! Iată semnificația muncii d-tale, iubite frate: a unei adevărate culturi - cât mai naționale - , prin izvoare și dela popor, dacă vrea să se ridice și pân-la cea mai înaltă scară a marilor valori ale culturii universale... Cu d-ta, am impresia că, se reia revelația acelor scafandri, ai secolului trecut, la noi, în adâncurile - de caracter, de suflet și de creație - de nesfârșite și continui comori, deși neam în neam, din veac în veac - sieși și umanității, ale poporului nostru de jos, fără studiul și apropierea căroră - , nu se poate crea o adevărată operă în poporul nostru! (va urma).

Episodul de față este centrat pe decorarea de către statul român, fie el și de democrație populară, a lui Al. D. Faliboga care, accentuam, a fost condamnat la moarte, în două rânduri, în ambele Războaie Mondiale. Se poate și așa!

NINGE PESTE IAȘI

Toader Răduță, Iași

*Ninge pe Moldova Sfântă,
Pe colinele din Iași.
De la Repedea și Bucium
Până jos, în Tătărași.*

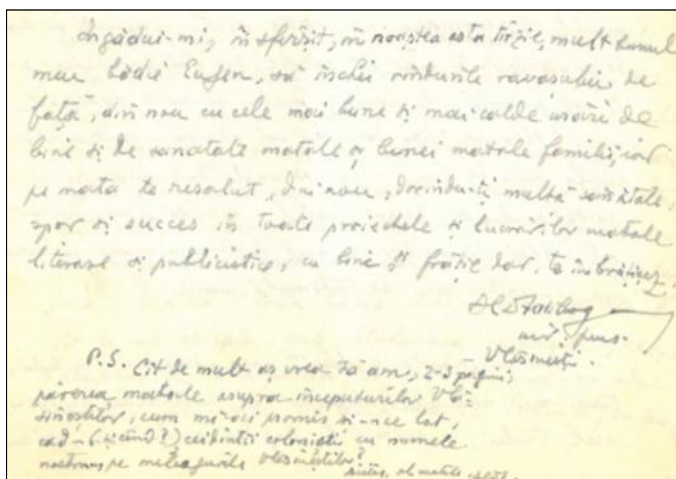
*Cețătuia și Galata
Și-au pus strai de sărbători
Să-și cinstească voievozii,
Sub noianul de ninsori.*

*Pe Copou neaua-i stăpână,
Dalbe flori din teiul sfânt
Stau la sfat cu Eminescu
Și ne-ngână un colind.*

*Bântuie pe Sărărie
Până-n vale, la Țicău,
Nic-a lui Ștefan Apetrei
Scuturând un zurgălău.*

*Sorogarii și Cîrcul
Dorm sub plapuma de nea.
În văzduh - colind suspină
Înfrăuț cu liniștea.*

*Cântă clopote bătrâne
Dorurile vechi și sfînte...
Seara magică-i stăpână
Pe pământ și în morminte...*

MĂNĂSTIREA POPĂUȚI ȘI TÂRGUL BOTOȘANI

Nicolae Iosub

Poporul român este un popor creștin de două mii de ani, Sf. Apostol Andrei fiind cel care a propăvăduit credința ortodoxă pe aceste meleaguri.

Domnitorii moldoveni și cei din Țara Românească au apărut credința și vatra strămoșească și au construit biserici și mănăstiri, ajutându-le cu moșii și danii. Mai mult, domnitorii români au ajutat locurile sfinte de la Muntele Athos, cu sume de bani și închinarea unor mănăstiri românești acestor locuri.

Astfel, s-a ajuns ca în sec. XIX-lea înainte de secularizare, peste un sfert din teritoriul țării să aparțină acestor mănăstiri athonite și multe din mănăstirile românești să fie închinată.

În epoca fanariotă, mănăstirile închinată dar și altele au fost umplute cu călugări greci care nu aveau alt scop decât strângerea averilor și expedierea lor în Grecia și la Muntele Athos.

Domnitorii fanarioți au donat și mai multe averi acestor mănăstiri, ceea ce a făcut să apară conflicte între satele și târgurile de care aparțineau și conducerea acestor mănăstiri, ajungându-se la procese, care, de cele mai multe ori, erau câștigate de călugări. Mai mult, călugării mănăstirilor, alegeau dintre locuitorii târgurilor, meseriași pe care-i foloseau, li se dădeau lunar din veniturile târgurilor cantități însemnate de ulei, ceară și sume de bani, ceea ce a dus la nemulțumirea locuitorilor acestor târguri.

Într-o astfel de situație a fost și Mănăstirea Popăuți, ctitorie a lui Ștefan cel Mare și Sfânt și Târgul Botoșanilor pe a cărui teritoriu se afla.

Mănăstirea Popăuți a fost ctitorită de Ștefan cel Mare în anul 1496, unde construiește și o curte domnească. A suferit transformări în anul 1858, dar turnul clopotniță a rămas cel inițial. Prezintă asemănări cu Biserica Sf. Nicolae din Dorohoi și Biserica Sf. Gheorghe din Hârlău.

Pisania în limba slavonă de pe zidul de nord al pronaosului spune: „Io Ștefan Voievod, din mila lui Dumnezeu Domn al Țării Moldovei, fiul lui Bogdan Voievod, a zidit această casă întru numele celui între sfinți părintele nostru arhiereul și făcătorul de minuni Nicolae, în anul 7004, iar al domniei sale al patruzecilea curgător, luna septembrie, 30”.

În anul 1751, biserica Popăuți a fost transformată în mănăstire de călugări,

fiind construit și un zid de piatră ce înconjura biserica.

Mai mulți domnitori au înzestrat mănăstirea cu moșii: jumătate din moșia Tătărași, în 1748, de către Grigore II Ghika; cealaltă jumătate în 1751 de către Constantin Racoviță; moșia târgului Botoșani, în 1753, de către Constantin Racoviță, Cișmeaua Răchiți etc.

În 1753 Mănăstirea Popăuți este închinată Patriarhiei Antiohiei de către Constantin Racoviță, instalându-se aici călugării greci.

Hotarele mănăstirii au fost întărite cu documente de Grigore III Ghika (1776), Alexandru I Mavrocordat (1783) și Alexandru Moruzi (1803), stareț fiind Inochentie Ilicopoleos. În 1864, după secularizarea averilor mănăstirești, stareț devine Iosif Gheorghian, viitorul mitropolit.

Domnitorul fanariot Constantin Racoviță a dăruit Mănăstirii Popăuți, la 25 septembrie 1752, imașul târgului și locuitorii trebuiau să dea mănăstirii dijmă, pentru vitele pe care le pășteau. Unii egumeni ai mănăstirii au cuprins mai multe case din vatra târgului, de la care au început să perceapă „adetu” (taxă).

Pe imașul târgului s-au mai întemeiat două sate; călugării au plantat vie, iar pe imașul târgului au început să pască vite de negustorie, făcându-i pe târgoveți să sufere mari daune.

Locuitorii târgului au venit cu jalbă la domnie, iar aceasta a hotărât, la 31 iunie 1803, ca târgoveții să plătească „bezmă” pentru casele clădite pe imașul mănăstirii, iar târgoveții să aibă voie a păste vitele plătind dijmă. În schimb mănăstirea nu mai avea drept să țină vite de negoț, nici să pună vie și nici să mai întemeieze sate pe aceste terenuri.

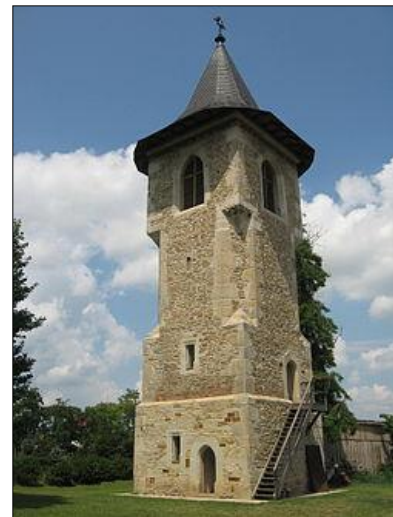
Tot Mihai Racoviță a donat mănăstirii jumătate din moșia Tătărași care era a târgului așa că, întreaga moșie Tătărași a revenit mănăstirii.

Botoșani Bn. Poponi — Ștefan cel Mare

B. Botoșani — Biserica „Ștefan cel Mare” Popăuți.

Biserica Mănăstirii Popăuți și turnul clopotniță construite de Ștefan cel Mare.

Domnitorul Matei Ghika face o danie mănăstirii Sf. Nicolae din Botoșani, care „după trecerea vremilor rămăsese descoperită și surpată” și-i donează, din hotarul târgului, satul Tătărașani, cu heleșteu, cu mori „ca din venitul acestor bucate și mile să meargă pe tot anul agiutor la Sfânta Patriarhie Antiohiei, unde este închinată această mănăstire”.

Toată dijma strânsă și a altor foloase luate de la locuitori luau drumuri străine. Din această cauză locuitorii Botoșanilor ajunseseră să nu se mai poată hrăni pe pământul lor și vin cu o jalbă la domnie. Domnitorul emite următorul ordin: „*Dat-am cartea Domniei Mele tuturor târgoveților din târgul Botoșanilor, pentru locul târgului Botoșanilor, ce s-au dat mănăstirii Sf. Neculai, să fie volnici cu cartea Domniei mele a se hrăni pe acel loc, să are și, pe unde o fi loc de fânaț, să facă fân și să-și păstorească bucatele lor, să le ții pe locul târgului, și cu alte chipuri de hrană ce vor fi având a-și face, să-și facă*”.

Călugării văzând că nu pot să mai stoarcă cum voiau ei pe oameni, au început să vândă moșia târgului sau s-o arendeze. Acest lucru face ca, la 22 aprilie 1768, Grigore Callimachi să ia măsuri pentru a se reveni la vechea stare de lucruri (Documentele Callimachi pp.32-34).

O altă plângere o fac locuitorii Botoșaniului la 29 ianuarie 1820: „*Jăluiesc înălțimii Tale, noi, toți locuitorii din târg Botoșanii, pentru atâtea supărări ce pătimim despre sfinția sa arhimandritul Inochentie, egumenul mănăstirii Sf. Neculai...Apoi la vremuri de bejenii strămoșii noștri pierzând hrisoavele moșiei târgului*” egumenul a cuprins-o toată luând „și o mulțime de casă împregiurul târgului, rămânând numai vatra târgului slobodă, iar voia ave cu toții a sămăna și a cosi, luându-le din al zăcile, și căsăli cele ci să cuprinsă în hotarul mănăstirii li-au supus mănăstirea supt bezmă, fără voința lor, unde plătesc și astăzi. Și la anul 1803, asupriți fiind de către mănăstire, după jalba ci am dat fericitului întru pomenire Domn Alexandru Constantin Moruz Voievod, fostam apropieti cu anafora înaintea Domnii Sali, de unde ni s-au dat desăvârșit hotărări, ca mănăstire să nu aibă voi de a vinde moșie cuiva, nici vită de negustorie, să facă nici fân de vânzări, nici vite străine să primească în vitili mănăstirii, ci numai pentru trebuința mănăstirii, și cât va prisosă, să fie pentru hrana satilor mănăstirii și nouă târgoveților...Acum mănăstire nu se ține nici de unile. Întâi moșia o vinde în arândă cu totul și arandatorii vând imașurile pe la neguțători și lăcuiților locu de hrană nu li-au rămas, precum și imașurile prin pregiurul târgului a fost strâmtat de diferite înființări de sate, de nu are acum sărăcime unde să pășunezi câte o vacă...și peste toți acești asupriri mai adaugi cu supărări și locuitorilor târgoveți ci au casă pe locul mănăstirii, neurmând hotărării giudecății, vre să le strice așezările, că de se strică vreun gard cuiva nu-l îngăduiești de a-și îngrați locul său, după cum îl ave din veci și; de va voi cariva să-și vândă casa, le stă împotrivă, vrând a să sui bezmanu și, lăsându-să cumpărătorii, la cei mulți să răsăpesc casăli și rămân săraci. La unii au rășluit locurile, la alții au adus bezmanu, pe alții cu băta i-au supus, au închis târgul împrejur cu heleștei și cu velniți cerând de la lăcuiitori și așezări în scris despre mănăstiri. La cari ci așezări poati să aibă, când să află drept locul lor domnesc, și cu sala i-au supus bezmanului? În încheiere cer Domnului să dea ordin „către dumnealor dregătorii Botoșanilor de aice și către vre-o doi boeri din lăcuiitori tot de aice, ca să le facă

dreptate”. Au semnat „toată abștea lăcuiților orașului Botoșani”.

În anul 1830 locuitorii Botoșaniului s-au jeluie domnitorului Al. Moruzi că moșia pe care ei pășteau animalele, a fost dată de Constantin Racoviță mănăstirii, ei nemaivând unde pășuna animalele. Călugării greci au micșorat imașul, le-au mărit dijma pentru semănături și fânețe, au acaparat o serie de case din oraș. Procesul, la care Mihail Kogălniceanu a fost apărătorul târgoveților s-a terminat abia în 1844 și s-a judecat de către Divanul Moldovei, fiind primul proces public. În urma procesului botoșănenii au obținut 850 de fălci din moșia mănăstirii. În urma acestui proces, Mihail Kogălniceanu a fost condamnat la șase luni de detenție la mănăstirea Râșca.

Mihail Kogălniceanu, apărătorul târgoveților năpăstuiți de călugări, cunoștea foarte bine situația lor, situație ce o expune în Camera Deputaților, la 16 februarie 1889: „Prea cuviosul părinte, cu cărja pastorală în mână intră din casă în casă, din cărciumă în cărciumă, și spărgea ferestrele, ridica ușili, și strica carafele cu rachiu. Bieții români, cu femeile și copiii lor, rămâneau tremurând în mijlocul iernei în case fără uși și ferestre, și toate acestea le făceau pentru că nu li se plătise doi, trei sfanți datoriti din besmanul mănăstirii. D’apoi scandalosul trai al sfinților părinți! Ei aveau caretele cele mai luxoase, cei mai frumoși cai, mobilele cele mai răsfațate și pe dânselle accesorii încă și mai frumoase”.

Alexandru Papadopol Calimah a publicat în „Convorbiri literare”, pe 1 august 1885, așa-zisa „Scrisoare despre Tecuci” în care spune: „Donarea moșilor de către Racovițești a devenit o pacoste; târgurile au avut de suferit, de pierdut; s-au iscat nenumărate procese care au generat ura; donațiile erau contrare vechilor tradiții și obiceiuri ale țării; târgurile au rămas aproape numai cu vatra”.

Tot Alexandru Papadopol, descrie starea mănăstirii Popăuți în anul 1885: „Starea în care este această mănăstire a lui Ștefan cel Mare este vrednică de plâns; pe unele locuri în ea plouă, catapeteasma e ținută din năuntru, cu scânduri bătute în cuie...Cu 37 ani înainte, la 1851 aceste moșii, acarete și vii ale mănăstirii Popăuți, secularizate la 1863, produceau un venit anual de peste 3000 de galbeni. Aceste proprietăți sunt: moșia Popăuți înconjurătoare mănăstirii, cu cătunele, moșiile Bătoaie și Băloșești, 13 dughene în Botoșani, locuri cu embaticu (arendă) și mai multe vii. La cât se urcă oare astăzi, după 36 de ani, veniturile lor, care la 1851 produceau peste 3000 de galbeni? Repararea mănăstirii Popăuți n-ar fi deci o pomană, ci o datorie de împlinit”. Observăm că stareții greci au supt toate veniturile mănăstirii și au lăsat-o într-o stare jalnică.

Lupta locuitorilor botoșăneni cu conducerea mănăstirii Popăuți a fost de lungă durată, stareții greci voiau să obțină cât mai multe averi pe care le trimiteau în Grecia. Nu le păsa de nevoile și greutățile locuitorilor.

Secularizarea averilor mănăstirești, realizată de domnitorul Al. I. Cuza, a venit ca o ușurare pentru toți locuitorii ce trudeau pe moșiile acestei mănăstiri.

Bibliografie:

1. Ștefan Ciubotaru, *Al treilea caleidoscop botoșănean*, Ed. AXA Botoșani, 2010
2. N.Grigoraș, *Din raporturile târgurilor moldovenesti cu mănăstirile în epoca fanariotă*, Comunicare, 1941, Iași

EPISTOLARUL ROMÂNESC

7. „AM MAI MULTĂ INIMĂ DECÂT RAȚIUNE”

Dumitru Lavric

Literatura epistolară a celui de al XIX-lea veac este ilustrată la modul superior de vasta corespondență (peste 2000 de texte) redactată de Bardul de la Mircești între 1834-1890. Se remarcă mai întâi conștiința existenței unui cititor venit din viitor, mai puțin interesat de informație și mai mult de emoție; de aici – *literaritatea* epistolelor alecsandriene, atenția acordată esteticii textului de către un autor a cărui deviză era *talent oblige!* L-a obligat la aceasta conștiința propriei condiții scriitoricești dar și calitatea destinatarilor – elita intelectuală și politică a timpului: Al. I. Cuza și Ion Ghica, N. Bălcescu, M. Kogălniceanu și Al. Odobescu, T. Maiorescu și I. Negruzzi, Iancu Alecsandri, Pantazi Ghica, C. Negri, Olănescu – Ascanio, Matei Millo, Gr. Alexandrescu, G. Sion, Aristizza Romanescu, Pisoschi sau Hurmuzachi... În același context atrage atenția specificul subiectelor abordate, specific ce depășește imediatul și cotidianul comunicării spre un *prezent etern* în care se așază valorile durabile; din această categorie fac parte cu prioritate referințele la climatul cultural – artistic al epocii și la propria operă a poetului, dramaturgului și prozatorului Alecsandri.

Astfel, anumite limite și imperfecțiuni ale dramaturgiei sale le explică chiar autorul prin limite care erau și ale timpului său – ca în această scrisoare din 1852 către Ion Ghica: „Autorii dramatici din România au de luptat cu patru obstacole foarte grele de trecut:

1. limba care este încă în fașă;
2. publicul care seamănă cu limba;
3. actorii care seamănă cu publicul;
4. cenzura.”

O scrisoare către același destinatar expediată un deceniu mai târziu dezvăluie interesul pentru facilitarea cunoașterii limbii române de către străini, Alecsandri anunțând „Un ghid de conversație franco-română pentru folosul străinilor care vor să călătorească în țara noastră, lucrare precedată de o mică gramatică a limbii române.(...) Această cărticică va apărea în timpul verii! Într-adevăr, cartea apare în 1863 sub semnătura V. Mircescu.

Multe scrisori sunt și o sursă de cunoaștere a laboratorului de creație artistică: o scrisoare din decembrie 1877 către Lucia Duca se referă la două din cele mai cunoscute poezii ale sale („...am mai compus legendele lui *Peneș Curcanul* și a *Sergentului de dorobanți*, care a fost întâlnit și salutat de garda imperială pe drumul Vasluiului. (...) Cât despre cele două legende, ele vor apărea în numărul viitor din *Convorbiri*.”) iar trei scrisori către Ion Ghica reflectă preocuparea pentru drama istorică:

- 1878, primele informații despre *Despot-vodă*: „o mare dramă istorică (un istică) în versuri pe care o meditez de câteva zile și pe care am început-o în cinstea ta. Aducând pe lume în tinerețea mea un întreg repertoriu de piese ușoare, doresc să devin serios la bătrânețe și dacă se poate, să mă

mențin în regiunile literaturii grave.”

- 1883, despre *Fântâna Blanduziei*: „Manuscrisul este în mâinile direcției. Îndată ce va fi copiat ți-l voi trimite la Londra ca să iei cunoștință de el. Acesta îți va furniza o seară de spectacol în cabinetul tău într-o noapte cețoasă, de să nu dai afară nici pe un Macedonski... și nici chiar pe un Damé...”

- 1884, interesul pentru poetul exilat la Tomis: „În sfârșit m-am apucat de lucru, am început piesa mea *Ovidiu* și sper s-o scot la capăt în două sau trei luni, dacă Dumnezeu îmi dă zile și dacă oamenii mă lasă liniștit. Ce mulțumire găsesc în a înșira versuri și a face să vorbească, să acționeze, să trăiască toate aceste umbre ale antichității, cu caracterele lor, cu pasiunile lor, cu originalitatea lor dispărute! A crea! Este marea plăcere; a reuși este marele triumf, dar oare voi triumfa?”

Din această interogație generatoare de neliniști și îndoieli derivă respectul neștirbit al lui Alecsandri pentru lucrarea ce edifică întru spirit. Semnificativă este încrederea în efectele benefice ale societății literare *Junimea* exprimată cu fermitate – la doar câțiva ani după înființarea acesteia – într-o scrisoare către Iacob Negruzzi: „Știi cât mă interesez de existența acestei societăți; rolul la care ea este chemată pe scena literară va lua cu timpul o importanță care se presimte de pe acum. Ea va realiza adevărata academie, în privirea gustului, în privirea armoniei și a estetice...” Sensibil este însă poetul și la lucrarea *celor anonimi*, deveniți eroi în momentele de răscruce ale istoriei – sentimente pe care le exprimă chiar în octombrie 1877 către prințesa Aglae Ghica: „Ce lucru uimitor! nu-i așa? Simpli țărani, smulși de la plug să devină dintr-o dată eroi. Inima mea a luat proporții care mă înăbușă, de când cu cele petrecute la Grivița. În sfârșit; suntem *cineva* în lumea aceasta. E mult! E mai mult decât s-ar fi putut nădăjdui.” Nu lipsește sentimentul de nobilă solidaritate cu marii bărbați ai secolului: lui C. Negri îi realizează, în 1876, la o lună după stingerea din viață, un emoționant portret („Nobil la înfățișare, nobil la suflet, totdeauna mare prin sentimentele sale, atras totdeauna în chip instinctiv spre ceea ce este frumos, drept și mare, a fost prietenul nobilului dumneavoastră tată și a avut pentru dumneavoastră o afecțiune cu totul părintească. (...)

Plângeți-l, o merită; niciodată lacrimi mai sincere nu vor fi curs pentru o memorie mai nobilă. Prietenul nostru, după ce a făcut țării sale servicii atât de importante, se retrăsese modest în fundul munților și totuși el strălucea de acolo peste întreaga Românie. (...) În ce mă privește, mi se pare că îmi lipsește aerul necesar ca să pot respira în voie.”) iar lui Kogălniceanu, bătrân, bolnav și mahnit, îi adresează în 1886 nobile cuvinte de îmbărbătare: „Ai lucrat o viață întreagă în apărarea drepturilor României, te-ai purtat cât un viteaz neobosit în împrejurările cele mai grele ale ei, ai meritul prin fapte însemnate să te bucuri de rodul ostenețelor

și însă iată-te pe malul Mării Negre, singur, suferitor, amărît de nepăsarea egoistă a generației ce a venit după noi.

Eu, contemporanul tău, amicul tău din copilărie, nu pot să te știu astfel părăsit pe țărnișurile unde a fost aruncat Ovidiu cu două mii de ani mai înainte, fără a mă simți adînc mișcat în sufletul meu.”

Se adaugă o adîncă solidaritate de breaslă cu scriitorii înaintași sau contemporani, tradusă în cuvinte de vibrată omagiere, umană compasiune și omenească intrajutorare: opera lui Anton Pann îl entuziasmează („*Povestea vorbii* e un monument național, o carte prețioasă pe care fiecare din noi trebuie să o avem în bibliotecă și pe care adeseori vom avea a o consulta.”), destinul lui N. Filimon i se pare profund nedrept („Este un excelent subiect de scrisoare și care ți-ar da prilejul să vorbești despre meritul literar al romanului său, aruncînd în același timp o privire retrospectivă asupra epocii (...). Se va vedea ce era un autor în acea epocă și până la ce punct literatura a fost în toate timpurile o mamă vitregă care nu-și hrănește copiii.”) iar al lui Alexandrescu de-a dreptul tragic – așa cum documentează alte două scrisori către același Ion Ghica:

„Cît despre scrisoarea pe care dorești să mi-o scrii despre Alexandrescu o aprob cu toată inima. Este timpul să se facă dreptate bietului nostru prieten, care era un poet mult mai mare decît alții cărora li s-au ridicat statui. Tu singur ești în stare să spui multe lucruri neștiute despre această personalitate neștiută.”

„Am citit cu mult interes articolul tău biografic asupra lui Alexandrescu și nu știu de ce această lectură m-a lăsat trist. Tabloul care reprezintă pe bietul nostru prieten, stins înainte de vreme de o boală neîndurătoare și părăsit de toată lumea – această uitare de neiertat a noii generații pentru autorul atîtor poezii frumoase – este de natură să trezească gânduri triste... Dar *nimic nu se pierde în lumea aceasta*, este convingerea mea cea mai adîncă. Va veni o zi în care numele lui Alexandrescu se va așeza de la sine în frunte, loc pe care bunul-simț public îl va decerna atunci cînd neguțătorii vor fi izgoniți din Templu.”

Nu rămîne indiferent Alecsandri nici la lovitura fatală ce o primește Eminescu în vara anului 1883: în octombrie transmite telegrafic Paulinei aflată la Mîrcești („Astăzi la 3 ore fac o conferință în folosul nenorocitului Eminescu. Cu banii adunați se va trimite sărmanul la casa de nebuni din Viena.”) iar o săptămână mai tîrziu adaugă noi amănunte către prietenul stabilit la Londra: „Îmi ceri să-ți trimit cîteva fragmente din conferința mea? Nu am nici o firimitură, publicul înghițind totul cu o grație încîntătoare; dar pot să-ți spun cu oarecare mîndrie că am făcut o rețetă de aproape 2.000 de franci pentru nefericitul de Eminescu... în ciuda lui Macedonski. Bolnavul va fi în curînd transferat la Viena într-o casă de sănătate. Să dea Dumnezeu să se vindece!” Într-un moment dificil pentru Odobescu intervine Alecsandri printr-o scrisoare către D.A. Sturdza: „D-l Odobescu a venit să ceară sprijinul meu pe lângă dumneata pentru a i se trimite de îndată banii cuveniți pe trimestrul octombrie-decembrie, pe care îi așteaptă, mi-a spus el, de o lună și jumătate.

Strîmtorarea materială în care se află a întrecut orice margine și dacă coada dracului mai stă în locul ei asta nu e din pricina că nu a fost trasă de colegul nostru de la Academie! Mă achit de comisionul său și te rog, cum i-am făgăduit, să binevoiești a reglementa trimiterea imediată a sumei pe care o are de primit, căci continuarea lucrării sale asupra tezaurului de la Pietroasa este în pericol de a fi curmată brusc.”

Desigur, Alecsandri a înfruntat și multe antipatii și, la rîndu-i, a antipatizat profund, printre alții, pe Macedonski – însă și în acest caz și-a ales armele cu detașare seniorială și nobilă discreție: „În sfîrșit, acest biet Macedonski se înverșunează împotriva mea cu o furie ce dovedește la el o supraabundență de fiere neagră, de care va sfîrși prin a fi sufocat, într-una din zilele acestea. Tare aș mai dori să consimt a coborî la nivelul său pentru a începe cu el o polemică în jurnale, dar nu sunt prost, îl las să latre în voie.

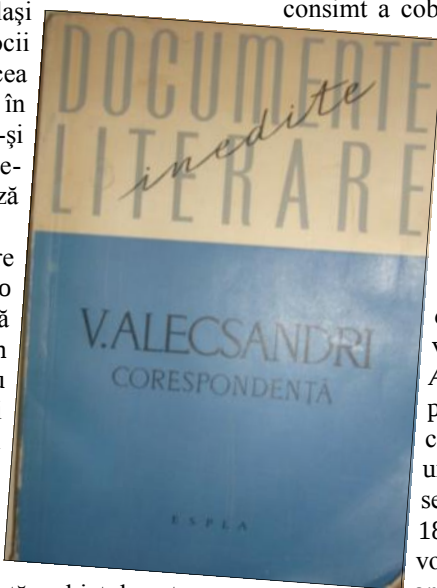
De altfel, îmi face un serviciu, fără să bănuiască, pozînd pentru personajul lui Zoie care joacă un rol în noua mea piesă. Va fi recunoscut din cap pînă în picioare. Aceasta îmi va fi răzbunarea.”

Scrisorile către Ion Ghica relevă și nu interesant aspect ce interesează în mod deosebit istoria literară: geneza celebrului volum ce se va intitula *Scrisori către V. Alecsandri*, care – există premise să presupunem – nu ar fi existat fără influența catalizatoare a poetului. O primă referire la una din cele mai celebre scrisori a lui Ghica se află într-o corespondență din noiembrie 1879: „Primind-o ieri seară, am citit-o cu voce tare la toți ai mei strînși în jurul mesei și am constatat cu plăcere că această lectură ne-

a făcut pe toți să petrecem o seară plăcută. Asta pentru că scrisoarea ta conține două tablouri colorate cu multă iscusință și care se remarcă prin contrastul lor, acela al ciumei din timpul lui Caragea și acela al nunțiilor, așa cum se făceau ele îndată după dispariția acestui flagel.” După primele trei scrisori, Alecsandri se preocupă deja de publicarea lor în *Convorbiri literare* și de realizarea, în perspectivă, a unui volum... privat: „Am deja trei scrisori cu amintiri, scrise pe hîrtie de același format și te rog să-mi scrii pe celelalte pe același fel de hîrtie ca să dau să le lege pe toate – mai tîrziu – într-un volum frumos care ca rămîne fiicei mele. Ea însăși mi-a făcut această propunere ieri seară. La rîndul meu, îți voi urma exemplul, căci, chiar de mîine, voi începe să-ți răspund. Pînă atunci, vrei să public aceste trei scrisori ale tale în *Convorbiri*, sau preferi să le rezervi un loc în *Analele Academiei*?”

Peste un an, Alecsandri confirmă că înțelegerea stabilită dă rezultate („Am citit scrisoarea ta, este tot afit de interesantă ca și precedentă și va face încîntarea lui Negruzzi, de aceea mă voi grăbi să i-o încredințez, ducîndu-mă la Iași. Aștept urmarea.”) și propune strategii de stimulare pentru viitor: „Negruzzi a publicat una din cele trei scrisori ale tale în numărul din 1 august și socot că va continua să publice pe celelalte în numerele următoare. Îi voi scrie chiar astăzi pentru a-l invita să-ți trimită broșurile *Convorbirilor* la Londra(...).

Ocupațiile tale politice îți vor permite să-ți continui

redactarea amintirilor tale? Ar fi foarte regretabil să renunți la literatură. Dar eu nu cred. Cine a băut va mai bea.”

Despre colaborarea pe care însuși o stimulează, poetul își informează și fratele aflat la Paris („Primești *Convorbirile*? Ion Ghica publică acolo o serie de scrisori foarte interesante, la care eu răspund din când în când. E o corespondență organizată între noi și care pare a fi foarte gustată de publicul nostru.”), continuând și în 1882 activitatea de ... impresariat:

„Articolul tău (*Dascăli greci și dascăli români* – n.n.) va avea succes pe lângă directorii *Convorbirilor*, căci conține amănunte interesante cu privire la o epocă cu totul necunoscută, deși foarte apropiată de noi, ridică un colț al perdelei care ascunde trecutul și lasă să se întrevadă siluete comice, este adevărat, dar care au exercitat o mare influență asupra ideilor și obiceiurilor vechilor boieri!”

„Am completat fragmentele din legenda *Jianu* și am trimis articolul tău lui Negruzzi, ca dar de Anul Nou. Va fi încântat, căci scrisoarea ta conține amănunte asupra sfârșitului lui Jianu, necunoscute de noua generație, care de altfel nu cunoaște altele lucruri.”

În 1883, Alecsandri vorbește deja de posibilitatea tipăririi volumului („Ai avut o idee foarte bună de a pune să se strângă toate scrisorile tale într-un volum. Va fi citit cu nesaț” sau „Ultima ta scrisoare va apărea în curînd. Pe cînd volumul?”) iar în 1886 comentează ecourile și importanța operei literare fundamentale a lui Ion Ghica la care s-ar fi putut considera... *co-autor*: „Puține lucrări au avut și vor avea succesul scrisorilor tale, pentru că ele sunt scrise cu o vervă de bună calitate și într-un stil personal simplu, fără pretenții, dar de o originalitate cu totul românească.”

Analizând *Pastelurile* lui Alecsandri, G. Călinescu pare a trece *experiența operei* (care e o transfigurare) asupra *experienței vieții* (care e un dat biografic) apreciind că poetul din Mircești are „teroare de fenomenul boreal” și că „ceva din oroarea italică a lui Ovid pentru gerul scit a trecut și la poetul român.” Corespondența lui Alecsandri îi confirmă intuiția dezvăluind oroarea față de excesele anotimpului hibernal a celui care se închina focului și soarelui ca unor zei pe care năzuia să-i caute inclusiv în India sau Japonia. În noiembrie 1879 îi înfățișează lui Ion Ghica un Mircești metamorfozat într-o autentică Siberie („Antetul acestei scrisori – Mircești, ora 7 dimineața, 21 grade sub zero!! – trebuie să-ți explice multe lucruri și mai ales sihăstria mea forțată. 21 grade de frig! E, cum s-ar zice, o Siberie! Geamurile sunt împodobite cu desene de gheață, reprezentînd păduri de brazi și aerul pare că tremură de frig sub vîntul de nord.”) iar invitația acestuia de a-l vizita la moșia sa de la Ghergani este recuzată tot din motive meteorologice: „Să-ți degere o parte a trupului în serviciul literaturii e foarte glorios, dar supărător, așa că nu voi risca să înfrunt acest pericol cît timp va dura frigul de acum.” În februarie 1881, către fratele său Iancu, pare a transpune în proză unul din celebrele sale pasteluri („Îți scriu pe un frig de 18 grade. Zăpada care acoperă cîmpul este înghețată; scîrțîie sub picioarele acelora care au curajul să iasă afară. Cerul este de oțel, fumul coșurilor se ridică în coloane albe și drepte, totul pare că suferă, afară de corbii care se lăfăiesc în această atmosferă înghețată.”) însă la 1 decembrie 1883 către Ion Ghica o notă discretă de ironie și umor temperează imaginile ce tind să devină obsesie: „Azi-dimineață aruncîndu-mi ochii pe fereastră m-am cutremurat! Cîmpia era acoperită de

promoroacă, arborii erau presărați cu alb și termometrul arăta 4 grade sub Pherekyde.

Iată-ne intrați în domeniul iernii, domeniu bîntuit de stolurile nelipsite de corbi și de haite de lupi în căutarea prăzii. Primii se aud concînînd în timpul zilei sub cupola cerului, iar ceilalți urlînd în timpul nopții la marginea *lunii*. Un concert care îți face părul măciucă! S-ar zice o bucată de Rossini cîntată de Lupașcu!” O scrisoare din 1 august 1888 către George Bengescu care descrie „una din acele furtuni spăimîntătoare, pe care părinții noștri aveau obiceiul să le însemne în cărțile de rugăciuni, printre marile cataclisme” s-ar putea constitui însă ca argument că Alecsandri e puternic impresionat – ca și Hogaș – de tot ceea ce constituie spectacol mărșă al naturii: „Apa cădea în torente și trăsnetul producea detunături ca acele care trebuie să se fi auzit la asediul Sevastopolului. A doua zi mai mult rîuri s-au revărsat și au inundat cîmpurile spre marea disperare a cultivatorilor. Siretul a făcut și mai rău de afîta: a năvălit în *lunca* mea cu o violență teribilă, gonind lupii, nevăstuicile, iepurii și chiar șerpilor și tîrînd în valurile lui tumultuoase tot finul abia cosit. Spectacolul era mărșă, l-am admirat cu toate că m-a costat foarte scump(...) era frumos și îngrozitor și pot acum să-mi fac o idee exactă despre potop.”

S-a mai spus despre Vasile Alecsandri – de către o parte a criticii literare sedusă de sintagma eminesciană *veșnic tînăr și feric* – că nu ar fi avut acces la tragic, ceea ce corespondența pare a dezminți prin referirile la reprezentanții străluciți ai unei generații ce s-au stins în singurătate, izolare și uitare, prin pierderea înainte de vreme a unor ființe dragi – fratele Iancu și cea care va fi transfigurată pe cerul poeziei ca *Seluța* – Elena Negri – dragostea romantică și tragică a poetului *Doinelor și lăcrămioarelor*. Iubita a căzut răpusă de necruțătoarea boală pe care romanticii au înnobilit-o, pe drumul de întoarcere în țară de la Neapole, în frumoasa lună mai, în fața Cornului de Aur, destinul descifrînd pentru ea, *ad litteram* dictonul *Vedi Napoli, poi mori*. O scrisoare a poetului din aprilie 1847 către Zulnia Sturdza – sora Elenei – descrie întreaga suferință a celor doi îndrăgostiți: „Nu vă puteți închipui cum a slăbit în urma crudelor suferințe pe care le-a îndurat, de altfel este imposibil să suferi mai mult decît a suferit ea.(...)”

Iertați-mă, doamnă Zulnia, că vă înșir toate aceste aiureli. Înebunesc cînd mă gîndesc la unele lucruri, căci am plătit întotdeauna scurtele mele clipe de fericire cu suferințe care vor ajunge mai curînd sau mai tîrziu să mă facă să-mi pierd mințile.” Spre sfîrșitul aceluiași an, „suvenirile de fericire și tristețe” îi bîntuie sufletul: „În biletul dumitale îmi ceri micul portret pe care ți-l făgăduise Elena. Draga mea Zulnia, nu pot să-ți refuz nimic, pentru a-ți face plăcere, și mai cu seamă cînd este vorba să îndeplinesc o făgăduială a scumpei noastre Elena. Sunt deci gata să mă supun dorințelor dumitale. Cu toate acestea îți voi mărturisi, ca prietenei mele cele mai bune, că eu însumi țin la acest obiect mai mult decît la o relicvă sacră, pentru că îngerul nostru mult iubit nu s-a depărtat de el pînă în ultima clipă. Sunt legat de el prin toate suvenirile de fericire și tristețe pe care mi le amintește; țin la el în sfîrșit prin toate fibrele inimii mele. Acest mic portret încheie pentru mine o lume întreagă de gînduri și sentimente, el înseamnă trecutul meu, cea mai frumoasă parte a tinereții mele.”

Seninătatea ce se degajă din opera lui Alecsandri se datorează orientării sale spre clasicism – ceea ce temperează

excesele romantice – și spiritului eleganței aristocratice ce cheamă talentul să ordoneze lumea creației sub semnul echilibrului și frumosului. Sigiliul talentului e vizibil în toate scrisorile sale – ca și în această bijuterie de narațiune condensată despre incendiul bisericeții din Mircești: „În satul Mircești exista o bisericuță veche, durată în lemn de stejar și ornată cu arabescuri foarte frumoase, pe care le săpase un sculptor necunoscut de-a lungul grinzilor. Acel templu modest, cap d’operă pierdut în câmp și înconjurat de mormînturi era deservit de un preot care printre alte daruri avea și darul beției. Într-o duminică, or fi acum cîțiva ani, prea sfințitul, doritor de a schimba potirul pe stacană și de-a părăsi mai degrabă altarul pentru ca să se ducă în crîșmă, ceti liturghia din fugă și alergă la Jupînul Moisi, uitînd să stingă lumînările în biserică. Era vînt mare în acea zi; vîntul suflînd printr-un geam stricat găsi de cuviință a filfii perdeaua și a o apropia de para unei lumînări. Îndată perdeaua luă foc și dete foc bisericeii... Palalae! Templul centenar arse într-o clipă din strașine pînă-n temelie și se înălța la cer ca fumul unei gigantice cădelnițe.” Textul nu e decît o pledoarie către T. Maiorescu de a sprijini refacerea bisericeții satului!

Răsfrînt asupra lumii, spiritul lui Alecsandri caută și reflectă ordinea – ca în această scrisoare către soția sa Paulina – imagine a circulației în capitala imperiului britanic ce ar putea fi invidiată inclusiv de cititorul celei de al treilea mileniu: „Aice drumurile de fer trec pe deasupra caselor și pe sub case cu o repeziciune spăimîntătoare, și însă niciodată sau foarte rar se întîmplă vreun accident. Numărul și mărimea garelor sunt colosale; trenurile se țeș ca prin vis, ducînd mii și sute de mii de călători care vin din toate părțile lumei. Ai crede că toți englezii sunt pe drum și că locuiesc în vagoane. Pe stradă, trăsurile de toate formele nu mai încap și vezeteii sunt așa de dibaci, caii așa de bine dresați, că nu se întîmplă nici o încurcălă. Un singur polițai e destul ca să reguleze cu un semn de mînă mișcarea acelor trăsuri, oprindu-le cînd trebuie, pentru înlesnirea trecerei celor pe jos.”

Alecsandri a cultivat toată viața dialogul epistolar sub semnul unei înalte discipline intelectuale din care își făcuse un necesar exercițiu zilnic pe care îl împărtășește spre sfîrșitul vieții prietenului său Ion Ghica: „Dimineța îmi place să mă scol de cu noapte și să găsesc cabinetul meu de lucru bine încălzit și vesel luminat de un candelabru aprins. Ceaiul e gata pe masă; cățeeii mei sar prin cameră cu mii de jocuri și de dizmierdări, așteptînd porțiile lor de zahăr; biuroul mă cheamă lîngă el, arătîndu-mi calamarea plină, condeiul zburdalnic, hîrtia albă. «La lucru!» îmi șoptește un glas ce iese din tuspătru colțuri a cabinetului și cu plăcere ascult adeseori îndemnul său; încep prin corespondența cu Londra, cu Parisul, cu Bucureștiul, cu Iașul, cu Montpellier, chiar și cu America; apoi mă apuc de vreo lucrare mai serioasă și ziua trece fără a băga de seamă dacă ninge și dacă suflă crivățul.”

În final revine asupra importanței acestei corespondențe privind impunerea în atenția publică a uneia din dramele sale, *Despot-Vodă*, a cărei scriere i-a fost sugerată de prințul A. Cantacuzino în timpul vizitelor la Mircești, urmarea fiind aceea că – mărturisește autorul - „cu o sumeție poate cam nesocotită, am dat drumul gîndirei mele în lumea trecutului, lume locuită de umbrele legendare atîtor mari eroi!” În scrisoarea adresată prințului la 1 decembrie 1879, Alecsandri își dezvăluie afinitatea pentru un astfel de subiect generos: „Cît pentru mine, tot ce pot spune este că m-

am simțit atras de figura originală a acestui Domn, precum și de trecerea sa fulgeroasă prin istoria Moldovii. El mi-a reprezentat tipul acelor vîntură- lume din secolul al XVI-lea, jumătate eroi, jumătate spadasi, care trăiau într-o epocă de mari avînturi și de principii nepotrivite cu filozofia civilizației moderne. Pentru dîșii îndeplinirea poftelor era tot, și toate mijloacele erau bune; iar legile, afîrnate de vîrful spadei lor, cîntăreau cu atît mai puțin cu cît brațul era mai puternic.

Despot arătîndu-mi-se astfel înzestrat în însușirile unui personagiu afară din rînd, am deschis cronicile noastre de am cercetat fazele vieții sale țesută cu întîmplări extraordinare. Ce subiect de inspirație și de studiu!... Pe loc m-am pus a scrie legenda lui Despot într-un șir de tablouri istorice, care să formeze împreună întregul unui poem dramatic sau al unei drame epice (...) cu tipurile, cu datinile, cu luptele, cu credințele și cu tendințele politice din secolul al XVI-lea...”

Impresionante prin sensibilitate și modestie sunt și rîndurile pe care dramaturgul le adresează în același an lui Ion Ghica, pe cînd acesta se pregătea să părăsească direcțiunea Naționalului bucureștean:

„Publicînd legenda dramatică a lui Despot-Vodă Eralidul simt o plăcută datorie a-ți prezenta aici omagiile mele de autor pentru concursul larg și iscusit ce ai adus la înscenarea piesei mele.

Ca director general al teatrelor ai vroit să învingi o mare dificultate, aceea de a deprinde pe junii noștri artiști cu reprezentarea operelor de literatură națională și ai reușit.

Ca președinte al Academiei, ai vroit să faci ca să răsune la auzul publicului nostru dulcea armonie a limbii părintești, și ai reușit.

Ca amic, ai vroit să mă încorajezi de a pași înainte pe calea spinoasă a dramei istorice, fără a mă spăria de greutățile și de fantezmele cobitoare ce se ațin la drum, și ai reușit.

Triplă izbîndă pentru tine, amicul meu!”

Răspunsul lui Ion Ghica se va dovedi pe măsură: „Eu nu știu dacă am făcut bine sau rău primind a duce sarcina Direcției teatrale, însă știu atîta că voi păstra cu mîndrie plăcută aducerea aminte că am avut onorul de a pune în scenă pe Despot al tău, acel adevărat eveniment literar, care va rămîne în literatura noastră, un adevărat moment demn de literaturile cele mai bogate ale Europei.

Drama ta istorică, Despot, este un giuvaer din cele mai prețioase ale coroanei tale de poet...”

Nu lipsește din corespondența lui Alecsandri scrisoarea amical-ironică ce se apropie de epigramă și parodie, cum este cea din 1868 către Pantazi Ghica căruia îi cere concursul ca avocat, într-un stil ce pastîșează exagerările latinizante:

„Mon cher Pantazițiune

Nu fi cu uitățiune la nalta casațiune

La 25 noiembrie. Am toată sperațiune

De bună succesiune în a mea procesiune.

Te sărut cu amicițiune

V. Alecsandrițiune.”

Bibliografie: V. Alecsandri – *Correspondență. Ediție îngrijită și note de Marta Anineanu, cu o prefață de G. C. Nicolescu, ESPLA - 1960*

Alina Cojocaru

TURISM CULTURAL CU EMINESCU

De ritmuri de vacanță, în Transilvania, atrasă de aerul medieval – pigmentat de elemente baroce, neoclasiche și gotice – am îngăduit nu demult pe aleele din Târgu Mureș. Orașul, conservator numai la prima vedere, își dezvăluie încet farmecul, lăsându-ți senzația pătrunderii într-un spațiu al unei aristocrații încă vii.

Cum însă timpul pelerinului îmi era încorsetat de rigorile vieții rostite *în fugă*, am căutat să surprind ceva din gustul secret al acestei perle transilvănene. O biserică veche din lemn mi-a atras privirea, dar cu siguranță n-aș fi pășit înăuntru, dacă tricolorul nu mi-ar fi zâmbit de lângă clopotniță. Așadar, cu smerenie, am intrat în lăcașul de cult – modest, dar solemn – și-am descoperit o istorie care a revelat, într-un creuzet spiritual, mărturii despre axul întregitor al culturii române – Poetul Mihai Eminescu.

Chiar de la intrarea în biserică, o inscripție precizează: „În drum spre Blaj, mai 1866, Mihai Eminescu este adăpostit

în pridvorul bisericii de lemn din Tîrgu Mureș”; mai jos, sub un minuscule tablou alb-negru al bisericii, cuvintele Poetului ne proiectează într-un univers concret, cu ușoare accente romantice: „...și m-am covrigat în clopotniță cu dinții clănțănind și muiat până la piele; părul meu cel lung îmi cădea în ochi, mânuțele mele slabe și reci le băgam tremurând în mânecile ude. Așa am stat toată noaptea.”

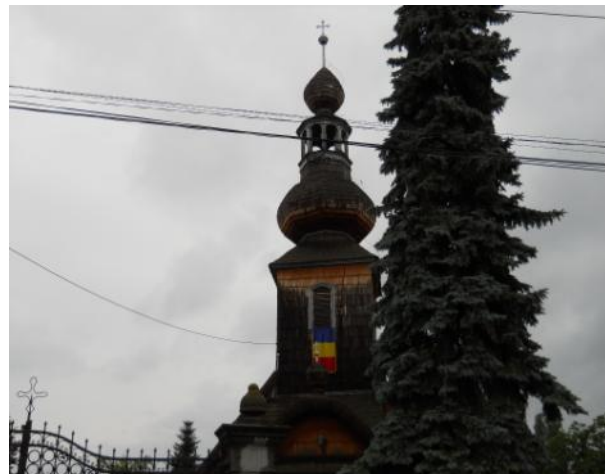
Și pentru că întâmplarea sau, poate, entitatea care trece dincolo de cursul empiric m-a călăuzit spre urmele trecerii lui Mihai Eminescu în Târgu Mureș, voi îngădui puțin asupra istoricului bisericii din lemn – Biserica Ortodoxă „Sf. Arhangel Mihail”, folosindu-mă de datele fotocopyate în spațiul sacru.

„A evocat-o Mihai Eminescu, a remarcat-o Nicolae Iorga, o zăresc și astăzi trecătorii ce se opresc să-i admire frumusețea dăruită de meșterii anonimi, iar credincioșii își găesc în ea liniștea în comuniunea cu Dumnezeu. Vrednică de însemnat în condică, nu prin mărime și strălucire, ci prin cei 204 ani încrustați în lemnul înnegrit de vreme, Biserica de lemn „Sf. Arhangel Mihail” din Tîrgu Mureș își dezvăluie trecutul celor dornici să-l cunoască.”

Ar fi interesant, desigur, să reproduc în totalitate istoricul acestei biserici românești, zămislite la sfârșitul secolului al XVIII-lea, într-o perioadă în care constrângerile feudale asupra iobagilor din Transilvania erau crunt plătite – în februarie 1785 – de Horea și Cloșca, care, alături de Crișan, au fost exponenții răscoalei ce le poartă numele. Mă

opresc însă din evocare, lăsându-i cititorului posibilitatea de a se înfrupta din spiritualitatea locului, atunci când timpul și ... bugetul îi vor fi aliați de nădejde. Un amănunt, de final, pentru cei care ar fi tentați ca, într-un viitor turism cultural, să includă și Biserica de lemn „Sf. Arhangel Mihail” din Tîrgu Mureș: „*clopotul cel dogit*”, despre care Mihai Eminescu scria că „*gemea bolnav în turn*”, în timp ce „*toaca se izbea de stâlpii clopotniței*” se află în pitoreasca localitate Papiu Ilarian din județul Mureș, pe cursul superior al râului Lechința.

... Iată cum, descifrându-l pe Eminescu, ne descoperim Țara!

TEATRUL POPULAR BOTOȘĂNEAN

III. CARACTERISTICI

Dumitru Lavric

Pentru a înțelege mai bine caracteristicile teatrului popular - așa cum acesta se prezintă astăzi - să facem o comparație între imaginea actuală - așa cum am prezentat-o în capitoul anterior - și imaginea de acum un secol - surprinsă în memoriile lui Iorgu Iordan într-o altă zonă a Moldovei - Tecuci:

„După amiaza aceleași zile se „umbla cu Jienii” (...) Iată pe scurt în ce consta acest „spectacol” ai cărui actori erau totdeauna flăcăi (de la 18-19 ani până la 22-23 ani), în număr de 12. Șase erau „Jienii”, adică Iancu Jianu și cinci tovarăși ai -săi („haiduci”), doi „turci” (unul „cîrcserdar”, celălalt „ghinc”, adjunctul lui), reprezentanți ai administrației, care urmăresc și reușesc, pentru moment, să prindă haiducii, unul „anul vechi”, unul „anul nou”, iar ultimii doi, un „soldat” și un „vânător”. Toți erau îmbrăcați potrivit rolului jucat: jienii în costume naționale, turcii, ca puterile de pe vremuri (cu arme, bineînțeles), anul vechi ca un bătrân, cu o sarică miștoasă, iar anul nou ca o mireasă (cu un fel de diademă pe cap), soldatul și vânătorul, în sfârșit, ca cei pe care îi reprezentau „Piesa” începea, după câte mi-amintesc, cu o scena între cei doi „ani”, cel vechi se găsește deja în casă, unde intră de-afară cel nou, ca să-l alunge, motivându-și atitudinea cu un text scurt, care arată că ceea ce s-a învechit trebuie înnoit etc. Jienii își justifică acțiunile invocând oprimarea și exploatarea, cu consecința, inevitabilă, care este sărăcia, dar și nevoia de libertate și de dreptate. La un moment dat ei sunt prinși de poteră, reprezentată prin cei doi turci, și puși în lanțuri. Dar „prinsoarea” nu durează mult și toți scapă, exprimându-și bucuria, tot în versuri cântate. (...) Sfârșitul spectacolului constă în mulțumiri, adresate, în cor de toți cei 12 „actori”, gazdei pentru ospitalitate și cu urări de sănătate și belșug în anul care a început. Drept răsplătă, eroii spectacolului erau invitați să zăbovească puținel pentru a fi „omeniți”, li se oferea o gustare cu vin. La aceasta se adăuga un dar propriu-zis, și anume un colac enorm.... fără gaură, care, în intenția gazdei, era destinat numai unuia dintre cei 12, acela care se „afla în dragoste” cu fata (sau cu una dintre fetele) gazdei sau aspira la mâna ei. Am spus că umblau cu Jienii numai flăcăii. Pot adăuga acum ca nu mergeau decât la foarte puține case, et pour cause. Dealtfel, spectacolul dura cel puțin o jumătate de oră, așa că într-o după-amiază, fie și prelungită, nu puteau fi vizitate prea multe.”¹

Așadar, caracteristicile teatrului popular decurg din cele două elemente particulare care îl definesc cu pregnanță: se practică numai cu prilejul Anului Nou prin vizitarea succesivă a gospodarilor.

Anul debutează cu manifestări care se doresc de bun augur fiind un „festum incipiens” - o sărbătoare de început, dătătoare de optimism și încredere în viitor. Cum e începutul de an, așa va fi anul întreg. Deci - belșug pe masă, voie bună

și petrecere, cântec și joc. Ca și colinda și plugușorul, și manifestările teatrului popular au caracter de felicitare.

Alaiul este așteptat și primit cu bucurie, ocolirea unei gospodării putând genera supărare. Deci teatrul popular ale caracter ambulant - spectacolul merge la spectatori nu vin spectatorii la spectacol. Repetându-se de la o gospodărie la alta, spectacolul poate suferi modificări pentru care interpreții sunt pregătiți. La prieteni și rude se zăbovește mai mult; la ceilalți, spectacolul se scurtează - altfel nu poți colinda într-o singură noapte toți cunoscuții. Chiar dacă se modifică, spectacolul își păstrează o schemă fixă: o urare de început (mai poate fi una și în final), spectacolul propriu-zis și un final vesel, comic. Drama haiducească e gravă și se cere completată cu evoluția mascaților care stârnesc râsul și voia bună.

Regia este dictată de tradiție dar și de particularitățile scenei și decorului. Aceste particularități influențează puternic și costumația.

Locul de desfășurare a spectacolului este casa sau curtea gospodarului. Spectatorii fac roată în jurul interpreților. Sugestiile decorului lipsind - întreaga inventivitate trece asupra costumului care trebuie să suplinească lipsa unui decor adecvat, să atragă și să șocheze privitorul.

Teatrul folcloric este o manifestare sincretică - dansul, cântecul, predomină unindu-se ca o perpetuare a sincretismului vechilor ritualuri; teatrul de haiduci se apropie de vodevil.

Ca și în cazul altor producții folclorice, și teatrul popular cere o colaborare sporită din partea spectatorilor.

Pentru aceștia nu e o noutate ceea ce văd; importantă este trăirea afectivă pe care cele văzute o declanșează.

Între interpreți și privitori au loc schimburi de replici, se spun glume pe seama gospodarului, se fac observații asupra jocului, se fac comparații cu „ceea ce era pe vremea rnea” sau se exprimă uimirea pentru ce e nou.

Atrăgând, direct sau indirect, întreaga colectivitate, spectacolul de teatru popular prinde în trena sa interesul tuturor generațiilor constituind un moment de referință în biografia spirituală a satului.

Teatrul popular din județul Botoșani se înscrie, în liniile sale principale, în ceea ce are caracteristic întreaga zonă a Moldovei diferențierile fiind firești și nedepășind unitatea care caracterizează producțiile folclorice de acest gen. Un prim factor care stimulează în mod deosebit viabilitatea teatrului popular și care ni se pare a fi caracteristic județului Botoșani este cel al interesului cu totul deosebit pe care îl trezește în rândul spectatorilor. Dacă alte producții folclorice încep să fie uitate sau nu se mai vehiculează direct în ambianța satului - privitorii preferând să

asiste la producerea acestora pe o scenă sau la televizor - în cazul datinilor și obiceiurilor de Anul Nou nu se înregistrează asemenea preferințe. Explicația ar consta în caracterul eterogen al manifestărilor de iarnă care înglobează folclor literar, muzical, coregrafic, - putând deci răspunde oricăror preferințe. Practică într-o atmosferă de sărbătoare, potențată și de bucuria întâlnirilor dintre prieteni și rude, teatrul popular tinde să valorifice în interesul său și acest climat sentimental.

Favorizat de aceste condiții de ordin particular, teatrul folcloric dăinuiește în totalitatea sa, rarefierea într-o anumită zonă fiind compensată prin densitatea în alta, răspândirea masivă a subvariantelor din „ciclul hoțomănesc” (peste 15) și a celor din „ciclul novăcesc” putând da o altă notă particulară zonei la care ne referim.

Note:

1. Iorgu Iordan, *Memorii*, vol. I, 1977, pag. 52-54.

Blug cu boi Vorniceni - fotografie din colecția Muzeului Județean Botoșani,
Sursa: <http://rememberbotosani.blogspot.com/2011>

ACTA MOLDAVIAE SEPTENTRIONALIS, X, 2011

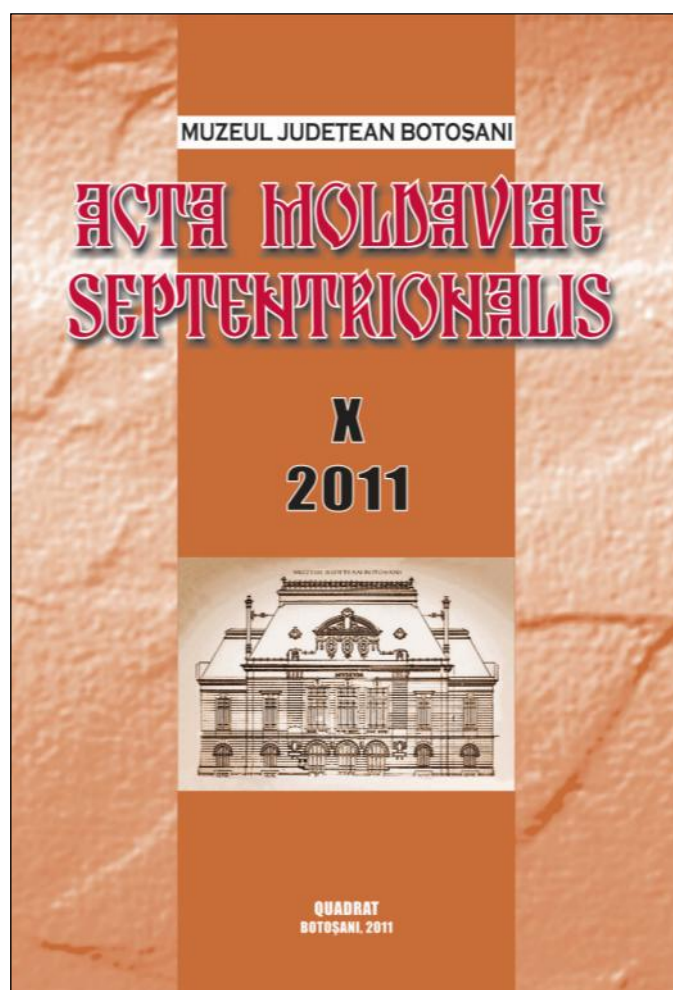
Dan Prodan

Țață-ne ajuși la vol. **X, 2011** al AMS, editat de Muzeul Județean Botoșani. Volumul aniversar cuprinde un *Cuvânt-înainte* explicativ, *Lista colaboratorilor* și *Abrevierile* utilizate în cadrul periodicului botoșănean (în completare se vor consulta și: *Bibliografia Istorică a României*, vol. XI-XII, Editura Academiei Române, 2007-2010 (Abrevieri); AMS, IX, 2010, Botoșani, pp. 12-14), include șase secțiuni tematice, cu articole și studii inedite.

Prima secțiune, intitulată convențional-didactic *Epoca veche-arheologie*, adună trei contribuții tematice elaborate de *Maria Diaconescu* (despre așezarea neolitică de la Vorniceni - Pod Ibăneasa, jud. Botoșani), *Aurel Melniciuc* (cere tipologizează așezările Culturii Cucuteni din zona Jijia superioară-Bașeu) și *Mihai Cornaci* (care prezintă trei emisiuni monetare ale împăratului Traian, cuceritorul Daciei, cu 1905 ani în urmă).

Următoarea secțiune, *a doua*, denumită *Epoca medie*, reunește cinci contribuții care analizează evoluții istorice derulate între secolele XII-XIX. Astfel, *Alexandru Pânzar* lansează o ipoteză incitantă referitoare la originea lui *Stanislav de Ielova-Rotompan*, boier în sfatul Țării Moldovei la sfârșitul secolului al XIV-lea și la începutul celui următor. *Turcologul Mihai Maxima* formulează considerații generale referitoare la Brăila otomană între 1538-1711. *Andrei-Liviu Prodan* prezintă trecutul istoric al Sighișoarei și oportunitățile turistice ale orașului-muzeu în aer liber. *Maria Del Pilar Chouza-Calo* analizează dubla ipostază a receptării Mariei Magdalena în Contrareforma spaniolă: simbol iconografic și subiect literar. *Daniel Botezatu* prezintă evoluția unor sate din ocolul târgului Botoșani, aflate în stăpânire particulară, între secolele XVI-XIX.

Secțiunea a treia, intitulată generos, cronologic-

tematic, *Epoca modernă*, include 10 contribuții specifice. Nicoleta Delia Vieru și Paul Narcis Vieru prezintă caracteristicile cadrului natural și ale urbanizării Municipiului Botoșani în secolele XVIII-XX. Vasile Adâscăliței analizează evoluția culturală a orașului Dorohoi în perioada 1849-1864, sectorul Învățământ. Dan Prodan conturează ultima etapă cronologică (1989-2011) a bibliografiei tematice **Alexandru Ioan Cuza-Unirea din 1859**. Gheorghe-Florin Știrbăț prezintă concepția ideologică și activitatea politică a grupării conservatoare „Centru” în deceniul opt al secolului al XIX-lea. Bogdan Caranfilof structurează caracteristicile conservatorismului românesc, în perioada sa clasică de manifestare, pe direcțiile: origini doctrinare, ideologie, partid politic, guvernare, oameni politici reprezentativi. Gică Manole prezintă un studiu de caz „conservator”: omul politic Titu Maiorescu și evoluția relațiilor sale cu liderul conservator P.P. Carp, de la prietenie la dușmănie politică. Ștefan S. Gorovei publică trei scrisori ale Ecaterinei N. Iorga către Elena Gorovei (1904). Ștefan Cervatiuc prezintă un set de documente inedite despre viața și activitatea profesoarei Ortansa Buzoianu. Sergiu Balanovici reconstituie traseul misiunilor de pace și de război ale Diviziei 8 infanterie în perioada 1914-1916. Bogdan Popa lămurește legăturile ideatice-educationale ale lui N. Iorga, mare formator de caractere umane, cu mișcarea „Cercetașilor României”, în perioada foarte grea a Primului război mondial.

În secțiunea a IV-a, *Epoca contemporană*, sunt cuprinse 12 contribuții tematice. Radu Filipescu prezintă problema românilor transnistrienți în dezbaterile Parlamentului României Mari (1919-1937). Ștefan S. Gorovei, harnic editor de izvoare istorice epistolare, publică 11 scrisori ale comunicării letrice între Artur Gorovei și Constantin Gane, ultimul cu o etapă botoșăneană în biografia sa. Gheorghe I. Florescu analizează **Memoriile** lui Nicolae Iorga, ca izvor istoric subiectiv-obiectiv situat între *aidé-memoire* și document istoric (la aniversarea Nicolae Iorga 140 / 1871-2011). Iulian-Cătălin Nechifor realizează o radiografie pertinentă, obiectivă, a economiei românești în perioada 1948-1958. George-Lucian Arhip ilustrează fotografic câteva momente din viața și activitatea preotului rural Victor Mironescu, de la Miorcani, jud. Botoșani. Gheorghe Median omagiază o victimă a terorii comuniste, dr. Nicolae Merișor, la 90 de ani de la naștere. Ana Florescu prezintă activitatea artistică și expoziția retrospectivă ale pictorului Rudolf Schweitzer-Cumpăna. Gabi Gomboș lansează o ipoteză incitantă referitoare la cauza morții scriitorului Mihail Sadoveanu (1961). Mihai Matei readuce în atenția noastră activitatea didactico-educativă și științifică-de cercetare (cu a sa monografie **Pedagogia lui Creangă**, la 70 de ani de la tipărirea ediției I) a prof. I.D. Marin, în perspectiva celor 100 de ani de la nașterea sa (1912-2012). Eduard Setnic prezintă câteva impresii ale unor vizitatori la Muzeul Regional Botoșani, în 1960. Violeta Budăi-Damaschin formulează propuneri de reorganizare tematică a expoziției permanente din Casa Memorială „Nicolae Iorga” din Botoșani, după reabilitarea arhitectonică a acesteia în 2010-2011 (la aniversarea Nicolae Iorga 140 / 1871-2011). Ionel Bejenaru conturează o secvență din activitatea muzeistică a regretatului ștefanolog Leon Șimanschi la Botoșani, în 1961.

Secțiunea a V-a, *Note bibliografice*, include 3 prezentări de cărți și periodice. Astfel, George Arhip prezintă sumarul publicațiilor periodice editate de Muzeul Județean Botoșani, *Hierasus* și *Acta Moldaviae Septentrionalis*, între 1978-2011. Dan Prodan realizează prezentările generale ale unor cărți apărute între 2007-2011. Steliana Băltuță conturează limitele universului antropologic al măștii și al simbolurilor ei, pe baza unei monografii consacrate acestui obiect mirific, elaborată de Emilia Pavel..

Ultima secțiune, a VI-a, *In Memoriam!*, prezintă medalionul **Gabriela Zizi Coroliuc**, semnat de Ionel Bejenaru.

Paternitatea și responsabilitatea ipotezelor, afirmațiilor, concluziilor etc. din contribuțiile incluse în AMS, X, 2011, aparțin exclusiv autorilor acestora, conform Codului Penal. Acum, după apariție, nu ne rămâne decât să parcurgem contribuțiile incluse în AMS, X, 2011 și să manifestăm atitudini științifice obiective, critice, față de analizele, concluziile sau ipotezele formulate în articolele și studiile periodice. Volumul următor, XI, 2012, va include contribuții cu tematici diverse, dar și referitoare la evoluții istorice și aniversări / comemorări specifice zonei Botoșani.

*

În cadrul grupajului comemorativ 70 de ani de la trecerea Prutului (1941-2011), periodicele istorice *Magazin Istoric* și *Historia* includ noi contribuții tematice. Astfel, *Magazin Istoric*, XLV, nr. 11(536)-noiembrie 2011, pp. 19-23, publică extrase din „*Jurnalul colonelului Vasile Scârnechi*” de pe fronul anti-sovietic (iulie 1941), secvența *Forțarea Nistrului*, document memorialistic foarte important aflat sub tipar la Editura Militară din București, ediție îngrijită de Adrian Pandea. În continuare, Alexandr Gogun și Ivan Dereico, istorici ruși stabiliți la Berlin, realizează o incursiune „*În catacombele Odessei*”, între octombrie 1941-aprilie 1942, descriind condițiile tragice, canibalice, în care a trăit și a acționat un grup de NKVD-iști odessiti, până la auto-anihilarea comandoului fanatic (pp. 24-26). În nr. următor, 12 (537)-decembrie 2011, pp. 43-46, al *Magazinului Istoric*, se continuă publicarea paginilor „*Jurnalului colonelului Vasile Scârnechi*” cu secvența *Spre Bug*.

Celălalt periodic lunar, *Historia*, XI, nr. 119-noiembrie 2011, pp. 48-53, continuă publicarea paginilor „*Jurnalului unui preot militar*” pe frontal de Est, căpitanul Marin H. Dumitrescu, cu amintirile zilnice, pline de tragism belic, din lunile iulie-august 1941. În numărul următor, 120-decembrie 2011, pp. 50-55, istoricii Manuel Stănescu și Florin Cristescu au exprimat puncte de vedere, plecând de la realitățile perioadei, referitoare la oportunitatea / inutilitatea continuării campaniei anti-rusești a armatei române, după cucerirea Odessei la 16 octombrie 1941, pentru cucerirea Sevastopolului și a Peninsulei Crimeea. În 2012, în periodicele de popularizare istorică amintite, se va continua publicarea unor articole și izvoare istorice referitoare la campania anti-bolșevică a armatei române pe frontal de Est, în 1942, cu unele extensii temporale.

VERUS POETA! VERUS AMICUS!

TEODOR JACOTĂ – PERSONALITATE MULTIPLĂ SAU CEL PUȚIN DUALISTĂ

Ion Istrate

Deși de mult râvnește statutul de membru al Uniunii Scriitorilor din România, Teodor Jacotă întărește cu argumente – *argumentum fortissimum* – că este mult deasupra celor ce se mândresc cu acest rang.

Acum, ca de fiecare dată, și face asta de câteva decenii – cinci cărți de poezii publicate -, Teodor Jacotă ne încântă oferindu-ne un volum de epigrame: „... să nu plângi!”, Editura *Arena Cărții*, Botoșani, 2011.

Cu vreo câteva sute bune de epigrame scrise (354) în perioada august 2009 – august 2011, volumul se va așeza într-un loc bine meritat în literatura noastră, fiind o „veritabilă carte de vacanță” al cărei conținut probează forța talentului Domniei Sale de scriitor – un modern poet romantic -; în cazul de față, epigramist. Aria de cuprindere, varietatea temelor și a detaliilor, finețea și subtilitatea mesajelor, stilul inconfundabil, umorul strălucitor și contagios îl situează pe poetul – epigramist aproape de vârful piramidei respectivei specii literare, dacă nu cumva ... chiar în vârful ei! Timpul va demonstra aceasta!

Bunul simț și modestia atitudinii în cadrul relațiilor firești, de zi cu zi, în comunitate, îl determină pe Teodor Jacotă, cu sfială și eleganță, să ne avertizeze în „Cuvânt înainte” la acest volum, că „(...) /poate am mers prea departe/ (...)”, dar această carte e scrisă „(...) /pentru cei care știu carte/ (...)”. Ironia se extinde și, inundând întregul conținut al volumului, reliefează o realitate repugnantă. Starea dureroasă în care se poate cufunda cititorul, ca un laitmotiv, pe parcursul lecturii, este o presimțire pertinentă a autorului și de aceea ne atenționează: „Citește și încearcă să nu plângi!”. Așa, intuim calvarul care îl macină pe Teodor Jacotă, pentru că asistăm la o *cifozare* a nației și trăim o realitate nepotrivită și întristătoare, ceea ce justifică starea de mâhnire și neîncredere, iar acest stil de abordare literară, cu un fond veritabil în esență și o formă în culori eminamente hazlii ne mângâie și ne atenuează cicatrizarea.

Autorul deși râde, în același timp, își trăiește lăuntric și își exteriorizează amărăciunea sau indignarea, metaforic debordează, că anumite stări/forme ale materiei se manifestă anormal, producând durere și suferințe în plan spiritual și fizic.

Cititorul, de va trece prin această carte, cred că va percepe răscolitoarea atitudine a poetului, concretizată într-un puternic și evident mesaj social cu propuneri spre îndreptare și că, pentru a întări forța dorinței sale, intră în dialog cu creatorul lumii. **Verus poeta!**

Tocmai aceasta sugerează caracterul original și complex al acestei opere și, de aici, conturarea profilului unei personalități multiple sau, cel puțin, dualiste.

Colaborator fidel al revistei de cultură „Luceafărul”

(din Botoșani), Teodor Jacotă a dorit să-mi încredințeze prefațarea acestui volum de creații, fapt pe care l-am primit cu bucurie și încredere, fiindcă e un lucru care, în primul rând, mă onorează. **Verus amicus!**

Quod scripsi, scripsi!

SELECȚIE DIN VOLUMUL „... să nu plângi!”

Teodor Jacotă

CUVÂNT ÎNAINTE

e un fel de cutezanță
poate am mers prea departe
cu o carte de vacanță
pentru cei care știu carte

cei ce zac în opulență
ca-ntr-o amintire vie
să-și alunge cu decentă
musca de pe pălărie

de o fi nervozitate
de se va roși chelia
îi rog prin această carte
chiar să-și scoată pălăria

de-o fi rost de represalii
dacă-i doare scâfârlia
aflați domnilor - canalii
eu nu-mi dau jos pălăria.

* * *

Văd istoria cu jale
într-o implicare crasă
iartă-mă Caragiale
roata vremii nu mă lasă.

NOTE DE LECTOR DUMITRU ȚIGANIUC: "FILE DIN DUMINICA ORBULUI"

Vasile Lefter

Motto: "Spre judecata am venit in lumea aceasta, ca cei care nu vad sa vada, iar cei ce vad sa fie orbi" (Ioan, 9, 39)

La sfârșit de an 2011, Editura Dacia XXI, din Cluj –Napoca, ne dăruiește o nouă carte de poezii semnată Dumitru Țiganiuc, traitor pe meleagurile unei urbe, "cusute de dealuri și ocrotite de nori".

Poetul ne-a obișnuit încă din anii debutului cu titluri-metaforă, adevărate puncte de start în decodarea mesajului liric. "Prin departe și aproape", "Pasărea de iarbă", "Aceeași lumină", "Ecranul de iarbă", "Zidul de lacrimă" ne transpun într-o lume a metaforei și simbolului nu totdeauna la îndemâna cititorului prea puțin trecut prin cultura lumii. Ab initio, trebuie evidențiată cultura filologică solidă a celui care de prin 1960 trudea cu îngrâncenare asupra caietelor manuscrise, storcând cuvântului ultimele picături de pulbere stelară.

Într-un interviu recent, un confrate mai tânăr citându-l pe Hôlderlin, întreba "La ce sunt buni poezii în vremuri sărace?" Răspunsul poetului a venit firesc: "Vitregia vremurilor nu poate seca izvoarele vitalității generațiilor...deasupra noastră tronează lumina Marelui Creator."

Cartea de poezie propusă ca un remember de septuagenarul Dumitru Țiganiuc seamănă cu râurile repezi de munte care-și ascund peștii sub pietre înșelătoare. Cele patru secțiuni, prin titluri și piese lirice, sunt de fapt capcane pentru cei care văd și sunt orbi, și câmpuri cu floarea-soarelui pentru ca cei care nu văd să vadă: "Furnicile și zeita", "Un Isarlâc cu băldăbâc", "Un câmp cu floarea soarelui" și "Amintiri de neșters".

Selecția "pieselor" din secțiunile numite nu este și nici nu putea fi riguroasă. Dacă vrem cu tot dinadinsul să evidențiem o cheie de boltă, o putem face relevând antropomorfismul, specific vârstei ludice, un Isarlâc propriu poetului, altul decât cel barbian, "în Isarlâcul meu fără noroc / unde mai cumperi viața și vinzi ceața", tradiționalism și simbolism în a treia diviziune lirică și în sfârșit, ecouri din Pillat și Voiculescu în readucerea trecutului în prezent, cu neștersul chip al bunicii. În penultima secvență lirică din "Amintiri de neșters", îndrăznesc să afirm că autorul volumului "File din duminica orbului" toarnă toată suferința strânsă de-o viață, venită și restituită prin cărți. Poezia "Am mii de cărți" transmite cel mai duios fior metafizic, înălțând un imn cărții ca ochi spre lume. Nu este

doar strigătul unui poet însingurat, ci viforul simțirii unei generații traumatizate, pentru care cartea a însemnat și iubită, și dor, și speranță, și alinare, și dezamăgire, o generație care s-a logodit cu magia cărții, cumpărate cu sacrificii, pe sub mână, citite la lumina lanternei de sub pătură. Concluzia poetului este una originală: decât "să fie mușcată de molii, ruptă de mâini sălbătice, sau arsă de aceleași mâini, mai bine să moară și să renască din brazde odată cu ghiociei, dacă mai e posibil". Nu-mi vine în minte un omagiu mai frumos închinat cărții!

O întrebare firească pe care ne-o punem de fiecare dată când contactul cu un text beletristic periază informații culturale intrate în subconștient: este Dumitru Țiganiuc un poet livresc? Nici vorbă! Îi face atâta plăcere să înoate în apele adânci ale universalității încât dacă nu ar face trimiteri directe nici nu ai ști sursa. Totul este asimilat, cernut cu sita deasă de mătase. Lasă impresia ca cei pe care îi invită la taifas îi sunt prieteni. Și lista este generoasă, străbătând mai multe secole și literaturi. La întâmplare înșirăm: Arghezi, Topârceanu, Sadoveanu, Macedonschi, Esenin, Mateiu Caragiale, Eminescu, Bacovia, Hemingway, Barbu, Withmann, Balzac, Chateaubriand, Blaga.

Secvențele lirice din "File din duminica orbului" te cuceresc prin căldura umană, prin simplitatea adresării, prin firescul verbului ce lasă impresia că e la îndemâna oricui. Cititorul devine părtaș confesiunii, se bucură odată cu artistul, iubește, urăște, ironizează, pune la stâlpul infamiei. Aparenta înclinare spre colocvial este doar o convenție: "Vai prietenilor, vai domnilor..."

Tematic, volumul nu poate fi circumscris unei arii tematice definite, aceasta face posibilă o lectură în chei diferite, adresându-se deopotrivă lectorului avizat, cât și obișnuitului cititor de poezie receptată la nivel obviu. Este un prim semn că Dumitru Țiganiuc a ieșit din spațiul mirific al Botoșaniului, aparținând românilor, cu o singură condiție: să-și adune opera poetică într-un volum reprezentativ, pe grupaje tematice, să-și traducă poezia în limbi de circulație, pentru că altfel miile de cărți care i-au hrănit spiritul vor deveni amintiri frumoase pentru cei dragi. Botoșaniul poate să-și trimită valorile în universalitate!

SĂ PĂZIM CU GRIJĂ ȘTERGARUL!

Ana-Maria Maluș

Să păzim cu grijă ștergarul! Un îndemn al neobositei muncii depuse de Steliana Băltuță, etnograf-muzeograf, pentru a da publicului larg un splendid album, un studiu autentic despre o tradiție autentică. Albumul intitulat „ȘTERGARUL POPULAR- UTILITATE, DECOR, RITUAL” a apărut la Editura Agata, în decembrie 2011, cu sprijinul Muzeului Județean de Istorie Botoșani, respectiv al doamnei Lucica Pârvan, directoarea instituției.

Din prefața autoare, în română și engleză, și explicațiile imaginilor prezentate înțelegem ușor că ștergarul a avut și are, în primul rând la sate, diferite rosturi în gospodărie. Cel mai des, ștergarile sunt folosite la acoperirea unor alimente pregătite, când, în funcție de modelul cusăturii, broderiei sau ale firelor țesăturii, dau o încărcătură afectiv – spirituală cu diferite sensuri, uneori chiar magice. O mare valoare artistică o au „(...) ștergarele brodate cu diferite păsări pereche, afrontate: cocoși, privighetori, păuni, papagali, păsări care în simbolistica populară reprezintă sufletele celor plecați dintre cei vii, celor care altădată făceau parte activă din comunitatea satească, înainte de dispariția lor, între stele (...)”.

Îndemnul de a păstra, ca o dovadă că Steliana Băltuță prețuiește arta și tradiția populară a neamului nostru, îl deslușim clar din finalul prefetei: „(...) ștergarul, ca piesă etnografică, este de o complexitate nebănuită în viața spirituală a comunității satești de altădată, astăzi fiind păstrate doar reminiscențe, repetate automat, fără a se ști să

se mai dea o explicație măcar apropiată de manifestările rituale arhaice. (...)”. În casele țărănești și în cadrul culturii populare autentice „(...) ștergarele au avut un rol și un loc bine stabilite (...)” și că acestea sunt (...) un document de civilizație etnografică românească.”

La toate acestea se adaugă modul inspirat cum minunatele imagini ale pieselor de tezaur au fost selectate și așezate în album, marcând, astfel, valoarea grafică a publicației. Felicitări Doamnei Steliana Băltuță, felicitări conducerii Muzeului!

Albumul se găsește, pentru cei interesați, la standul Muzeului Județean Botoșani.

MOTIVUL SCRISORII ... (NE)PIERDUTE

Mihaela-Paula Manole

Există deosebiri destul de consistente între o carte de aventuri, un roman polițist și o carte SF. Spiritele simple tind să le confunde, altele le completează cu mitologie sau fantasy. Până la urmă, cititorul rafinat face o selecție care devine preferință. Se pare că din lista ce se prefigurează din cele spuse, romanul polițist este cel mai vitregit. Situația ține de o anumită prejudecată, dar și de lipsa de interes a editurilor față de cei care s-au apucat să scrie astfel de romane. Editura Agata, trecând dincolo de mode păguboase, publică și astfel de romane. Recent a ieșit de sub tipar, sub semnătura reputatului scriitor Cezar Vasilescu, romanul „Enigma” (Ed. AGATA, Botoșani, 2011, 200p.).

Subiectul cărții se bazează pe două din motivele specifice genului polițist, fie film, fie roman: recuperarea unor urme materiale, în cazul de față a unor scrisori...(ne) pierdute și a detectivului care, din prea mult zel sau chiar momente de naivitate, devine suspectul principal.

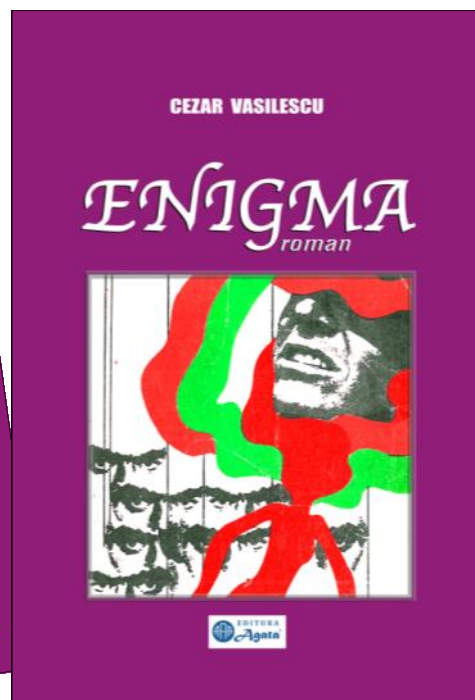
Senatorul Grigore P. Coțofană are o relație extraconjugală cu Suzana Burlacu, o femeie care își vindea trupul pe consistente atenții materiale. Sub presiunea apropierei rapide a alegerilor parlamentare, fiica senatorului, Glenda Coțofană, încercând să șteargă urmele ce-ar fi putut afecta cariera tatălui său, angajează pe detectivul particular Victor Ciolpan să recupereze scrisorile senatorului către Suzana. Victor Ciolpan intră în casa Suzanei cu scopul de a fura scrisorile, aceasta este găsită asasinată, este surprins de o altă persoană (care, atenție!, nu poate fi neapărat asasinul), primește o lovitură în cap și cade în neștire. După un timp își revine și pleacă. Intervin polițiștii și senatorul, urmează un șir lung de deducții mai mult sau mai puțin reale, astfel că detectivul Ciolpan va fi suspectul principal. Cititorul bănuiește că, din acest moment, Ciolpan devine tot mai motivat în descoperirea adevărului fie și numai pentru a se disculpa. Face un plan de bătaie în care intervin Alicia (iubita detectivului), Șoldan (șoferul Suzanei), Roberto Rameral (un spaniol), celebrul CSI (Cristea Sergiu Ionel) sau ITO (Ilie Trăilă) etc. Nu divulgăm finalul lăsând plăcerea descoperirii lui de către cititori.

E de remarcat faptul că întreaga acțiune are o logică bine construită, nimic nu se contrazice cum se mai întâmplă destul de des în astfel de romane, secvențele dinamice se țin perfect pe toposul ales (orașul Iași). Camuflări rapide, treceri forțate prin geam, dueluri cu mașini pe străzile întortocheate ale Iașului, urmăriți prin spații aglomerate, alergări pe

acoperișuri, lupte directe cu interlopi gen Șase Dește sau Scamatorul, transpun cititorul în dinamica specifică cinematografiei, ceea ce ne face să credem că romanul se poate transforma într-un film de succes.

Un dicționar specific (plicuri cu bani, morți, vocabular deocheat, femei frumoase, picturi valoroase, persoane suspuse mână în mână cu interlopi, piste false cât cuprinde, amenințări, declarații inteligente, invenții și alibiuri deștepte etc.) duce la punerea în evidență a filozofiei contradicției. Dualismul alb – negru, lumină – întuneric, femeie – bărbat, bine – rău etc., beneficiază de atuurile pe care i le dă calitatea de eseist a lui Cezar Vasilescu.

Romanul polițist se află într-o revenire notabilă. Acum câțiva ani a luat ființă **Romanian Crime Writers Club**, titulatura asociației scriitorilor români de literatură polițistă și care și-a propus „să reappropriate cititorii de acest gen popular și să promoveze thrillerul sau romanul crime&mystery neaș”.
„Enigma” lui Cezar Vasilescu este o carte care poate intra cu succes într-o istorie a romanului polițist românesc. Îi recomandăm să se înscrie în clubul amintit, să trimită cartea acolo pentru o pertinentă analiză și să se alăture pleiadei de autori de romane polițiste din care fac parte George Arion, Eugen Ovidiu Chirovici, Bogdan Hrib, Alexandru Arion, Monica Ramirez, Claudiu Simion, Oana Stoica Mujea, Ivona Boitan, Bogdan Teodorescu, Emil Simionescu, Adrian Onciu, Stelian Țurlea și, de ce nu, Cezar Vasilescu.

CARTEA

CONSTANTIN DRAC SIN - POEZII (EDIȚIE DEFINITIVĂ), EDITURA AXA, BOTOȘANI

Al. D. Funduianu

Sâmbătă, 7 ianuarie 2012 s-au împlinit 13 ani de la trecerea în eternitate a poetului și graficianului **Constantin Dracsin**. Cei care l-au cunoscut și l-au prețuit, membri ai familiei și prieteni, oameni de cultură, scriitori și artiști, au organizat – pe parcursul zilei – un complex de manifestări comemorative. Una dintre acestea a avut loc la Galeriile de Artă „Ștefan Luchian” din Botoșani și a constat în lansarea cărții „**Constantin Dracsin - Poezii**” (ediție definitivă). Evenimentul, organizat de către Centrul Județean de Conservare și Promovare a Culturii Tradiționale Botoșani (manager, prof. Ion Ilie) a fost sprijinit de Consiliul Județean Botoșani (președinte, Mihai Țibuleac) și de Fundația „Constantin Dracsin” (coordonator, Gheorghe Iavorenciuc).

Apărută la Editura „AXA” din Botoșani, în cele peste 550 de pagini, ediția definitivă, „**Constantin Dracsin - Poezii**”, conține opera poetică, antume și postume, fișe bibliografice, referințe critice, nota editorului – **Gellu Dorian** și o postfață scrisă și semnată de **Dumitru Țiganiuc** (asupra acestora voi reveni).

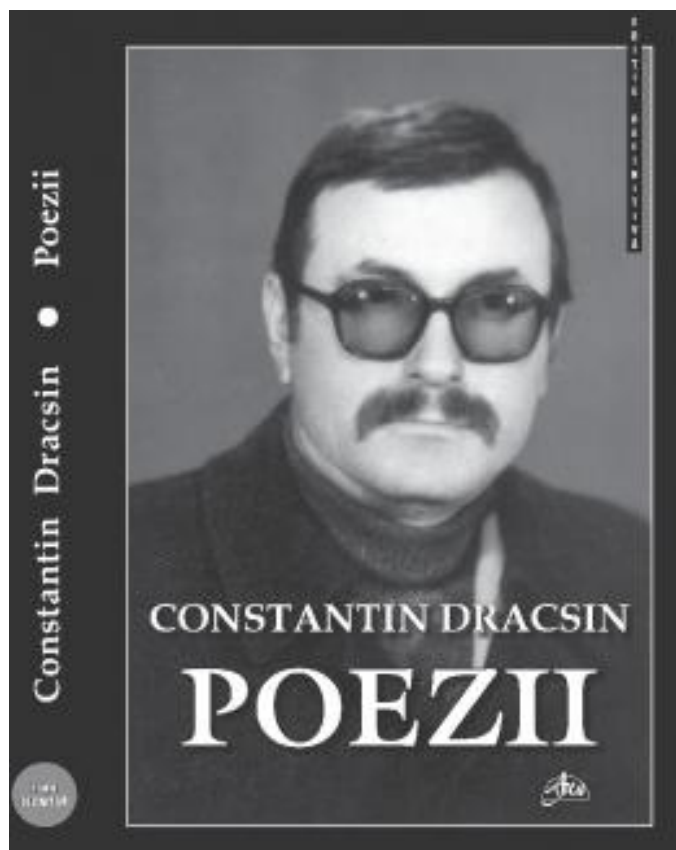
Poet și grafician, membru al Uniunii Scriitorilor din România și al Asociației Artiștilor Plastici Amatori din București, Constantin Dracsin s-a născut, la 20 iulie 1940, în satul Draxini, comuna Bălușeni, județul Botoșani și a decedat pe 7 ianuarie 1999, la Botoșani.

A avut numeroase expoziții personale, de grafică, la Botoșani, Iași, București, Essen (Germania); prezent în colecții particulare din țară și din străinătate. A colaborat cu versuri, recenzii și grafică la publicații periodice/reviste din țară și din străinătate. A publicat mai multe cărți de versuri și grafică; în 1998, fiind distins cu Premiul „Gulliver”.

Pentru conturarea personalității marelui artist dispărut, redau câteva extrase din **Postfața** scrisă de poetul **Dumitru Țiganiuc**: „Adesea, trecerea unui autor, dincolo de marginea vieții, precum în zilele geroase de toamnă, este ca o ceață amnezică peste opera sa scrisă cu grijă și osârdie.

Spre bucuria noastră, acest proces pare a nu se petrece în cazul poeziei lui Constantin Dracsin. Meritul vine din valoarea incontestabilă a versului dracsinian, și, în aceeași măsură, se datorează Centrului Județean de Conservare și Promovare a Culturii Tradiționale Botoșani, îndeosebi a poetului Gellu Dorian cu o atenție accentuată față de postumitatea acestui talent(...). Gestul tipografic este un semn important de a-i ocroti opera ce ne-a lăsat-o, inclusiv manuscrisele nepublicate în timpul scurtei lui vieți, umbrite de un destin amar.

Deși un om cu brațele bolnave, scriindu-și versurile și articolele cu un creion ținut în dinți, aplecându-se ca-ntr-o rugăciune peste fila caietului, și peste coala de desen,

autorul și-a conștientizat cu justețe inefabilul creației lui. Căutare febrilă și risipire spirituală, poezia lui Dracsin este un veritabil paradox pentru un lector familiarizat cu genul liric; nu ineditul expresiei îi tutelează visul poetic, ci deși autodidact serios, e preocupat adânc de miezul semantic al textului: „**Nu iubesc poezia -/ gândesc în ea**” afirmă autorul.

Autodidact disciplinat și serios, îmboldit (ab initio) de poetul Lucian Valea, cel ce i-a dezvoltat și sensibilizat scânteia creatoare, Dracsin merge, imprevizibil de cele mai multe ori, ca un bun vânător pe urma unor obsedante viziuni legate de relațiile trup – suflet, efemeritate – continuitate, percepție – revelație, „livresc – inspirație (strălucită!)”. Paradox adâncit și de faptul că autorul și-a intuit raza întinsă a mesajului său, deși cuvintele versului au trecut poate de puține ori prin sita neîndurătoare a variantelor (...).

Mult mai vaste, considerațiile domnului Țiganiuc sunt complete/susținute și de referințele altor confrăți, precum: Alex. Rudeanu, Ioan Alexandru, Virgil Mazilescu, Laurențiu Ulici, Daniel Dimitriu, Constantin Noica, Florin Cîntec, Traian T. Coșovei, Gellu Dorian, Valentin Tascu, Lucia Olaru Nenati, Radu Negru, Dumitru Ignat, Constantin Pricop, Victoria Milescu, Lucian Alecsa.

Pentru precizări asupra ediției, „dăm cuvântul” poetului **Gellu Dorian**, căruia îi și revine meritul acestei realizări de excepție: „Prezenta ediție definitivă a poeziei lui Constantin Dracsin adună într-un singur volum edițiile precedente, antume și postume. Primul volum însumează poezia antumă publicată în cărți, fără a cuprinde și poezia din periodice, în mare parte inclusă în cărțile publicate în timpul vieții, poetul renunțând la unele texte considerându-le mai puțin reușite, urmând să intervină asupra lor mai târziu. Al doilea volum adună o selecție din poezia postumă, cea rămasă în manuscrise (peste zece dosare, unele concepute ca adevărate cărți pregătite pentru tipar, altele doar stocate în vederea unor intervenții viitoare). Cum pentru primul volum nu au fost probleme, poezia fiind la vedere, dificultățile n-au fost deloc mari în a le aduna în prezentul volum. S-au avut astfel în vedere următoarele apariții editoriale ale poetului Constantin Dracsin: **Coborîre liberă** (grupaj inclus în *Caietul debutanților*, ediția 1975, Editura Albatros), **Voce de flacără** (C.G.E.S.J. Botoșani, 1979), **Poezii** (Editura Albatros, 1981), **Singurătatea simbului** (Junimea, 1984), **Lacul Septentrion** (Cartea Românească, 1985), **Zborul** (Ed. Moldova, 1995), **Athosul de sub imaginații** (Ed.Axa, 1995), poezia din dosarele puse la dispoziție de familie și trei texte publicate în pliante ale unor expoziții de grafică și pe coperta ediției bibliofile *Poezii și desene* (Ed.Axa, 2001).(...) În timpul vieții, poetul Constantin Dracsin a mai publicat o antologie de autor – **Ochii și omătul cerului** – în colecția liliput a Editurii Helicon din Timișoara, ediție pe care i-am îngrijit-o la sugestiile autorului, care a acceptat observațiile făcute de editor și îngrijitor, precum și selecția realizată din cărțile publicate.

(...) Secțiunea **Postume** conține 280 de poezii inedite, scrise de-a lungul anilor de Constantin Dracsin, incluse, după câte se pare și în unele volume propuse editurilor și înlocuite în cea mai mare parte de către redactorii de carte, dar și texte rămase în dosare. Nici pe departe aceste poezii, adunate în mape de poetul Constantin Dracsin, nu reprezintă în totalitate postumele acestuia. Alte texte poetice, eboșe în cele mai multe cazuri, stau în manuscrise, așteptând o clarificare a lor și o punere în pagină acolo unde este cazul.

(...) Ținând cont de situația specială în care au fost create, de valoarea literară a celor mai multe texte poetice, cât și de destinul literar al autorului, datoria editorului a fost cu atât mai mare cu cât cerința punerii în valoare a unor autori uitați se impune cu trecerea timpului. Pentru moment datoria noastră de suflet se împlinește în această primă ediție definitivă a poeziei lui **Constantin Dracsin**”.

Nu-mi rămâne decât să salut gestul de rară și aleasă noblețe comis/asumat de scriitorul Gellu Dorian și... să vă propun spre lectură ultimul poem scris de Constantin Dracsin, datat: 13 decembrie 1998.

„Doamnelor și domnilor / dacă n-o să vă supere / ce o să spun - / astă noapte l-am visat / pe Nichita, / mi-a vorbit în felul următor: / mă zvirlugă / de mîine o să te păzească doi îngeri; // eu încerc să „înmîn” / acel mîine / cît mai încolo...” (Ultima)

POESIS

Lia Ruse

OMAGIU

Venit, în prea albul lumini din zăpadă,
Cu sufletul legat de sentimente
Și-a lăsat sunetul suav, în joc, să cadă
Pe caldele neliniști transparente

Rotind visele, neaua cu vâsle de ceară,
În inima ascunsă-n poezie
Vibra melodios și blând ca o vioară
Cânta realitatea-n fantezie...

Rostogolea, cu foc, strofele muzicale
Deschizând toate porțile iubirii
Printre clipe solemne, clipe ideale,
Cu o inteligență-a nemuririi.

.....
Ești stea în constelația albastră!
Ai prins istoria și doina în grai străbun
Cu faima ta în conștiința noastră
Domnule Eminescu, poet mareț și bun!

MIHAI EMINESCU

De-o veșnică iubire erai dornic...
Pasărea morții duhul ți-a oprit,
S-au răstignit limbile pe ceasornic
Oprindu-ți-se versul păstorit.

Simțim cum umbra-ți vine de departe!
Tânăr curmat...o, câte-ai fi vrut scrie...
Zvonește clipa, azi, un vers prin moarte:
Azi ești statuie, mândră poezie.

Te-ai rupt de tristețe și bucurie!
Scrișul tău curge pe rânile iubirii
Cu tâlcul lui clădit, așa...să fie,
S-aline durerea omenirii.

Din petale, ianuar, ți-a-mpletit cununi!
Prin cântul versului îți ducem dorul.
Ești astrul nostru și-al întregii lumi
Tu ești: Trecutul, prezentul, viitorul!

UN INTERESANT AUXILIAR DIDACTIC: „ATITUDINEA ELEVILOR FAȚĂ DE TEMELE PENTRU ACASĂ”

(AUTORI: GEORGICĂ MANOLE (COORDONATOR),
LUCIAN MANOLE, ARTEMIZA DAMIAN,
VIORICA TEODORESCU, MIHAELA MANOLE -
ED. AGATA, 2011, 60P.)

Gheorghe Burac

**Motto: „Ai toată viața un școlar
pe care niciodată nu trebuie să-l pierzi
din ochi”**

Școala „Teofil Vâlcu” din Hănești de mult nu mai este o unitate de învățământ oarecare. În ultimele două decenii, personalitatea ei s-a afirmat, an de an, cu înfăptuiri tot mai prestigioase, circumscrise unui management competent și eficient, asigurat de un colectiv didactic merituos, al cărui portdrapel este, de tot atâta vreme, profesorul de excepție Georgică Manole, directorul școlii.

Buna gospodărire a școlii, școlarizarea, calitatea procesului instructiv – educativ și cuprinderea absolvenților ciclului gimnazial în licee de diferite profiluri sunt principalii indicatori care îi onorează pe cei care conduc destinul tinerelor generații din spațiul comunei Hănești, aceiași promotori ai faptelor care situează școala pe cel dintâi loc în comunitatea locală și prin care această comună s-a făcut cunoscută până departe: „Revista H”, ajunsă în al 14-lea an de la prima ei apariție; Cenaclul literar „Luceafărul”; șapte cărți de literatură și alte două auxiliare școlare; sute de pagini publicate în revista „Luceafărul” și-n alte periodice și cotidiene locale și centrale, toate purtând marca aceluiași polivalent și neobosit intelectual, Georgică Manole, a cărui strălucită prezență activă și în diferite foruri culturale, la nivelul județului nostru și nu numai – este bine cunoscută.

Acum, tot din inițiativa și cu contribuția majoritară a lui Georgică Manole, a apărut auxiliarul didactic al cărui titlu l-am propus acestui articol, o carte de referință, utilă personalului didactic din toate ciclurile învățământului general obligatoriu / preuniversitar.

Apărută recent, la Editura „Agata” din Botoșani (ISBN: 978 – 606 – 8198 – 01 -9), cartea reprezintă rodul unui studiu desfășurat pe parcursul anului școlar trecut (2010 – 2011), asumat ca temă de cercetare al Școlii Coordonatoare Hănești, un proiect la a cărui derulare au fost antrenati toți învățătorii și profesorii din comună.

Lor le-a fost prezentat, la începutul anului școlar, de către coordonatorul proiectului (și al auxiliarului) „**Demersul conceptual al cercetării**” (care avea să devină și primul capitol al cărții), cu referiri la părerile împărțite ale părinților, psihologilor, reprezentanților MECS și al profesorilor, privind volumul temelor pentru acasă și dificultățile pe care le întâmpină elevii în rezolvarea lor. Iar câteva idei capitale, în acest sens, semnalate de autorul capitolului, vin – cum era și de așteptat – dinspre școală: „...temele pentru acasă

reprezintă un mod eficient pentru un elev de a-și petrece timpul. Rezolvarea temelor pentru acasă va conferi elevului o creștere a nivelului de inteligență, ceea ce va duce la obținerea de rezultate mai bune în școală și viață. Tot în acest fel, copilul va căpăta mai multă încredere în modul său de a raționa. De asemenea, impunerea temelor pentru acasă reprezintă o modalitate satisfăcătoare de a-l împiedica pe copil să se implice în alte activități care pot să nu fie benefice pentru condiția lui”.

Și pentru ca demersul metodologic al cercetării să fie cât mai cuprinzător, autorul „a considerat utilă ai părerea elevului, în calitatea sa de candidat la umanitate”, invitat să participe la investigația concretă, întreprinsă în toate unitățile de învățământ din comună, pornind de la următoarele argumente: 1. importanța pe care a dovedit-o tema pentru acasă în practica școlară; 2. rolul capital al temei pentru acasă în actul învățării; 3. tema pentru acasă ca factor primordial în ideea îmbunătățirii calitative a sistemului de evaluare; 4. contribuția esențială a temei pentru acasă la diminuarea și eliminarea cauzelor eșecului școlar; 5. convingerea că o reușită a învățării nu se produce dacă nu se formează la elevi o atitudine adecvată față de tema pentru acasă; 6. se impune și o reevaluare a atitudinii față de timpul liber. aflat în strânsă legătură cu tema pentru acasă.

Sunt sugestive, apoi, în acest capitol „*perspectivele din care trebuie urmărită atitudinea elevilor față de temele pentru acasă*”: 1. *ca obiectiv pedagogic al procesului de învățământ, în sensul formării atitudinii pozitive a elevilor față de temele pentru acasă*; 2. *ca factor care influențează calitatea învățării, implicat a evaluării, cu efecte în corectitudinea și obiectivitatea celei din urmă*; 3. *ca efect al tehnicilor de învățare abordate de elev*; 4. *ca efect al metodelor folosite de învățători și profesori pentru eficientizarea actului învățării*”.

În finalul primului capitol, sunt reproduse scrisoarea unui elev și câteva puncte de vedere ale unor psihologi și profesori, care, indubitabil, pot înrăuri practica oamenilor de la catedră. Urmează alte șase diviziuni / capitole ale cărții, aflate într-o relație organică cu demersul conceptual.

Capitolul al II-lea, „**Conceptul de atitudine**” (autor, Viorica Teodorescu) este o prezentare a noțiunii de atitudine, a câtorva definiții ale atitudinii și a trăsăturilor definitorii ale conceptului de atitudine, acestea din urmă după Elisabeta Voiculescu.

Capitolul al III-lea, „**Temele pentru acasă – puncte de vedere**” (autor, Lucian Manole), cel mai mare segment al cărții în raport cu celelalte, însumând 34 de opinii cu privire la această fracțiune a activității de învățare, subscrise de tot atâtea celebrități din domeniul cercetării psiho – pedagogice și practicii școlare, din țară și de peste hotare. Punctele de vedere se referă la scopul temei pentru acasă, la timpul zilnic necesar, la condițiile care se impun temelor pentru acasă, sfaturi pentru părinți etc. În alte puncte de vedere privind tema pentru acasă, aflăm propuneri pentru construirea împreună (profesori, elevi și părinți) a unor planuri de lucru, sfaturi pentru cei implicați, variante de teme, modele și sugestii care îmbogățesc acest capitol, situându-l, după cum ușor se poate observa, la cota de nucleu al cărții.

Capitolul al IV-lea, „**A învața să înveți**” (autor, Georgică Manole), pune într-o primă subdiviziune **mnemotehnica** (din gr. *mneme* = memorie, ținere de minte și *tehnē* = artă, meșteșug). Autorul propune un complex de reguli care au ca scop facilitarea însușirii și păstrării în memorie a informațiilor transmise în cadrul diferitelor obiecte de învățământ, invocând și o aserțiune a prof. univ. dr. Constantin Dominte: „*Limba se dovedește a fi nu numai un instrument de comunicare a ideilor, ci oferă și posibilități de codificare și stocare în memorie a tot felul de cunoștințe*”. A doua subdiviziune improvizează, mai întâi, un **test administrat elevilor** din clasa a VIII-a, pe baza câtorva întrebări privind învățarea (la anumite materii, la toate sau numai la câteva), pentru ca, apoi, să citeze scurte fragmente de memorialistică, pe tema învățării, semnate de: Mircea Spătaru, rectorul Academiei Naționale de Arte, N. Iorga, Lucian Blaga, Gavril Scridon și Mircea Eliade, pretexte pentru a le sugera elevilor să aibă preocupări serioase la anumite obiecte fără a le neglija pe celelalte. În subcapitolul următor, autorul propune elevilor să-și țină fiecare un **jurnal**, oferindu-le modelul matematicianului Grigore Moisil. Urmează subcapitolul în care este prezentată, foarte sugestiv, relația dintre profesor, elev și cunoștințele de predat - învățat (programa). Și, în această relație, se proiectează „**proful ideal**”, cel care dă elevilor ce trebuie, dar când cere, acceptă și punctele lor de vedere, și „**elevul ideal**” care, pe lângă cunoștințele predate în clasă, sunt capabili să-și îmbogățească informația, prin efort propriu, și din alte surse. În

subcapitolul al 5-lea, autorul continuă să dea sfaturi privind **învățarea** (globală și parțială) a lecțiilor, dar recomandă, ca mai productivă, **metoda învățării progresive**, prezentând și traseul acestei căi de învățare (după renumitul psihopedagog Ioan Neacșu), fără să evite a menționa și avantajele aplicării alternative a celor trei metode, în funcție de volumul și complexitatea materialului învățat. Ultima subdiviziune a capitolului cuprinde câteva considerații cu privire la **procesul uitării**, prezintă concluziile pe baza unor cercetări întreprinse de renumiți pedagogi români Ioan Jinga și Ioan Negreț și pe cele ale psihopedagogului Ioan Neacșu.

Capitolul al V-lea, „**Chestionar pentru elevi**”, „**Chestionar pentru părinți**” (autor, Artemiza Damian), cuprinde rezultatele la întrebările date celor 100 de elevi și 100 de părinți di comuna Hănești.. După opinia autorului, alegerile dominante de răspuns la primul chestionar, reflectă tendințele generale ale atitudinii elevilor față de temele pentru acasă.. La chestionarul dat părinților, autorul concluzionează că alegerile dominante de răspuns „*nu reflectă, în linii mari, tendințele generale ale atitudinii părinților față de temele pentru acasă ale copiilor lor*”.

Capitolul al VI-lea, „**Consilierea părinților**” (autor, Mihaela Manole), pleacă de la constatarea, aproape unanimă, a pedagogilor și psihologilor că „*În condițiile social – economice actuale se manifestă două tendințe contradictorii: părinții sunt îngrijorați de viitorul copiilor lor, dar în același timp nu mai au timp și răbdare să acorde atenție problemelor acestora; relația lor cu școala este ignorată sau evitată, acțiunile educative ale celor două instituții exercitându-se paralel*” și de la concluzia unui studiu INTUITEXT că „*...părinții nu mai au timp să se ocupe de temele copiilor*”, coroborate cu realitățile din școlile comunei Hănești, autorul acestui capitol vine în întâmpinarea părinților cu câteva inițiative deloc lipsite de importanță.

Motivate și de rezultatele unui test pe care l-a administrat elevilor din clasa a V-a, la care este diriginte, care au relevat că 40% dintre copiii clasei nu sunt nici măcar întrebați de părinți despre temele pentru acasă, 45 % îi întreabă fugitiv, 10% le acordă maximum 10 minute și doar 5% sunt mai interesați, măsurile la care s-a gândit autoarea au fost organizate într-un proiect intitulat „**Rolul părinților în organizarea temelor pentru acasă**”, pe care l-a implementat în anul școlar trecut în activitatea cu părinții clasei.

Capitolul al VI-lea, „**Repere de calitate în activitatea didactică**” (autor, Mihaela Manole), aduce în atenția cititorilor acestei cărți cele două procese care se petrec în spațiul educativ european, care au devenit deja de notorietate: **Procesul Bologna** și **Procesul Lisabona**, care completează dimensiunea economică a calității în perspectiva unei **imagini europene** și a unei **culturi europene**. Urmează amintite coordonate locale și naționale ale calității. Din sfera acestor coordonate, autorul extrage, apoi, câteva aspecte ce vizează calitatea.

Cartea distinșilor colegi de la Școala Hănești este un frumos dar făcut în ajunul Sfințelor Sărbători de Crăciun și Anul Nou, instructivă și delectantă, totodată, care dă sfaturi, unindu-se cu noi printr-o familiaritate vie și armonioasă. Iar locul acestei cărți trebuie să fie în fiecare școală, la îndemâna tuturor celor care slujesc învățământul cu vocație și devotament.

DUMITRU (MITICĂ) SÂRBU – ÎNVĂȚĂTOR, DESCENDENT AL UNEI FAMILII SECULARE DIN VORNICENI

Teodor Epure

*"După cum
învățământul elementar, prin care copiii
învață a scrie și a citi, nu-i învață știință
și literatură, ci numai îi pregătește
pentru a și le însuși mai târziu, tot astfel
știința și literatura nu duc suflul la
virtute ci numai îl pregătește" – Seneca*

Dacă pornim din vale, de la fosta baie comunală, construită în anul 1905 de către primarul Toader Fasolă și urcăm înspre partea de nord a satului Vorniceni, până la Drumul Liceului, modernizat nu demult, întâlnim o vatră străveche, statornicită într-un cadru natural plăcut cu grădini și case bine îngrijite, înconjurate cu garduri din fier, care a devenit cu adevărat „leagănul familiei Sârbu”.

Primul locuitor al acestei vetre strămoșești a fost Dumitru Sârbu, care a sosit din satul Mileanca în a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Și-a construit o casă în vârful dealului, cu fața la soare, lungă, înaltă, acoperită cu draniță și fără coș. Acoperișul nu lua foc pentru că fumul se răcea în „ursoaică” iar în pod își afuma șiruri de cârnați, mușchi, costiță, pentru sărbătorile Crăciunului. Jos, în vale, în fața casei, și-a construit un șopron cu strungă necesar pentru a-și ocroti oile de intemperiiile vremurilor și o fântână din piatră la care se scotea apă cu ajutorul unei cumpene.

Sângele subțire al lui Dumitru Sârbu presupune, fără îndoială, că ar fi avut o origine aleasă, străveche, îndepărtată; avea înfățișare de adevărat moldovean, care, în straie pur țărănești, căci purta costum național, opincar din moș-strămoși, se îndelețnicea cu creșterea oilor. Această familie cu înfățișare și nume românești, vorbea limba română, fiind păstrătoare și zămisliitoare de datini și obiceiuri curate, oglindite în enclavale de apă vie ale unui folclor fără pereche. Toată această mândră zestre a familiei Sârbu a fost concentrată ca lumina dimineții într-un bob de rouă, prin apariția mai târziu a unui grup de intelectuali, care și-a adus o contribuție deosebită la educarea tinerelor vlăstare vornicenene. Satul în care s-a încadrat Dumitru Sârbu era constituit din oameni harnici, înstăriți și buni gospodari. Erau desigur și oameni săraci, dar erau puțini la număr cei care nu se prea omorau cu munca. Despre Dumitru Sârbu academicianul Octavian Ionescu, în cartea sa, ”Însemnări istorice despre satul Vorniceni”, mărturisește că ”avea o stână cu sute de oi și înainte de a-și sfârși viața, a lăsat cu limbă de moarte fiilor săi, Nicolae și Gheorghe Sârbu, ca la moartea lui să fie petrecut la groapă cu întreaga turmă de oi. Întâmplându-se să moară în luna mai, carul funebru învelit cu scoarțe înflorate și puhoiul de înmormântare au fost intercalate în mijlocul cârdurilor de oi și de miei, care au petrecut la groapă, într-un chip deosebit, pe fostul lor stăpân”.

Dumitru Sârbu a avut doi feciori: Nicolae și Gheorghe. Nicolae a avut 2 copii: o fată și un băiat iar Gheorghe a avut 5 băieți și 3 fete. Prin ceața aducerii aminte a mamei mele, am

aflat că Gheorghe, bunicul său, era de statură mijlocie, cu ochi albaștri, plete albe, împletite la spate și o barbă albă, pe care o tundea cu foarfecele. Avea un trup sănătos și o minte sănătoasă. Era o fire veselă și la vreme bună și la vreme rea. Având mai mulți copii, era firesc să adune mai multă avere pentru a înzestra pe fiecare dintre aceștia. Țăran bine înstărit, cu o voință de fier, visa pentru copiii săi o stare materială bună. A reușit să cumpere 80 de fâlcii moldovenești (circa 112 hectare) de arătură la Ibăneasa și pădurea de la Huci, sprijinit și ajutat de primarul Toader Fasolă. Era o persoană credincioasă, cu frică de Dumnezeu și toate posturile anului le ținea, cu cea mai mare sfințenie. Mergea în fiecare duminică la biserică și asculta cu evlavie Sfânta Liturghie de la început până la sfârșit, în strană, unde își avea locul. A participat la războiul de independență din 1877, după cum atestă și Octavian Ionescu în cartea sa: ”Dintre veteranii din războiul din 1877-1878 care au rămas în viață și s-au reîntors în Vorniceni au fost Gheorghe Sârbu, Nicolai Vatamanu, Costache Bădărau și alții care se numărau printre gospodarii de seamă din Vorniceni. Era o mândrie pentru tot satul când veteranii de la '77 erau văzuți la biserică, la primărie, îmbrăcați în costum național și cu pieptul plin de decorații”.

Înainte de a împlini 80 de ani, într-o zi friguroasă de februarie, a înhamat caii la sanie și, împreună cu doi oameni de -ai săi, a plecat pe Valea Ibăneșei să taie stuf pe care trebuia să-l folosească la construcția ocolului pentru oile sale. Din întâmplare gheața s-a spart și a căzut în apă. A fost transportat de oamenii săi acasă, unde a stat la pat 8 săptămâni, după care moare. Înainte de a muri și-a chemat toți cei 8 copii și, printr-un testament verbal își împarte toată averea: oile, pământul de la Ibăneasa și pădurea de la Huci. Locul unde se afla casa este donat celui mai mic copil, Grigore, iar casa este oferită lui Costache, care s-a ocupat de înmormântarea sa. La rândul său, Costache, a donat casa mamei mele.

Grigore, fiul cel mai mic al lui Gheorghe, s-a căsătorit cu Evighenia Dăscăleanu, care i-a dăruit 7 copii: o fată și 6 băieți.

Grigore era un bărbat calm, răbdător, foarte calculat, nu făcea nici un pas fără să se gândească. Soția sa, Evighenia, era o femeie simplă, harnică, gospodină și pricepută în toate ale casei. Era fiica unui gospodar fruntaș al satului și cu multă avere.

Cel de-al patrulea copil al lui Grigore a fost Dumitru, care a venit în lume la 28 august 1934, într-o zi de vară cu livezi pline de fructe, cu o bogăție de soare, care cocea harbul cel roșu și dulce la miez iar în toată atmosfera era o căldură înfundată. Clasele primare le urmează la școala din deal, având ca învățător pe Dumitru Olaru. I-a rămas fixat în memoria sa frumoasele serbări școlare organizate de învățătorul său cât și jocul național oina pe care-l practica în curtea școlii, cu mingi din cârpe sau din păr de cal, împreună cu prietenii săi Ștefan V. Mihai, Jijie A. Ioan și alții.

Clasele gimnaziale le urmează la Liceul Rural

”Anastasia Bașotă” din Pomârla. În acea perioadă, era o adevărată tradiție pentru vorniceneni ca fiii lor să urmeze acest liceu rural înconjurat de codri seculari, care de-a lungul veacurilor au dat oamenilor arme cu care să-și apere pământul strămoșesc, fluier cu care să-și cânte bucuria și tristețea și lemnul pentru a-și construi casele de locuit.

În perioada anilor 1950-1953 urmează la Rădăuți în Bucovina, Școala Medie Tehnică de Cooperatie. În continuare, biografia sa aproape că rezumă în limitele ei o experiență singulară. Tatăl său a fost trecut la chiaburi, impunându-i-se cote și impozite mari, pentru care, neavând posibilitatea să le achite, a trăit șicane, amenințări și chiar arestări și a fost târât prin multe tribunale. În aceste împrejurări, Dumitru nu reușește să termine cursurile liceale, fiind exmatriculat. Nu ne putem închipui ce înseamnă să nu fii primit la școală, în anii cei mai frumoși ai vieții. Numai el ar putea să ne spună câtă dramă sufletească și câtă luciditate dureroasă era în sufletul său!

În toamna anului 1953 este încadrat profesor necalificat de fizică și chimie la Școala Elementară din Vorniceni. Deși tânăr și fără experiență la catedră, a reușit prin lecțiile sale să pună elevii în dificultate și să le creeze incertitudini, neliniști și contradicții, gânduri și frământări de cunoaștere, trăite cu acuitate atât de el ca dascăl cât și de învățăcei. Neterminând cursurile liceale, fără diplomă de bacalaureat, este nevoit să facă pe autodidactul. Astfel își manifestă abilitatea de a se pregăti continuu. Urmează la fără frecvență cursurile Școlii Pedagogice din Suceava, pe care le termină în anul 1955, calificându-se în profesia de învățător. În anul 1958 se căsătorește cu Valeria Lișman, absolventă a Școlii Pedagogice de Educatoare din Bârlad. Valeria, soția sa, era o femeie înțeleaptă, care inspira de la întâia vedere o trainică simpatie și o blândețe care te fermeca. Avea un suflet și o minte devotată și loială familiei. Era o ființă de o mare finețe, de o mare blândețe, cu o vorbă domoală, ponderată, ce-ți inspira dragoste și chiar duioșie. Din căsătorie a rezultat 3 copii:

Larissa-Elena, absolventă a Facultății de Mecanică, secția TCM, a lucrat ca inginer proiectant la S.C. Mecanex S.A. Botoșani până în anul 2006, iar în prezent este consilier superior la Direcția Edilitare din cadrul primăriei municipiului Botoșani. Are 2 copii: o fiică absolventă a Facultății de Științe Economice Iași și un băiat student. Al doilea copil, Dan este absolvent al Facultății de Mecanică Suceava, în prezent inginer – șef District Linii Regionale Căi Ferate Suceava. Are un copil care lucrează în poliție. Al treilea copil, Constantin, muncește în străinătate.

În anul 1961, Mitică Sârbu s-a prezentat la examenul pentru obținerea gradului definitiv în învățământ. Fiind coleg de cancelarie mulți ani, am constatat din discuțiile purtate că-și iubea foarte mult familia, satul natal pe care nu dorea să-l părăsească niciodată. În acest context l-am întrebat dacă i-ar plăcea viața de la oraș. A stat câteva minute pe gânduri și apoi mi-a mărturisit: ”Nu merită să părăsești iarba verde a câmpurilor Ibăneșei unde bunicul meu era stăpân, păduricea de la Huci care freamătă, ca să te închizi în ziduri de piatră ori de cărămidă. La oraș ploaia parcă plânge, parcă ar jeli, pe câtă vreme la țară, ploaia cade peste ogoare, peste lanuri și cântă adâncul cântec al vieții. Cum să pleci de la țară și să nu vezi frumusețea neasemuită a viscoalelor albe, alergând peste câmpuri?”

În anul 1963 este numit director al Școlii Generale Nr. 2 din Vorniceni. Chiar de la început a reușit să-și mobilizeze toți colaboratorii pentru propășirea școlii, având încredere în sine și în colegii săi, ținând un echilibru între ideile sale și opiniile altor colegi. A îndrumat pe colegii tineri și necalificați, i-a încurajat, le-a acordat încredere să pună deschis întrebările care -i frământau. Când simțea că au nevoie de un sfat acționa cu promptitudine. În momentul când aceștia se loveau de insuccese îi ajuta să nu-și piardă încrederea, să nu se descurajeze la primul obstacol. I-a ajutat să înțeleagă că viața de cadru didactic este grea, dar frumoasă și până să guste din satisfacția muncii e nevoie de multă răbdare și încredere în forțele proprii. A reușit să mențină un climat de ordine și disciplină în școală prin aplicarea corectă a regulamentelor școlare și a deciziilor luate de consiliile profesoriale conduse cu mare competență și responsabilitate. Împreună cu colectivul didactic a depus eforturi susținute în vederea generalizării învățământului de 7 și 8 ani la școala cu o populație lipsită de posibilități materiale, de informații și care era la o distanță mare față de principalele instituții ale comunei.

În anul 1971 își încheie mandatul de director și este numit învățător la Școala Generală Nr. 3 Vorniceni. Se știe că unii oameni spun cu superioritate că nu e mare lucru să predai la clasele mici, că nu trebuie multă inteligență să înveți pe cineva să scrie și să citească. Cu siguranță însă, că numai acel care își arde viața încercând să dea tot ce are mai bun copiilor pe care îi educă, știe cu adevărat ce înseamnă să fii învățător.

Este vorba de responsabilitate, de lupta cu niște obișnuințe care, odată înrădăcinate e greu să mai fie înlăturate. Părinții nu mai au timp de copiii lor și-i lasă cu totul în grija învățătorului, care pune fundamentele, prelucrând cu grijă un material neformat sau format anarhic. De aceea, învățătorul Dumitru Sârbu a dezlegat cu mult simț de răspundere muciile cărților și i-a învățat părintește carte pe cei care apoi, își vor aminti mereu de dânsul, ca de un izvor al cunoașterii, la care au deprins tainele scrisului, cititului și socotitului. Dumitru Sârbu a fost prezent zi de zi la catedră, în mijlocul colectivului de elevi, trezindu-le gustul pentru nou, frumos, adevăr, pentru aflarea tainelor ascunse între copertile manualelor; el fiind pentru elevi un al doilea părinte. A fost o ființă de un devotament rar, cu o judecată foarte dreaptă și cu o putere de credință și dragoste pentru elevi cum nu s-a

mai întâlnit; cunoștea în amănunt satul, oamenii, problemele comunității și se implica în rezolvarea acestora fără a sta mult pe gânduri. Era un bun gospodar, a construit o casă frumoasă, a amenajat o livadă cu toate soiurile de pomi; muncea cu pricepere și dăruire ca un adevărat fiu de țaran, fără să-i fie rușine de munca pământului. Pe lângă activitatea pe tărâmul educației, învățătorul Dumitru Sârbu a desfășurat și o activitate în cadrul căminului cultural, unde a susținut conferințe pe diferite teme cu caracter științific, iar împreună cu elevii săi a prezentat numeroase programe artistice. A făcut parte din grupul vocal bărbătesc, care a luat premiul doi pe țară la Festivalul Național ”Cântarea României”. Frumoase și interesante activități culturale artistice s-au organizat și în cadrul cercului de citit pe care l-a condus cu mare competență. Cercul de citit își desfășura activitatea în locuința unui cetățean. Aici, se găseau și câteva cărți de literatură de la biblioteca căminului cultural, din care se citeau unele fragmente mai interesante, apoi se prezentau evenimentele interne și internaționale mai

importante. Pe lângă materialele de cultură prezentate, se organizau și momente artistice. Se spuneau povești, anecdote, ghicitori de către unii țărani mai buni de gură, ceea ce ducea la prezența unui număr mare de săteni la aceste activități.

Într-una din zilele lunii august din anul 1984, în familia sa are loc un eveniment dureros. Soția sa, Valeria, a trecut în neființă după o lungă și grea suferință. Prezentându-i condoleanțe, lacrimi grele i se scutură fără voie pe obraz apoi ochii au început să-i înoate în lacrimi, ca într-un ocean. Glasul i s-a înmuiat iar privirea i s-a împăienjenit. Pe figura lui se putea vedea o umbră dureroasă. Orice vorbă, orice lucru care-i amintea de soția sa îl zbuciuma complet. Mi se părea că s-a topit ceva în sufletul lui, pe care-l simțeam cuprins de o adâncă tristețe. Din mărturisirile copiilor săi, după acest eveniment tragic, care i-a marcat existența, ceasuri și zile întregi, stătea singur să scrie, să citească, să se uite pe fereastră, să răsfoiască un album și rareori schimba câteva vorbe cu vecinii, rudele și prietenii. Încerca să-și readucă în minte chipul ființei iubite și împrejurările și momentele fericite prin care au trecut împreună. Ca să nu cadă într-o depresie totală, a hotărât ca în fiecare zi să-și schimbe activitatea (în afară de cea de la clasă); într-o zi lucra în grădină, în altă zi vizita pământul bunicului său, iar în altă zi juca șah cu prietenii săi. Era un bun cunosător al șahului și un bun participant la numeroase concursuri la nivel comunal, raional și regional, pentru care a primit diverse diplome.

Cum o rază de soare se topește în toate culorile până la granița întinericului așa și persoana sa a început să se topească ușor-ușor în singurătatea în care se afla. Într-o zi de februarie a anului 1988, când zăpezile începuseră să mai scadă și un soare tânăr scăpa prin pânda cenușie a cerului pentru a lumina satul, Mitică Sârbu a plecat în lumea celor drepti, fără să-și termine misiunea de educator, elevii rămânând și astăzi să-l aștepte să intre în clasă. La acel moment nefericit, un fost elev de al său mărturisea cu un nedisimulat regret și emoționantă sinceritate: "Singurul lucru pe care-l regret este că m-am despărțit pentru totdeauna de învățătorul meu, care mi-a fost de-a lungul celor 4 ani omul ce a știut să-mi dea răspunsuri la toate întrebările care m-au frământat, m-au neliniștit și m-au obsedat. A fost omul pe care l-am ascultat și ca el aș vrea să devin și eu."

Singurătatea l-a măcinat și l-a consumat atât de mult încât nu a mai suportat decât 4 ani fără soția sa. N-a apucat să se bucure de nepoți decât 3 ani. Despre el copiii își amintesc că "din zăpada rezultată de la amenajarea cărărilor prin curte, tata făcea un imens om de zăpadă, care se vedea din drum și amuzau copiii ce mergeau la școală. Era atât de mare că pentru a-l "decora" cu nas, ochi, gură, măturică, trebuia să urce pe o scară. Acest om de zăpadă se topea ultimul, târziu în primăvară, iar noi eram foarte mândri că nu mai avea nimeni așa ceva. Tata ținea foarte mult la noi, copiii, și avea grijă să ne ofere în măsura posibilităților și alte bucurii: excursii organizate cu școala, tabere, expediții în pădurea locală, scăldatul la iaz. Sfârșitul tăticului nostru a fost prematur și dureros pentru noi, copiii. A lăsat în urmă o amintire frumoasă familiei pe care a iubit-o, oamenilor din sat și foștilor elevi pe care i-a educat".

Copiii au descoperit într-un carnețel o poezie a sa, ce descrie cu fidelitate ultimele momente după dispariția soției sale, care îi impresionează puternic de câte ori o citesc:

„În casa mea de lângă drum/ Stingher și singur sunt acum/ Și toate lucrurile sunt reci/ Soția mea s-a dus pe veci/ Și-i o tăcere peste tot/ Să stau singur nu mai pot/ Mai merg la școală ori în sat/ Mă culc dar nu mai dorm în pat/ Simt peste tot prezența ei în casă/ Purtarea ei cea mai aleasă/ Cu mine, cu Costel, cu Dan/ Și cu Larisa, dar e-n van./ De-acolo unde-i dușă

ea/ Nu vine să mai fie a mea/ Iar nepoțica, mititica/ N-o s-o vadă pe bunica."

A trecut în neființă la 54 de ani și ar fi realizat mai multe pentru copii, nepoți și comunitatea vorniceneană dacă-l mai ținea Dumnezeu pe acest pământ.

TRADIȚIA ȘTERGARULUI ÎN COLINDĂ

Ana-Maria Maluș

Sensibilitatea, gustul pentru frumos și grija pentru tradiția populară în preajma sărbătorilor de iarnă sunt elemente care marchează viața și munca unor oameni. Dar, în asemenea momente, numai unii au puterea și darul ceresc de a-i uimi pe cei din jur, într-un mod cu totul strălucitor și încântător. Acestea sunt înfățișări și „farmece” cu o anumită semnificație din viața Doamnei Maria Moisoiu, autoare a trei volume de poezii. Colaborând pe parcursul anului (2011) cu Domnia Sa, nu a trecut cu vederea ca la sărbători să ne colinde (R. Luceafarul), așa cum știe cel mai bine s-o facă: un poem – colindă așternut pe hârtie și așezat la vedere într-un paner plin cu mere, nuci, colaci, vin de al nostru de la țară, busuioc și un veritabil ștergar legat de toartă.

Forța obiceiului este mare! Gestul potrivit înveselește și sensibilizează pe oameni!

Mulțumim, multă sănătate, putere de creație și La Mulți Ani, adevăratei Doamnei!

Pe urme de poveste

Pe cărări de poveste, omătu-i mare,
Și-n dansul pufului jucăuș, mirific decor.
Tremură căciuli de fum în depărtare,
Pe salba de căsuțe albe. Ce-ncântător !

Melancolicii pași îmi alunecă ușor.
Scânteiază argintiu, fereastra din pridvor.
O stea din vechime, pe cer se aprinde.
Unda colindului sfânt mă cuprinde.

Un sunet angelic se furișează, tiptil,
În zâmbetul primitor al gutuilor din geam.
E-un glas suav, din suflet curat de copil
Ce poartă colindul, din neam în neam.

În cântul lui, cei din vechime au picurat
Un strop argintiu de magie și credință.
În ajun de Crăciun, să răsune neschimbat
La ferestre luminate, pe unde de speranță.

Pe ninsele cărări ale timpului neîndurător,
M-afund în legendă și-așcut la colindului taină.
Ce-mi spune în noaptea, cum e să fii nemuritor,
Și, pe ce misterioase unde vine el, în iarnă.

Sărbători Fericite !
La mulți ani !

Decembrie 2011

Gruia Cojocaru

PLATA PENTRU DEZLEGAREA DE GLIE

Despre durerile elitei absolvenților de învățământ superior, care, datorită penuriei financiare, aleg să părăsească meleagurile românești, se vorbește puțin. În goana mass-mediei după cancan și spectaculos, prim-planul – dacă ne raportăm la diasporă – nu este ocupat nici măcar de oamenii care, evadând din vechea Dacie, își asumă supraviețuirea într-o muncă arareori ușoară, ci de cei care sfidează limitele legalității în statele occidentale.

Și totuși, dacă am renunța la etichetări stupide, de genul „de la grădiniță statul român a investit în educația lor, iar ei pleacă în altă țară după ani în șir de școlarizare”, am avea privilegiul de a identifica o realitate mai puțin accesibilă până în prezent.

Deoarece în domeniul de analiză am prins vârful studentilor mediciniști – reprezentate de tinerii care studiază în Institutul Medico-Militar –, precizez dintru început că media de intrare la facultate pentru aceștia a fost, din '90 încoace, mult mai ridicată decât a celor de la medicină civilă. Așa se face că, pentru orice absolvent de bacalaureat, care își dorește o carieră în medicină, a reuși la medicină generală militară era/este un vis greu de atins, chiar dacă rigorile celor șase ani de facultate implică o sumedenie de restricții și sacrificii. Din categoria lor enumăr doar două: exercițiile de front, desfășurate în uniformă de camuflaj atât în arșița verii, cât și în viscolul iernii și vacanțele mult mai scurte, comparativ cu cele ale colegilor din întreg spațiul universitar (de pildă, în data de 2 sau 3 ianuarie a fiecărui an, studenții de la medicină militară se întorc la universitate cu arme și bagaje, pentru că, în ziua următoare, au obligația să se prezinte la raport!).

„Bine, dar cine se bucură de înlesniri, precum sunt cele de care beneficiază această elită?” ar putea replica cineva care privește superficial fondul problemei. Se știe, desigur, că pentru acești studenți, statul român suportă o serie de cheltuieli, care includ valoarea soldelor și a indemnizațiilor, precum și contravaloarea normei de hrană, a echipamentului și cazarmamentului, a rechizitelor și a transportului pe calea ferată, iar la absolvire, studentul în cauză, devenit medic-locotenent, are obligația – prin contractul intrat în vigoare imediat după admiterea la facultate – de a profesa, timp de opt ani, într-un spital aflat sub comandamentul Armatei Române.

Și, chiar dacă tabloul nu poate căpăta concretețe fără revelarea unor artificii cu iz de balcanism, de genul asumării primirii de către student – prin semnătură, impusă de diverși comandanți militari! – a unor iluzorii rechizite ori a unor veșminte, din categoria celor descrise de Hans Christians Andersen în „Hainele cele noi ale împăratului”, niciunul dintre viitorii medici militari nu a protestat, pentru că în jocul cazon interveneau rigorile regulamentului de ordine

Elita studenților mediciniști, în convoiul triumfal al absolvirii cursurilor universitare

interioară ori a celor din categoria „secret de serviciu”. Situația însă se complică atunci când, din diverse motive – boală, dorința de a urma în stăinătate un rezidențiat pe care Armata nu-l deține, neputința de adaptare la specificul spitalului de campanie etc. – medicul militar întrerupe, prin demisie, contractul cu Ministerul Apărării Naționale. Firește că Armata trebuie să-și recupereze în integralitate cheltuielile cu școlarizarea respectivului – inclusiv pentru serviciile de care, în numele studentului, au beneficiat căpușarii sistemului! –, însă mi se pare că n-ar trebui să ignorăm că, prin rezultatele obținute, medicul militar a avut în anii de învățământ superior o medie prin care, la medicina civilă ar fi beneficiat nu doar de accesul la „fără taxă”, ci și de bursă de merit; e suficient să menționez că, o singură restanță, îl retrograda pe studentul în cauză la medicina civilă, cu sancțiuni specifice, de natură financiară!

Ministerul Apărării Naționale însă ignoră astfel de detalii – care, într-o societate sănătoasă, ar fi intrat în zodia normalității – și-i fixează, întru recuperare, unui proaspăt medic (locotenent în rezervă prin demisie), în urma unor cercetări administrative a pagubelor, o sumă care, indexată cu indicii de inflație, urcă spre un miliard de lei vechi! Așa se face că, deși pare halucinant, ministerul emite, în caz de demisie, decizii de imputare cu sume usturătoare, care vin să frângă, din start, zborul unui medic ce, prin facultatea terminată, a demonstrat că s-a ridicat în elita medicinei românești și, poate, mondiale, dacă ne gândim că, un produs din acest club select – Adrian Lobonțiu, absolvent al „Universității de Medicină și Farmacie” din Târgu Mureș – a devenit unul dintre maeștrii chirurgiei robotice de la NASA.

Nu știu dacă în România se găsesc, în momentul de față, absolvenți de medicină generală militară capabili să-l egaleze ori să-l depășească pe Doctorul Adrian Lobonțiu, însă e jenant și, totodată, revoltător ca un om care a terminat

o facultate atât de grea (în țară sunt, anual, doar 10 astfel de studenți la universitatea din Târgu Mureș, iar 15 la cea din București) să fie tratat, în cazul în care demisionează din sistem, mai rău decât unul care a finalizat o facultate fantomatică tăind frunze la... stele! Gândindu-mă doar la faptul că există astăzi absolvenți de medicină generală militară, ce își continuă studiile universitare, ajungând preparatori sau asistenți universitari în urma unui concurs deloc simplu, primind ca retribuție pentru trei norme/săptămână – dintre care doar una și jumătate plătită, restul fiind muncă patriotică! – sume ce ating până și exorbitantul prag de 1500 lei/lună, înțeleg de ce acești medici, care vor să -și sporească competențele în domeniu, dar și un trai decent, aleg demisia și exodul spre alte zări! (În treacăt fie spus, Armata Română – stimulând excelența! – îi impune medicului militar, care a avut puterea de a intra în corabia universitară, să-și dea demisia din sistemul de apărare și să plătească (aceleași) despăgubiri, când, într-un sistem social sănătos, respectivul medic trebuia să fie, pentru respectiva instituție, o emblemă reală și nu una prinsă în consistența frunzei, care, ambalată strident într-un brand de țară, adâncește provocator decolteul dâmbovițean!)

Un adevăr se desprinde crud din ecuația dezvăluită: statul român – care prin instituțiile sale acționează într-o coerență uluitoare întru sabotarea intereselor cetățeanului, ce-i cade-n mână – se inspiră dintr-un model practicat odinioară de reprezentanții Fanarului, strălucitorul cartier al Istanbulului. Sintetizând perfect situația, remarcă unuia dintre medicii militari, cu trimitere la perioada studenției – *„de la semnarea contractului cu Armata am fost tratați ca niște iobagi, folosiți la cheremul boierului precum în Evul Mediu, iar pentru dezlegarea de glie și recâștigarea libertății trebuie să plătim, fără să se gândească nimeni la faptul că am depus în perioada asta un efort în plus!”* – încheie încă un capitol al nedreptăților, care, cu generozitate i se livrează tânărului de către un stat, lovit parcă de vârstele de regresie.

Să ne mai mire că, într-un astfel de context, mare parte din **elita românească din orice domeniu legitimează, în cadrul hemoragiei de capital uman din ultimii ani, un exod care, în ultimă instanță, vulnerabilizează sensul existenței noastre ca popor?!...**

ESEU CU...LORDUL NEA ALECU

Cezar Vasilescu

Medicul Alecu Popovici a părăsit Botoșanii copilăriei pentru Bucureștii tuturor adversităților, trecând de la o eventuală specializare pediatrică la o terapie prin artă a sufletului puilor de om. Autor de piese de teatru pentru copii, traducător în acest domeniu, secretar literar, director de reviste, director de teatru (Ion Creangă, Nottara), baronul nea Alecu a fost un veritabil balsam pentru lumea prea orgolioasă a scenei. Nu cred să fi avut un dușman în viață (în modestia lui, nici măcar pe biografi n-a vrut să-i încarce, trăind o cifră rotundă de ani, între 1927-1997).

Poate pe imprevizibilul Vadim, care navigând în siajul patronului, Eugen Barbu, n-a putut să-l ierte că i-au „însușit” (acesta fiind păcatul maestrului, „colajul” a tot ce i-a plăcut, dar ce uriaș scriitor al literelor române, conu Jenică!) „Săptămâna culturală a capitalei”, o nevinovată anunțatoare de spectacole, transformată într-o vitriolantă revistă, cu pamflete pe post de pasteluri. Mai mult, într-un act de gratuitate jenantă, i s-a pus în cărcă liniștitului nea Alecu o aventură cu ravisanta fostă subalternă, Jeanine Stavarache. Îmi povestea dramaturgul, la umbra uriașei sale biblioteci de acasă, cărți camuflând diverse sticloante cu țării contrapunctice: „Bate câmpii! Jeanine era...și este...superbă, aș fi vrut eu o asemenea cucerire, dar actrița avea alte opțiuni în tinerețea-i tumultoasă. Și cine aruncă piatra:întreținutul parașutelor de la Athene Palace?”

Cât de generos putea fi, dacă a băgat în seamă un publicist ca mine, tipărindu-i niște aforisme teatrale în paginile revistei „Cortina”, ce apărea destul de des în ultimul deceniu ceaușist (axat pe betoane, nu artistice toane!). Grație lui i-am cunoscut pe Valentin Silvestru, care, culmea, a fost

impresionat de proza mea, „Vârsta a treia, și ultima” (premiată cu o mențiune la un festival „Scenarii teatrale”); Fănuș Neagu, într-o vervă apocaliptică; animatorul de teatru Ștefan Haralamb; radiofonista Stela Neagu; și cu uriașul actor George Constantin. Ori de câte ori verbul meu depășea limitele antedecembrist, nea Alecu mă tempera: „Îți dau un sfat, primit și de mine în tinerețe, teribil de eficient: „n-are rost să declanșezi un război, dacă știi că nu-l vei câștiga”. Mereu își amintește de cele două fabuloase turnee în Japonia cu teatrul „Ion Creangă”, unde s-au jucat peste o sută de spectacole cu „Snoave cu măști” și „Cenușăreasa”. I-ar fi plăcut să fi scris, dar tot a amânat, după primul turneu, un jurnal, „110 zile în Orientul Îndepărtat”.

Nea Alecu avea o abordare fatalist-ironică a existenței: „Ce-i viața asta, Radu al meu a trăit excelent zece ani în concubinaj cu viitoarea sa soție, dăruindu-mi și un nepoțel, dar după oficierea căsniciei, s-au despărțit”. Sau răspunsul stupefiant al zădărniceii dinainte de 1989, la întrebarea „Ce mai faci, nea Alecu?”: „Ce să fac? Lucru de mână?” N-a rezistat morții premature a fiului, un excelent de dotat regizor, și a părăsit această lume, cu discreția atât de specifică lui. De la Alecu Popovici mereu trebuie să te aștepți la o ghidușie, aparent nevinovată: ce ziceți de piesa lui „Nu prea Albă ca Zăpada?”

Și acest nord-moldovean cumsecade, spiritual, generos, prolific, pe care memoria Internetului l-a reținut cu zeci de piese de teatru, traduceri și...înscenări, a dat cea mai subversivă definiție a socialismului estic: „Afară-i vopsit gardul, înăuntru-i leopardul!”

CUCORĂNI—3 GENERAȚII

Muzeografa Steliana Băltuță

De data de 9 decembrie 2011, la Cucorăni, comuna Mihai Eminescu, din inițiativa domnilor învățători Cecilia și Sergiu Manolache, s-a desfășurat în cadrul școlii „o frumoasă și tradițională activitate.

La activitate a participat și domnul director coordonator Maluș Neculai.

Organizatorilor le-au stat aproape colegele Corduneanu Florica, Drescanu Cristina și părinți ai copiilor.

Activitatea s-a referit la meșteșugurile populare care erau practicate în viața satului de altădată.

Copiii îmbrăcați în costume populare, aflați în șezătoare au tors, au ales la gherghet, au brodat, au împletit pănuși, dar au prezentat și un program folcloric, coordonat de doamna învățătoare Cecilia Manolache.

La șezătoare erau mamele și bunicele implicate și ele în practicarea industriei casnice textile, demonstrând țesutul la stative. Sala unde s-a desfășurat șezătoria a fost completată cu o expoziție de piese țesute- ștergare, scoarțe în zestre, traiste.

De remarcat este că Școala de la Cucorăni are și o colecție muzeografică complexă recunoscută care cuprinde ceramică arheologică și de secol XIX-XX documente, numismatică, piese etnografice (unelte, țesături, piese de port popular). În cadrul activității au fost prezentate pe lângă tors, țesut, brodat, și prelucrarea lemnului, olăritul, fierăritul.

Domnul învățător Sergiu Manolache s-a referit la scopul programării temei despre meșteșuguri, precizând că așa vor înțelege cei mici că ei sunt continuatorii unora dintre meșteșugurile care sunt necesare a fi practicate și astăzi.

Domnul director Maluș Neculai a apreciat faptul că programarea șezătorii și a temei despre meșteșuguri a însemnat o reînviere a șezătorilor de altădată ale satului, care aveau loc în serile de dinaintea sărbătorilor de iarnă, când generațiile adulte transmiteau celor tineri modul de viață al comunității rurale. Activitatea a fost o reușită, bunicele și-au revăzut tinerețea lor, mamele au câpătat noi experiențe și copiii au înțeles că trebuie să ducă mai departe frumusețea vieții tradiționale românești.

ATUNCI A RĂSĂRIT LUCEAFĂRUL!

*Prof. Viorica Lavric,
Gura Humorului*

De când românii își căutau cărarea spre Unire și carul soartei nu părea a se lumina, încât și cărturarii și plugarii își încălzeau prin doine și balade zilele și nopțile, visând la norocul sperat, într-un mijloc de ianuarie, a răsărit Luceafărul!

Despre miracol aflăm dintr-o proză a lui Geo Bogza (1908-1993), om și scriitor de stânga, frate cu Radu Tudoran (Nicola Bogza), cel care a călătorit prin lume, „cu toate pânzele sus”. Aflăm, astfel că Dumnezeu și Sfântul Petru au coborât printre muritorii români și, la o vreme de seară, au cerut loc de „mas” la poarta unui biet sătean.

Au fost primiți cu bunăvoință, li s-a oferit loc de odihnă în „casa cea mare”, fiind și ospătați cu lapte cald și mămăliguță fierbinte. A doua zi, dimineața, tot după ce au fost omeniți cum se cuvine, li s-au dat în traistă și câteva mere, pentru a-și potoli setea la drum. Atunci, Sfântul Petru i s-a adresat Atotputernicului: Doamne, ce le putem da acestor oameni ca să-și poată vedea sufletul lor atât de simțitor și generos? A chipzuit Dumnezeu, cât a durat ziua și ... l-a dat pe Eminescu! Prin el, românii să-și poată cunoaște sufletul. Și au trecut de atunci 162 de ani! În 1949 Mirea Eliade ne spunea: „El, și numai el ne-a ajutat să ne înțelegem bătaia inimii. El ne-a luminat înțelesul și bucuria nenorocului de a fi români”.

Despre creația sa poetică s-a aflat în lumea largă, fiindcă opera i-a fost tradusă în mai toate limbile de circulație mondială.

În ultimii ani este mai intens analizată activitatea publicistică a poetului în cei șase ani de efort fizic și moral, după la ziarul „Timpul” din București. Talentul poetic, gândirea filozofică și nelimitata putere de a călători prin istoria lumii îl așează printre cele mai de seamă personalități creatoare. Volumele (9-13) de publicistica ce conțin articole de o analiză profund realistă a situației sociale, economice și politice din România acelor ani, ne prezintă un Eminescu, adevărat slujitor de țară, trăitor în zilele noastre. În ziarul „Timpul” din 9 iulie 1880 scria: „E dovedit că școlile rurale scad. În patru ani au scăzut cu 900 și mai bine ... Ce trebuie să învețe moșicul carte! Dacă patrioții nu știu carte, începând de la miniștri și generali, apoi țăranul să știe gramatică și aritmetică, să-l întreacă pe ... Nu se poate una ca asta!” Aflăm că și atunci erau foarte activi baronii locali, dintr-un articol din 29.03.1880: ... „în realitate nu mai există

administrațiune, județele sânt abandonate cu desăvârșire în exploatarea a vreo câțiva deputați, sateliți ai guvernului ... „Dă-mi, să-ți dau – iată morala guvernanților de astăzi”, scria jurnalistul Eminescu.

Într-un alt articol din 5 sept 1880, constată interesele străinilor în a ne controla viața economică și pare că ar vorbi chiar de subiectul nostru fierbinte – Roșia montană: ... „foile oficiale visează a dezgropa movile de aur din Carpați, pentru a ne îmbogăți peste noapte. Dacă veți descoperi chiar munți de aur, care împing la lene, în locul cărbunelui de pământ, care împinge la muncă, cu acest sistem nu vor fi ai noștri” (conservatorii)!

Și la împrumuturi repetate și la creșterea mortalității, și la necinstea voturilor din Parlamentul de atunci se oprește Eminescu în publicistica sa.

Sunt triste dovezi ale neîmplinirii noastre și este dureros că și după atâția ani, fenomenele se repetă. Nu e de mirare că a plătit atât de scump în lupta pentru adevăr și interesul național, trăind doar 39 de ani. Și nu e de mirare că unii „elitiști” de azi își permit să spună că poetul ... „e îngropat sistematic într-un morman incult de exaltări și temenele...” (Pleșu). Emil Cioran avea dreptate spunând că Eminescu e „cel pe care și Budha ar fi gelos”.

Din câte omagii i s-au adus poetului, unul cu totul deosebit i l-a adus ... Pădurea! Atât de dragă lui! La a 50-a comemorare, în iunie 1939, tocmai în Țara Oașului, la Porțile Someșului, ostașii Diviziei a 20-a Infanterie, în frunte cu comandantul lor, generalul Georgescu P., și-au manifestat prin efort admirația plantând o pădure de 10.000 de puiți, cu numele Eminescu (Ghe. Istrate – 1983)

Într-o largă poiană ce se putea vedea de departe, au săpat, au adus puiți de brad, din toate pădurile din jur, pe cai și pe asini și au sădit o pădure cu numele poetului, în toate zilele lor de repaus. Astfel, că numele poetului, s-a ridicat din pământul nostru matern, prin tulpini semețe colorând reînvierea întregii naturi. Pădurea există. Ne trebuie doar aripi s-o privim de sus. Luceafărul se află deasupra ei, iar ziua lui de naștere, 15 ianuarie, a fost declarată „Ziua Culturii Naționale” (Legea nr.238/2010), în semn de recunoștință față de cel care cu harul său a înălțat rostire românească.

Ce-ar fi dacă împăduririle din această primăvară ar dăruia Poetului Mihai Eminescu, o mică plantație cu Tei, cum a înnobilit rușii locul natal al lui Esenin, cu mestecenii pe care i-a purtat în suflet?

PRIMĂVARA CULTURII ROMÂNEȘTI (MANIFEST LITERAR)

Motto: Cultura este suma tuturor formelor de artă, de iubire și de gândire, care, pe parcursul secolelor, l-au ajutat pe om să fie tot mai puțin înrobite. (ANDRE MALRAUX)

Subsemnații, scriitorul, jurnalistul Marin Toma, Călărași -, poetul, publicistul Dorel Mihai Gaftoneanu-Botoșani, scriitorul Nicolae Rotaru- București, publicista Emilia Țuțuianu Dospinescu- Roman, poetul Mircea Dorin Istrate- Tg. Mureș, prozatorul, poetul Ion Ionescu-Bucovu, poeta Nadia Cella Pop – Brașov, scriitorul Emil Lungeanu – București, iubitori de literatură, ne-am constituit în Grupul de inițiativă de la Botoșani al manifestului „Primăvara culturii românești” pentru a semna la impasul major al culturii românești moderne, în care mediocritatea generalizată a adus cultura într-un con de umbră, mediu insalubru pentru spiritualitatea noastră.

Trecerea de la literatura încorsetată tematic și stilistic sub imperiul dogmatismului comunist la literatura de expresie liberă, neîngrădită, s-a împotmolit sub semnul experimentului empiric al limbii române vorbite și scrise. Suntem aidoma unui cetaceu fără apărare, asfixiat de tentaculele unui gigant octopus al nonculturii.

Dragi poeți, prozatori, artiști plastici, oameni de cultură, de știință, oameni de afaceri, cititori care simțiți românește, vă chemăm să ne fiți alături, pentru a ne face auzit glasul, prin care:

1. Vom milita pentru dezghețul crizei de identitate, de curaj, de umor, inspirație și originalitate a majorității creatorilor de cultură autoînregimentați într-un postneomodernism neclar definit;

2. Facem apel la revitalizarea fenomenului intercultural și promovarea lucrărilor care au la bază bogăția de idei și de limbaj;

3. Susținem estomparea creațiilor literare ce abundă în cuvinte vulgare și expresii obscene, elemente de cultură decadentă în prag de colaps și izolarea promotorilor acestui flagel artistic, prin oferta unei alternative de bun gust;

4. Dorim aducerea în prim plan a creațiilor enciclopedice ancorate în cultura autentică, istoria universală și gândirea filozofică și nu încurajăm amalgamul de compoziții ce cuprind cuvinte lipsite de sens și logică, fără nici un fel de rădăcini în operele înaintașilor europeni, inclusiv acelea ale ființei românești;

5. Sprijinim punctele de vedere ale liderilor și formatorilor de opinie, cărturari cu personalitate prestigioasă și competență autentică;

6. Ne împotrivim ignorării importanței existențialismului ca sursă de inspirație tematică și ca bază a sistemului de valori al neamului nostru;

7. Ne opunem cu fermitate imposturii, inflației de non-valori, a platizării la un nivel scăzut a creațiilor și

creatorilor, și protestăm împotriva implicării factorului politico-economic predominant peste cel cultural și a corupției generalizate de sus până jos în promovarea produselor subculturale ca etalon de referință;

8. Denunțăm marginalizarea tot mai accentuată a creatorilor în vers clasic cu figuri de stil și elemente de prozodie, a compozițiilor de factură eminesciană dar și a poeziei moderne purtătoare de mesaj.

Constatăm că modelul consacrat al poetului-voce al cetății, exemplul uman de demnitate, moralitate, patriotism și verticalitate, portstindardul conștiinței spiritualității de limbă și de neam este astăzi total demodat. Avem în schimb o adevărată inflație de false modele și de așa-zisi prozatori și poeți la toate saloanele mondene, stipendiați cu banii cetățeanului contribuabil, ca să-și etaleze refulările intimiste și angoasele de lux.

În ce măsură mai putem vorbi astăzi de sinceritate emoțională, de spontaneitate creatoare, investiție de sentimente și fantezie, de ardere interioară, de conștiință națională, de cultură de neam?

O întrebare retorică la adresa criticilor de artă... Opinia noastră este că, în funcție de cum ne vom raporta la această întrebare, ne vom poziționa într-un fel sau în altul față de: - cultura moștenită de la întemeietori; - atitudinea civică și conștiința de limbă și de neam; - spinoasa problemă a naturii compoziției sau a subiectului tratat; - ținuta estetică și de mesajul transmis.

Nu ne propunem cultivarea paseismului utopic, o reîntoarcere la vremea lui Alecsandri, Negruzzi, Alecsandrescu, Bolintineanu, Eminescu, Obodescu, Hașdeu, Macedonski, Goga, Sadoveanu și nici la o Cântare a României a lui Russo.

Nu suntem nici partizanii fariseimului și festivismului patriotard practicat în anii de dictatură comunistă.

Refuzăm, de asemenea, configurarea unui bulgăre de zăpadă, generator de conflicte sociale și psihologice. Dar nici nu putem rămâne în pasivitate absolută.

La concursuri și festivaluri regăsim, câte jurii, tot atâtea liste de nominalizați pentru premii, în lipsa unor criterii de apreciere recunoscute de o masă cât mai largă de critici literari. S-a tot semnalat în presă că se cheltuiesc sume mari din banii publici pentru un festivism literar de ochii lumii, mai degrabă campanii de imagine mascate pentru ochii unui electorat insuficient de maturizat și derutat de flash-urile și acordurile marșurilor electorale. Mai mult decât atât, nu puține sunt vocile care susțin că, pe măsură ce valoarea premiilor este tot mai consistentă, pe de altă parte obiectivitatea aprecierii diriguitorilor are tot mai mult de suferit.

Și critica literară are a se primeni în criteriile de evaluare- criticii consacrați au o mare responsabilitate în încurajarea vedetismului veleitar.

Nu agreem gruparea pe diverse zone ale țării a scriitorilor, divizare cu efecte nefaste asupra colaborării între

membrii aceluiasi grup și care produce nesfârșite convulsii între diverse orientări literare.

Susținem teoria coexistenței valorilor, a stilurilor de creație și a operelor și nu cea a perimării acestora, cu trecătoarele mode ale zilei.

Apreciem în mod deosebit articolul „Poezia încotro?” a profesorului Ion Ionescu-Bucovu, al cărui conținut ni-l însușim ca document orientativ în conturarea prezentului curent literar neoromantic, mișcare ce își propune regăsirea frumosului din poezie, acel estetic al bunului gust la fel de necesar și în muzică și în pictură.

Sperăm ca prin apelul nostru total dezinteresat să găsim ecou în rândul pasionaților de literatură sănătoasă și a iubitorilor poeziei tradiționaliste și așteptăm implicarea activă a profesorilor de la catedră, a tuturor celor implicați în consolidarea fundamentului educațional al tinerei generații și a publiciștilor consacrați.

Tuturor le reamintim vorbele nemuritoare ale marelui nostru povestitor Ion Creangă : „Iubite cetitoriu, multe prostii ăi fi citit de când ești. Cetește, rogu-te, și ceste și, unde-i vede că nu-ți vin la socoteală, ie pana în mână și dă și tu altceva mai bun la iveală, căci eu (noi) atâta m-am (ne-am) priceput și atât am făcut.”

Prezentul manifest a fost întocmit în anul împlinirii a 100 de ani de la scufundarea Titanicului, an pe care ni-l dorim să marcheze piatra de hotar a apariției unui reviriment poetic - dezgheț național prin popularizarea acestui curent literar neoromantic de sorginte botoșăneană.

Încheiem cu binecunoscutul citat al lui Garabet Ibrăileanu: „Literatura este oglinda vieții.”

VIVAT ARS POETICA! VIVAT, CRESCAT, FLOREAT!

Grupul de inițiativă al manifestului literar
“Primăvara culturii românești”

Botoșani, 15 ianuarie 2012

P.S.(la sf. lunii ianuarie 2012, n.r.): Am primit zeci și zeci de mesaje de felicitare, încurajări și urări de reușită de la oameni cu totul deosebiți din oraș și din țară, dintre care menționăm: Virginia Paraschiv - critic și eseist, Baia-Mare, Mihai Ganea - prozator, Baia-Mare, J. Stavaru- jurnalist, Drobeta Turnu-Severin, D. Petraș- poet, Botoșani, D. Acostăchioaei - Rm. Sărat, C. Cristea- București, D. Pătășanu-Orșova și D. Gavril - Pașcani, iubitori de poezie, M. Pușcașu - colecționar de artă, Botoșani, Mihaela Melinte - prof., Galați, Maria Mărginean- poetă, Alba Iulia, Victor Sterom, poet, critic literar - Ploiești, Petruș Andrei, poet - Puiești, Vaslui, George Baciuc - poet, jurnalist, Domnești-Argeș, prof. I.C. Hiru, poet - Argeș și mulți, mulți alții.

DE ZIUA POETULUI

Gheorghe Lazăr,
Prof. Colegiul „Alexandru cel Bun”

„Eminescu nestins” este intitulată expoziția de numismatică dedicată celui mai drag poet român, Mihai Eminescu, deschisă la „Muzeul Obiceiurilor Populare din Bucovina”, Gura Humorului. Alături de concetățenii mei, am trăit o surpriză deosebită la vernisajul din 13.01 a.c., aflând lucruri noi din istoria culturii noastre, consemnate în documente de metal, de această dată.

Sub egida Primăriei și a Muzeului, Humoreanul Gavril Lavric, numismat împătimit, a expus în colecția personală o adevărată comoară, privind personalitatea lui Mihai Eminescu. Un număr de 164 de medalii, plachete și insigne cu chipul Poetului, portrete și fotografii, albume și cărți cu subiecte de numismatică au concentrat atenția unui număr însemnat de vizitatori, pe un discret fond muzical de versuri eminesciene.

În expoziție, albumele de numismatic ale autorilor: Elena Condrei, directoarea Editurii Gee din Botoșani, Cornaci Mihai de la Biblioteca județeană „Mihai Eminescu” – Botoșani, ale regretatului col. (r.) Ioan Dogaru, București și eminescologul profesor dr. Ioan Filipciuc, constituie un capital de carte documentară deosebită. Un număr de 27 de diplome primite de dl Lavric Gavril în urma participării cu exponate reprezentându-l pe Mihai Eminescu și Ștefan cel Mare și Sfânt la diferite expoziții județene și naționale, de grup și personale, sunt dovada unei pasiuni durabile, atât pentru creația eminesciană, cât și pentru istorie.

La vernisaj au fost prezenți, din Botoșanii lui Eminescu, numismații col. (r.) Siminiceanu Ioan, președinte al Secției Societății Numismatice Române și dl. Cornaci Mihai, secretarul secției, care ne-a oferit o adevărată lecție în domeniu și un elogiu adus Poetului.

În expoziție poate fi văzută prima medalie ce s-a emis în 1909, la 20 de ani de la moartea poetului și toate cele ce au urmat, până la cea mai recentă medalie din 1 dec. 2011, editată de Biblioteca Județeană „Mihai Eminescu” – Botoșani.

Fiindcă expoziția va rămâne deschisă toată luna ianuarie, vizitatorii au posibilitatea a se opri cu sufletul și cu mintea la poetul Mihai Eminescu „un sfânt al culturii și spiritualității noastre ortodoxe românești” cum l-a definit recent, Părintele Stareț Melchisedec de la Putna.

Din 2010, ziua de 15 ianuarie a devenit „Ziua Culturii Naționale”. Și cu acest prilej Muzeul humorean s-a dovedit instituția noastră de suflet, care ne oferă zile de plăcut răgaz și comunicare.

ALBUM CULTURAL- ISTORIC BOTOȘĂNEAN

*Reputatul și regretatul ziarist Ion
Maximiuc - 19.11.1983, Sala
Teatrului "Mihai Eminescu"*

(Din colecția Ionel Bejenaru)

ZILELE MIHAI EMINESCU—2012 ION MIRCEA, AL 76-LEA CETĂȚEAN DE ONOARE AL MUNICIPIULUI BOTOȘANI

AUTOR, BOTOSANINEWS

Ion Mircea, laureat
Gala de decernare a
Premiului Mihai Eminescu

Sedinta festiva, Consiliul Local Botoșani, 15 ianuarie 2012

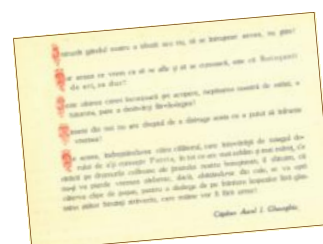
Poetul Ion Mircea, care a fost distins cu Premiul Național de Poezie Mihai Eminescu pe anul 2011 a devenit cel de-al 76-lea cetățean de onoare al municipiului Botoșani. El se alătură, astfel, celor 21 de câștigători ai premiului de poezie, însă și fostului patriarh Teoctist, actualului patriarh Daniel, actualului mitropolit al Moldovei Teofan, preotului Theodor Damian de la New York, dar și revoluționarilor din Republica Moldova, precum și unor oameni de cultură și politicieni originari din Botoșani.

Ca laureați ai Premiului Național de Poezie Mihai Eminescu au mai primit, până acum, titlul de cetățean de onoare al Botoșaniului și poeții: **Mihai Ursachi, Gellu Naum, Cezar Baltag, Petre Stoica, Ileana Mălăncioiu, Ana Blandiana, Ștefan Aug. Doinaș, Mircea Ivănescu, Cezar Ivănescu, Constanța Buzea, Emil Brumaru, Ilie Constantin, Angela Marinescu, Șerban Foarță, Gabriela Melinescu, Adrian Popescu, Mircea Dinescu, Cristian Simionescu, Dorin Tudoran și Dinu Flămând.**

ALBUM FOTO AGATA

(Imagine creată în redacția Revistei Luceafărul,
15 ianuarie 2012, Botoșani, str. 1 Decembrie nr.25)

Planșa I

Botoșani. — Vechile peceti ale târgului Botoșani.
Diferite epoci.

